

Informationsutbyte för bekämpning av allvarlig brottslighet

– genomförande av samarbetsavtal med Förenta staterna

REGERINGSKANSLIET

Justitiedepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2013

ISBN 978-91-38-23987-2
ISSN 0284-6012

Till Justitiedepartementet

Justitiedepartementet gav den 21 juni 2012 rådmannen och enhetschefen Thomas Ericsson i uppdrag att överväga hur avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet bör genomföras i svensk rätt. Uppdragets omfattning framgår av *bilaga 1*. Som sekreterare anställdes fr.o.m. den 1 augusti 2012 hovrättsassessorn Mia Schenck Blomqvist.

Med denna promemoria är uppdraget slutfört.

Stockholm i juni 2013

Thomas Ericsson

/ Mia Schenck Blomqvist

Innehåll

Till Justitiedepartementet	1
1 Promemorians huvudsakliga innehåll	9
2 Författningsförslag	11
2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete	11
2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:705) om internationellt polisiärt samarbete.....	16
2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen.....	22
2.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:975) med instruktion för Datainspektionen.....	26
3 Innehållet i avtalet	27
3.1 Bakgrund	27
3.2 Avtalets uppbyggnad	28
3.3 Syfte och tillämpningsområde.....	29
3.4 Definitioner.....	29
3.5 Fingeravtrycksuppgifter	30

3.5.1	Automatisk sökning av fingeravtrycksuppgifter.....	30
3.5.2	Utlämnande av information efter träff i ett register	31
3.6	DNA-profiler	31
3.6.1	Automatisk sökning av DNA-profiler	32
3.6.2	Utlämnande av information efter träff i ett register	32
3.7	Spontant uppgiftslämnande.....	33
3.8	Nationellt kontaktställe	33
3.9	Bestämmelser om dataskydd	34
3.9.1	Integritet och dataskydd	34
3.9.2	Begränsningar i rätten att behandla uppgifter.....	35
3.9.3	Uppgifters korrekthet och aktualitet	36
3.9.4	Registrerings- och informationsskyldighet.....	36
3.9.5	Datasäkerhet.....	37
3.10	Slutbestämmelser.....	38
4	Internationellt polisiärt samarbete	41
4.1	Bakgrund.....	41
4.2	Den allmänna utvecklingen inom EU.....	42
4.3	EU-beslut om informationsutbyte	43
4.3.1	Rådsbeslutet om inrättande av Europol	43
4.3.2	Rambeslutet om förenklat informations- och underrättelseutbyte.....	44
4.3.3	Rådsbeslutet om tillgång till informationssystemet för viseringar.....	44
4.3.4	Rambeslutet om utbyte av uppgifter ur kriminalregister	45
4.3.5	Prümrådsbeslutet	46

4.4	Internationellt polisiärt samarbete utanför Europa.....	47
4.4.1	Allmänt om polisiärt samarbete mellan Sverige och länder utanför EU / EES.....	47
4.4.2	Polisiärt samarbete mellan Sverige och Förenta staterna	48
5	Rättsliga utgångspunkter	51
5.1	Inledning.....	51
5.2	Europakonventionen och FN-konventionen om med- borgerliga och politiska rättigheter.....	51
5.3	Svensk lagstiftning.....	52
5.3.1	Regeringsformen.....	52
5.3.2	Personuppgiftslagen	53
5.3.3	Polisdatalagen.....	54
5.3.4	Behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbe- kämpande verksamhet och hos Kustbevak- ningen.....	56
5.3.5	Lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete	56
5.3.6	Offentlighets- och sekretesslagen	57
5.3.7	Lagen om internationell rättslig hjälp i brott- mål	58
6	Riksdagens godkännande.....	59
	Skälen för förslaget	59
7	Genomförande av avtalet mellan Sverige och Förenta staterna.....	63
7.1	Utgångspunkter	63
7.2	Polisens organisation	64
7.3	Avtalets syfte och tillämpningsområde	66

7.4	Vilka svenska myndigheter ska delta i informationsutbytet?	67
7.5	Författningsregleringen	74
7.6	Definitioner	83
7.7	Utbyte av fingeravtryck och DNA-profiler – allmänna utgångspunkter.....	85
7.7.1	Svenska fingeravtrycksregister	85
7.7.2	Svenska DNA-register.....	87
7.7.3	Utbyte av fingeravtrycksuppgifter och DNA-profiler enligt nuvarande system.....	89
7.8	Utbyte av fingeravtrycksuppgifter enligt avtalet	90
7.8.1	Innehållet i avtalet.....	90
7.8.2	Automatisk sökning i svenska fingeravtrycksregister	92
7.8.3	Automatisk sökning i Förenta staternas fingeravtrycksregister	99
7.9	Utbyte av DNA-profiler enligt avtalet	102
7.9.1	Innehållet i avtalet.....	102
7.9.2	Automatisk sökning i svenska DNA-register.....	103
7.9.3	Automatisk sökning i Förenta staternas DNA-register	106
7.10	Efterföljande informationsutbyte	108
7.10.1	Allmänt om det efterföljande informationsutbytet.....	108
7.10.2	Innehållet i avtalet.....	109
7.10.3	Utlämnande av information efter träff i ett svenskt register.....	110
7.10.4	Ansökan om ytterligare information efter träff i Förenta staternas register	116
7.11	Spontant uppgiftslämnande.....	119

7.12	Nationellt kontaktställe.....	127
7.13	Integritet och dataskydd.....	127
7.13.1	Allmänt om integritet och dataskydd vid sam- arbete enligt avtalet.....	127
7.13.2	Grundläggande dataskyddsnivå	128
7.13.3	Möjlighet att ställa upp användningsbegränsan- de villkor.....	131
7.13.4	Överföring av särskilt känsliga personuppgifter...	134
7.13.5	Begränsningar i rätten att behandla uppgifter.....	135
7.13.6	Uppgifters korrekthet, aktualitet och beva- rande	139
7.13.7	Registreringsskyldighet	145
7.13.8	Datasäkerhet	148
7.13.9	Privatpersoners rättigheter.....	150
7.13.10	Underrättelse- och informationsskyldighet.....	154
7.14	Förhållande till andra avtal och samarbeten	155
7.15	Slutbestämmelser	157
7.16	Ikraftträdande	158
7.17	Tillsyn	159
8	Ekonomiska konsekvenser	163
9	Författningss kommentar	167
Bilaga 1	173
Bilaga 2	177

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Denna promemoria innehåller förslag på författningsändringar som bedöms vara nödvändiga för att genomföra avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet. Avtalet fogas till denna promemoria i svensk översättning som *bilaga 2*. Promemorian innehåller också förslag på riksdagens godkännande av avtalet.

Avtalet innebär inte att staterna ska utbyta andra uppgifter än sådana som redan utbyts. Syftet med avtalet är i stället att effektivisera formerna för informationsutbytet och samtidigt skapa ett högt integritetsskydd för överförda uppgifter. Avtalet ska endast tillämpas på brott som har mer än ett års fängelse i straffskalan och befogenheterna enligt avtalet ska bara användas för att förebygga, upptäcka eller utreda sådana brott. Avtalet motsvarar i stor utsträckning rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (det s.k. Prövrådsbeslutet).

Enligt avtalet ska parterna ge varandra direktåtkomst till vissa uppgifter i sina nationella fingeravtrycksregister. Genom nationella kontaktställen ska staterna få söka efter fingeravtryck i varandras fingeravtrycksregister och automatiskt få uppgift om huruvida ett fingeravtryck förekommer eller inte. Sökningar ge-

nom direktåtkomst enligt avtalet ger alltså ingen information om identiteten hos de personer som fingeravtrycken tillhör.

Om kontaktstället vid en sökning genom direktåtkomst konstaterar att det sökta fingeravtrycket förekommer i den andra partens register, kan kontaktstället enligt avtalet ansöka om att få ut personuppgifter och ytterligare information med anknytning till fingeravtrycket. Enligt avtalet är det den utlämnande statens nationella lagstiftning som är avgörande för vilka uppgifter som lämnas ut i det skedet.

Avtalet innebär även en möjlighet för parterna att senare komma överens om ett motsvarande samarbete för utbyte av uppgifter ur DNA-register och översändande av ytterligare information efter en träff i ett sådant register. Dessa bestämmelser är ännu inte gällande mellan parterna. För att bestämmelserna ska träda i kraft krävs att parterna ingår ytterligare överenskomelser härom.

Vidare innehåller avtalet bestämmelser om spontant uppgiftslämnande, dvs. utlämnande av information utan föregående förfrågan. Liksom när det gäller utbytet av information efter träff vid en automatisk sökning, är det parternas respektive nationella lagstiftning som avgör vilka uppgifter som får lämnas ut spontant.

Genomförande av avtalet föranleder ändringar i både lag och förordning. Det föreslås att förutsättningarna för sökningar genom direktåtkomst ska regleras i lag. Utbytet av information efter en registerträff och det spontana uppgiftslämnandet samt avtalets dataskyddsbestämmelser bedöms kunna införas i förordning. De författningsändringar som föreslås ansluter nära till de som har antagits för att genomföra Prümrådsbeslutet.

Utredningen har under arbetets gång samrått med företrädare för Rikspolisstyrelsen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket, Åklagarmyndigheten, Statens kriminaltekniska laboratorium och Datainspektionen.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete

dels att nuvarande 22 och 23 §§ ska betecknas 24 och 25 §§,

dels att 1 och 2 §§ samt den nya 25 § ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 22 och 23 §§ ska sättas närmast före de nya 24 och 25 §§,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 22 och 23 §§, samt närmast före 22 § en ny rubrik, av följande lydelse,

dels att det ska införas en ny rubrik närmast efter den nya 23 § som ska lyda ”Gemensamma bestämmelser för Prümrådsbeslutet och Avtalet med Förenta staterna”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas på polisiärt samarbete mellan Sverige och andra medlemsstater i Europeiska unionen samt Island, Norge, Schweiz och Liechten-

Denna lag tillämpas på polisiärt samarbete mellan Sverige och andra medlemsstater i Europeiska unionen samt Island, Norge, Schweiz, Liechtenstein

¹ Senaste lydelse 2011:1207.

stein, i den utsträckning Sverige i en internationell överenskommelse har gjort sådana åtaganden som avses i denna lag.

Föreskrifterna i 3 och 3 a §§ gäller även i förhållande till andra stater än dem som anges i första stycket.

och Amerikas förenta stater, i den utsträckning Sverige i en internationell överenskommelse har gjort sådana åtaganden som avses i denna lag.

Föreskrifterna i 3 och 3 a §§ gäller även i förhållande till andra stater än dem som anges i första stycket.

2 §²

I denna lag avses med

– *utländska tjänstemän*: utländska polismän och andra utländska tjänstemän som har anmälts vara behöriga att utföra sådant gränsöverskridande arbete som avses i artikel 40 och 41 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 (Schengenkonventionen),

– *förföljande tjänstemän*: utländska tjänstemän som förföljer en person på svenskt territorium enligt denna lag,

– *svenska tjänstemän*: svenska polismän, tulltjänstemän eller kustbevakningstjänstemän när de enligt lag eller annan författning har polisiära befogenheter,

– *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet(1), och

– *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

² Senaste lydelse 2011:904.

– referensuppgifter:

registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en DNA-profil från den icke-kodifierande delen av personens DNA.

– referensuppgifter:

registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en DNA-profil från den icke-kodifierande delen av personens DNA, och

– Avtalet med Förenta staterna: *Avtal av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.*

Samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna

22 §

Vid samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna får kontaktställen i Förenta staterna, trots det som sägs i 33 § personuppgiftslagen (1998:204), medges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska fingeravtrycksregister som förs med stöd av polisdatalagen (2010:361).

23 §

I syfte att förebygga brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i Förenata staternas fingeravtrycksregister. Sökning får bara ske om det för brottet enligt svensk rätt är föreskrivet mer än ett års fängelse. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning behandlingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska fingeravtrycksregister som förs med stöd av polisdatalagen (2010:361).

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck sökningen avsåg.

25 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om samarbete enligt Prövrådsbeslutet när det gäller behandling av personuppgifter samt bistånd vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om

³ Senaste lydelse av tidigare 23 § 2011:904.

1. samarbete enligt Prüm-
rådsbeslutet när det gäller be-
handling av personuppgifter
samt bistånd vid större evene-
mang, katastrofer och allvarliga
olyckor, *och*

2. *samarbete enligt Avtalet
med Förenta staterna.*

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:705) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2010:705) om internationellt polisiärt samarbete ska införas ett nytt kapitel, 4 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna

Sökning av fingeravtryck

1 §

Det svenska kontaktstället ska bistå den egna myndigheten och de myndigheter som anges i andra stycket med att söka uppgifter i fingeravtrycksregister i Förenta staterna enligt de förutsättningar som anges i 23 § lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete.

Myndigheter som får begära sökningar är polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Statens kriminaltekniska laboratorium.

Utbyte av ytterligare information

2 §

Om ett kontaktställe i Förenta staterna efter en sökning enligt 22 § lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete ansöker hos det svenska kontaktstället om att få ut övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till fingeravtrycket, får det svenska kontaktstället lämna ut uppgifter till kontaktstället i Förenta staterna om det är förenligt med svenska intressen och förutsättningarna i 33 § personuppgiftslagen (1998:204) är uppfyllda.

3 §

Om det svenska kontaktstället vid en sökning enligt 23 § lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete konstaterar att det sökta fingeravtrycket stämmer överens med ett avtryck i ett fingeravtrycksregister i Förenta staterna, kan den myndighet som begärt sökningen ansöka om att få ut övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till fingeravtrycket.

Det svenska kontaktstället ska översända ansökan till kontaktstället i Förenta staterna.

Spontant uppgiftslämnande

4 §

Vid samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna får Rikspolisstyrelsen, polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket och Kustbevakningen, i enskilda fall, utan särskild begäran, lämna ut personuppgifter till kontaktställen i Förenta staterna om särskilda omständigheter ger anledning att anta att personer som uppgifterna rör kommer att begå eller har begått brott för vilket det enligt svensk rätt är föreskrivet mer än ett års fängelse. Om det bedöms vara nödvändigt för att utreda eller förebygga sådan brottslig verksamhet, får även andra uppgifter än personuppgifter lämnas ut.

Uppgifter får bara lämnas ut enligt första stycket om det är förenligt med svenska intressen och förutsättningarna i 33 § personuppgiftslagen (1998:204) är uppfyllda.

Det svenska kontaktstället ska översända uppgifterna till

kontaktstället i Förenta staterna.

Gallring, rättelse och spärrning

5 §

Det som sägs om gallring, rättelse och spärrning i 3 kap. 5 § första stycket och 6 § ska tillämpas även vid samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna.

Uppgifter som översänts och tagits emot korrekt med stöd av Avtalet med Förenta staterna ska gallras när det syfte för vilket de översänts eller vidarebehandlas enligt avtalet har uppnåtts eller inte längre kan uppnås.

6 §

Fingeravtryck som ett kontaktställe i Förenta staterna har använt när det har sökt uppgifter i svenska fingeravtrycksregister enligt 22 § lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete ska utplånas när sökningen besvarats eller jämförelsen avslutats, om uppgifterna inte behövs för registrering enligt 7 §.

Registreringskyldighet

7 §

Vid översändande och mottagande av uppgifter enligt Av-

talet med Förenta staterna ska det svenska kontaktstället registrera

1. information om de översända eller mottagna uppgifterna,

2. datum för översändandet eller mottagandet och

3. information om vilka andra myndigheter som har mottagit uppgifterna.

Uppgifter som har registrerats enligt första stycket ska gallras två år efter registreringen.

Underrättelse- och informationskyldighet

8 §

Det som sägs om underrättelseskyldighet i 3 kap. 11 § och om skyldighet att informera om behandlingen av mottagna uppgifter och de resultat som har uppnåtts i 3 kap. 12 § ska tillämpas även vid samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna.

Tillsyn

9 §

Datainspektionen är tillsynsmyndighet för den behandling av personuppgifter som sker enligt Avtalet med Förenta stater-

na och ska på eget initiativ utföra kontroller av behandlingen.

Ytterligare föreskrifter

10 §

Rikspolisstyrelsen får, efter att ha hört Tullverket och Kustbevakningen, meddela de föreskrifter som behövs för verkställighet av bestämmelserna om samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Utöver vad som följer av polislagen (1984:387), polisförordningen (1998:1558), polisutbildningsförordningen (1999:740) eller av andra föreskrifter ska Rikspolisstyrelsen särskilt

1. verka för ett förtroendefullt förhållande mellan Polisen och allmänheten,

2. utveckla och precisera de mål och riktlinjer som riksdagen och regeringen lägger fast för polisverksamheten samt förmedla detta till polisorganisationen,

3. utarbeta planer för Polisens beredskapsplanläggning,

4. föra centrala polisregister, och

5. organisera en nationell insatsstyrka med huvuduppgift att bekämpa terroraktioner i landet.

Rikspolisstyrelsen ska även

1. upprätthålla funktionen att vara

a) nationell enhet för den internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol) och för den europeiska polisbyrån (Europol),

b) nationell kontaktpunkt för Schengens informationssystem (SIS) genom Sirenekontoret och ansvarig för den nationella delen av SIS samt för utbyte av tilläggsinformation enligt 12 § lagen (2000:344) om Schengens informationssystem,

¹ Senaste lydelse 2013:132.

c) sådan centralbyrå när det gäller penningförfalskning som föreskrivs i den internationella konventionen för bekämpande av penningförfalskning av den 20 april 1929 (SÖ 2001:6),

d) kontaktpunkt i brådskande fall för framställningar enligt rådets rambeslut 2006/960/RIF av den 18 december 2006 om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater,

e) nationellt kontor för återvinning av tillgångar enligt rådets beslut 2007/845/RIF av den 6 december 2007 om samarbete mellan medlemsstaternas kontor för återvinning av tillgångar när det gäller att spåra och identifiera vinning eller annan egendom som härrör från brott,

f) nationell kontaktpunkt för den europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens yttre gränser (Frontex),

g) nationellt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümrådsbeslutet), utom när det gäller att automatiskt besvara förfrågningar till vägtrafikregistret från utländska kontaktställen,

h) nationell kontaktpunkt enligt Förenta nationernas resolution 55/255, antagen den 31 maj 2001 av generalförsamlingen, tilläggsprotokoll mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, och

i) centralmyndighet vid sådant utbyte av uppgifter ur

h) nationell kontaktpunkt enligt Förenta nationernas resolution 55/255, antagen den 31 maj 2001 av generalförsamlingen, tilläggsprotokoll mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet,

i) centralmyndighet vid sådant utbyte av uppgifter ur

kriminalregister som avses i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll,

kriminalregister som avses i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll, och

j) nationellt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt Avtal av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

2. organisera en styrka inom Polisen för tjänstgöring utomlands i fredsfrämjande verksamhet (Polisens utlandsstyrka) i samarbete med Försvarsmakten och andra berörda myndigheter,

3. upprätthålla de förbindelser som behövs med utländska brottsbekämpande myndigheter, utländska gränskontrollmyndigheter och internationella organ,

4. i samråd med den nationella OPC-koordinatören delta i arbetet i den operativa kommittén (OPC), som är en del av Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet i Östersjöområdet,

5. biträda Regeringskansliet i det internationella arbetet på polisområdet,

6. svara för organisation och samordning av verksamhet för eftersök av trafikskadat vilt, och

7. ta emot och vidarebefordra framställningar från enskilda om rätt till information m.m. om Europols personuppgiftsbehandling enligt artikel 30 i rådets beslut av den 6 april 2009 om inrättande av Europeiska polisbyrån (Europol).

Rikspolisstyrelsen får ingå överenskommelse om samarbete med en utländsk brottsbekämpande myndighet eller utländsk gränskontrollmyndighet i länder som är medlemmar i Europeiska unionen eller som har slutit avtal enligt konventionen om

tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 om samarbete med konventionsländerna. Detta gäller dock inte om överenskommelsen kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Innan en sådan överenskommelse ingås ska Regeringskansliet (Justitiedepartementet) underrättas.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:975) med instruktion för Datainspektionen

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2007:975) med instruktion för Datainspektionen ska införas en ny paragraf, 3 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 b §

Myndigheten är tillsynsmyndighet för den behandling av personuppgifter som sker enligt Avtal av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet och fullgöra de förpliktelser som nämns i 9 § förordningen (2010:705) om internationellt polisiärt samarbete.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

3 Innehållet i avtalet

3.1 Bakgrund

Sverige är en av 37 stater som deltar i ett samarbete med Förenta staterna benämnt Visa Waiver program. För svensk del innebär det bl.a. att svenska medborgare under vissa förutsättningar kan resa in i Förenta staterna och stanna i upp till 90 dagar utan att ansöka om visum. Länderna som deltar i programmet utvärderas kontinuerligt, vilket leder fram till förnyade beslut om vilka länder som får delta. Avtal om informationsutbyte i brottsbekämpningssyfte ingår numera som en del i programmet. I februari 2010 inledde Förenta staterna förhandlingar med Sverige om ett samarbetsavtal med syftet att förbättra förutsättningarna att utbyta information för att förebygga och bekämpa grov brottslighet. Avtalet undertecknades den 16 december 2011. Förenta staterna har slutit liknande bilaterala avtal med ett tjugotal av de länder som ingår i Visa Waiver Program.

Avtalet syftar till att underlätta och effektivisera det gränsöverskridande samarbetet mellan brottsbekämpande myndigheter i Sverige och Förenta staterna. För att uppnå detta syfte ska parterna ges automatisk tillgång till sådana uppgifter i varandras fingeravtrycksregister som inte röjer någons identitet (referensuppgifter). Om en automatisk sökning leder till en träff, kan parterna enligt avtalet ansöka om att få ut personuppgifter och ytterligare information med anknytning till fingeravtrycket. Avtalet innehåller även en möjlighet för parterna att i framtiden komma överens om ett motsvarande samarbete för utbyte av uppgifter ur DNA-register. Även möjligheten att på eget initia-

tiv via kontaktställen översända information i syfte att förebygga och utreda brottslighet behandlas i avtalet. Uppgiftsutbytet enligt avtalet avser bara sådana brott som har mer än ett års fängelse i straffskalan.

I det följande redovisas innehållet i avtalet. Framställningen omfattar även de artiklar som handlar om tillgång till uppgifter ur DNA-register, och som ännu inte är i kraft mellan parterna.

3.2 Avtalets uppbyggnad

Avtalet omfattar en ingress och 25 artiklar.

I ingressen framhålls att parterna önskar göra samarbetet för att bekämpa brottslighet, särskilt terrorism, mer effektivt och att avsikten är att följa Prövrådsbeslutets exempel. I ingressen betonas att utbytet av information är ett viktigt led i brottsbekämpningen samtidigt som det är av vikt att de grundläggande fri- och rättigheterna, i synnerhet den personliga integriteten, respekteras.

I avtalets artikel 1 behandlas avtalets syfte och tillämpningsområde och artikel 2 innehåller definitioner.

I artiklarna 3–6 finns bestämmelser om automatisk tillgång till vissa uppgifter i fingeravtrycksregister och möjlighet att ansöka om att få ut ytterligare information efter träff i ett sådant register.

Enligt artiklarna 7–9 har parterna möjlighet att senare komma överens om ett samarbete för utbyte av uppgifter ur DNA-register och ytterligare information efter en träff i ett sådant register motsvarande vad som gäller för fingeravtryck. Artiklarna om utbyte av DNA-uppgifter är alltså ännu inte gällande mellan parterna. För att de ska träda i kraft krävs att parterna ingår ytterligare överenskommelser om detta (se artikel 25).

Artikel 10 behandlar uppgiftsutbyte utan föregående förfrågan.

I artiklarna 11–19 finns bestämmelser om dataskydd och datasäkerhet. Dessa gäller alla uppgifter som översänds och mot-

tas med stöd av avtalet. Artiklarna reglerar bl.a. hur länge över-sända uppgifter får lagras och för vilka syften de får behandlas. De innehåller även bestämmelser om registreringskyldighet.

Artiklarna 20–25 innehåller slutbestämmelser. De rör bl.a. ändring och uppsägning av avtalet samt dess ikraftträdande.

3.3 Syfte och tillämpningsområde

Avtalets ingress och artikel 1 lägger fast avtalets syfte och tillämpningsområde.

Genom avtalet har parterna för avsikt att samarbeta mer effektivt för att förebygga och bekämpa brottslighet, särskilt terrorism (ingressen). Avsikten är att följa Prövrådsbeslutets exempel. Syftet med avtalet är att förstärka samarbetet parterna emellan, genom ett utbyte av relevant information, med fullständig respekt för integriteten och skyddet av personuppgifter och andra villkor som anges i avtalet (artikel 1.1).

Befogenheterna enligt avtalet får bara användas för att förebygga, upptäcka eller utreda brott som har mer än ett års fängelse i straffskalan (artikel 1.2 och 1.3).

Avtalet påverkar inte parternas tillämpning av sina respektive grundlagsbestämmelser, inbegripet dem som avser rätten att ta del av allmänna handlingar (artikel 1.4).

3.4 Definitioner

I artikel 2 definieras olika begrepp i avtalet. Med ”DNA-profil (DNA-uppgifter)” avses en bokstavs- eller sifferkod som representerar ett antal identifikationsuppgifter i den icke-kodifierande delen av ett analyserat mänskligt DNA-prov, dvs. den särskilda kemiska formeln vid de olika DNA-locus (artikel 2.1).

Begreppet ”personuppgifter” omfattar all information som hänför sig till en identifierad eller identifierbar fysisk person (artikel 2.2) och ”behandling av personuppgifter” syftar på all behandling av personuppgifter, vare sig den sker genom data-

behandling eller inte (artikel 2.3). Som exempel på behandling av personuppgifter anges bl.a. insamling, registrering, lagring, bearbetning och spridning.

Med ”referensuppgifter” menas en DNA-profil och därmed förbunden referens (DNA-referensuppgifter) eller fingeravtrycksuppgifter och därmed förbunden referens (referensuppgifter för fingeravtryck) (artikel 2.4). Referensuppgifterna får inte innehålla uppgifter som gör det möjligt att omedelbart kunna identifiera vilken person referensuppgifterna hänför sig till. Referensuppgifter som inte är kopplade till en viss person (oidentifierade) ska kunna identifieras som sådana.

3.5 Fingeravtrycksuppgifter

Artiklarna 3–6 reglerar utbyte av uppgifter ur fingeravtrycksregister och utbyte av ytterligare information efter träff i ett sådant register.

3.5.1 Automatisk sökning av fingeravtrycksuppgifter

Parterna ska ges direkt tillträde till referensuppgifter i varandras fingeravtrycksregister och ha rätt att göra automatiska sökningar i dessa register genom jämförelse av fingeravtrycksuppgifter (artiklarna 3–4).

Sökningarna ska utföras av nationella kontaktställen och får endast göras i enskilda fall och i överensstämmelse med lagstiftningen i den stat som genomför sökningen. En ytterligare förutsättning är att sökningarna görs i syfte att förebygga eller utreda sådana brott som enligt sökande parts nationella lagstiftning har mer än ett års fängelse i straffskalan (artikel 4.1).

Om en träff uppkommer, ska de referensuppgifter som krävs för att säkerställa en entydig överensstämmelse översändas till kontaktstället hos den begärande parten. Med referensuppgifter avses fingeravtryck och en sifferbeteckning. Referensuppgifterna

röjer alltså inte identiteten på den person som fingeravtrycket härrör från. Det är kontaktstället hos den begärande parten som ska bekräfta om det föreligger överensstämmelse mellan det sökta fingeravtrycksspåret och de referensuppgifter som har överlämnats (artikel 4.2).

De tekniska detaljerna för det automatiska sökförfarandet ska fastställas i ett eller flera genomförandeavtal (artikel 6.2).

3.5.2 Utlämnande av information efter träff i ett register

Om det vid en automatisk sökning konstateras att fingeravtrycken överensstämmer, ska det sökande kontaktstället kunna vända sig till sin motsvarighet i den andra staten och ansöka om att få ut övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till referensuppgifterna. Vilka uppgifter som då lämnas ut regleras av den anmodade partens nationella lagstiftning (artiklarna 5–6). Avtalet hindrar inte parterna från att framställa eller svara på en förfrågan om sådan ytterligare information via andra formella eller informella kanaler, exempelvis enligt bestämmelserna om rättslig hjälp (artiklarna 5–6 jämförda med artikel 20).

3.6 DNA-profiler

Artiklarna 7–9 handlar om ett tänkt framtida samarbete för utbyte av uppgifter ur DNA-register och utbyte av ytterligare information efter träff i ett sådant register. Parterna har enligt dessa bestämmelser möjlighet att senare komma överens om ett samarbete motsvarande det som enligt avtalet gäller för fingeravtryck.

Som har angetts ovan, är avtalets bestämmelser om utbyte av uppgifter ur DNA-register och efterföljande informationsutbyte inte nu gällande mellan parterna. Ett sådant samarbete förutsätter att ytterligare överenskommelser ingås.

3.6.1 Automatisk sökning av DNA-profiler

Om det är tillåtet enligt båda parternas nationella lagstiftning ska parterna ges direkt tillträde till referensuppgifter i varandras DNA-register och ha rätt att göra automatiska sökningar i dessa register genom jämförelse av DNA-profiler (artikel 7).

Sökningarna ska utföras av nationella kontaktställen och får endast göras i enskilda fall och i överensstämmelse med lagstiftningen i den stat som genomför sökningen. En ytterligare förutsättning är att sökningarna görs i syfte att utreda sådana brott som enligt sökande parts nationella lagstiftning har mer än ett års fängelse i straffskalan (artikel 7.1).

Om en träff uppkommer med en DNA-profil i ett register ska det sökande nationella kontaktstället automatiskt ta emot de referensuppgifter för vilka överensstämmelse har konstaterats. Om ingen överensstämmelse konstateras ska detta meddelas automatiskt (artikel 7.2).

De tekniska detaljerna för det automatiska sökförfarandet ska fastställas i ett eller flera genomförandeavtal (artikel 9.2).

3.6.2 Utlämnande av information efter träff i ett register

Om det vid en automatisk sökning konstateras att DNA-profilerna överensstämmer, ska det sökande kontaktstället kunna vända sig till sin motsvarighet i den andra staten och ansöka om att få ut övriga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till referensuppgifterna. Vilka uppgifter som då lämnas ut regleras av den anmodade partens nationella lagstiftning (artikel 8). Avtalet hindrar inte parterna från att framställa eller svara på en förfrågan om sådan ytterligare information via andra formella eller informella kanaler, exempelvis enligt bestämmelserna om rättslig hjälp (artiklarna 8 och 9 jämförda med artikel 20).

3.7 Spontant uppgiftslämnande

I syfte att förebygga och utreda brott inom avtalets tillämpningsområde får parterna, i enskilda fall, även utan föregående förfrågan, via nationella kontaktställen sända över personuppgifter och andra uppgifter till varandra i enlighet med sin nationella rätt. Detta spontana uppgiftslämnande regleras i avtalets artikel 10.

Personuppgifter får sändas över spontant enligt avtalet om det på grund av särskilda omständigheter finns anledning att anta att de personer som uppgifterna gäller kommer att begå eller har begått sådana brott som omfattas av avtalet (artikel 10.1). De personuppgifter som avses är t.ex. efternamn, förnamn, födelse-tid och födelseort, uppgifter om nuvarande och tidigare medborgarskap samt varför det finns misstankar om att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott som omfattas av avtalet (artikel 10.3). Parterna får även till varandra sända över icke personrelaterade uppgifter som hänför sig till brott inom avtalets tillämpningsområde (artikel 10.4).

Som exempel på brott som, beroende på hur de definieras i den översändande partens nationella lagstiftning, kan omfattas av avtalets tillämpningsområde anges bl.a. aktivt deltagande i en organiserad brottslig sammanslutning eller i terroristverksamhet eller i verksamhet med anknytning till terrorism (artikel 10.2).

3.8 Nationellt kontaktställe

Enligt avtalet ska ett eller flera nationella kontaktställen utses för förmedling av fingeravtrycksuppgifter (och DNA-uppgifter) vid automatiska sökningar och översändande av ytterligare information efter en registerträff samt för det spontana uppgiftsutbytet enligt avtalet (artikel 6.1, 9.1 och 10.5). Kontaktställets befogenheter ska i samtliga fall regleras i nationell rätt.

3.9 Bestämmelser om dataskydd

I artiklarna 11–19 finns bestämmelser om dataskydd och data-säkerhet.

3.9.1 Integritet och dataskydd

I avtalet anges att det, för att bevara förtroendet för avtalets tillämpning, är av avgörande betydelse hur parterna behandlar de personuppgifter som de får från varandra (artikel 11.1). Parterna åtar sig därför att behandla personuppgifter korrekt och i enlighet med sina respektive lagar (artikel 11.2). Vidare ska parterna säkerställa att de personuppgifter som tillhandahålls är adekvata och relevanta i förhållande till det särskilda ändamålet med överföringen (artikel 11.2 a), att personuppgifterna bevaras endast så länge det är nödvändigt för det ändamål som de översänts eller vidarebehandlas för i enlighet med avtalet (artikel 11.2 b) och att den mottagande parten får kännedom om eventuella felaktiga personuppgifter snarast möjligt (artikel 11.2 c).

Den översändande parten får i enlighet med nationell lagstiftning ställa upp villkor för hur uppgifter som översänds enligt avtalet får användas. Om den mottagande parten accepterar uppgifterna ska den vara bunden av sådana villkor (artikel 11.3 a). Rätten att uppställa villkor får däremot inte användas för att införa generella begränsningar angående den mottagande partens rättsliga standarder för behandling av personuppgifter (artikel 11.3 b).

Avtalet inverkar inte på de rättigheter som tillkommer privatpersoner och ger inte heller privatpersoner rätt att till exempel få ut eller hemlighålla uppgifter eller förhindra utbytet av personuppgifter (artikel 12).

Uppgifter som innehåller information om ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller annan övertygelse, medlemskap i fackförening eller hälsa och sexualliv, får utbytas enligt avtalet bara om de är av särskild betydelse för syftet med detta

(artikel 13.1). Parterna ska vidare vidta passande skyddsåtgärder, särskilt lämpliga säkerhetsåtgärder, för att skydda sådana särskilt känsliga uppgifter (artikel 13.2).

3.9.2 Begränsningar i rätten att behandla uppgifter

Rätten att behandla uppgifter som överförs med stöd av avtalet är begränsad (artikel 14). Uppgifter som har kommit fram vid ett automatiskt sökförfarande (enligt artikel 4 eller 7), får endast behandlas för vissa närmare angivna ändamål. De tillåtna ändamålen för behandling av sådana uppgifter är för att fastställa om jämförda fingeravtrycksuppgifter (eller DNA-profiler) överensstämmer, utarbeta och lämna in en efterföljande förfrågan om att få ut ytterligare information, oavsett om detta sker enligt avtalet eller någon annan kanal, eller för att föra register enligt vad som krävs i avtalet (artikel 14.1 a–c).

Den part som administrerar den databas i vilken en automatisk sökning har utförts får behandla uppgifter som har översänts till den i samband med en sådan sökning endast om det är nödvändigt för att göra en jämförelse, svara på en automatisk sökning eller föra register enligt vad som krävs i avtalet. När jämförelsen av uppgifterna har avslutats eller den automatiska sökningen besvarats ska de uppgifter som har översänts för jämförelsen omedelbart utplånas, om det inte är nödvändigt med ytterligare behandling för registrering (artikel 14.2).

När det gäller vidarebehandling av personuppgifter som har mottagits med stöd av avtalets bestämmelser om icke-automatiskt informationsutbyte, föreskrivs att vardera parten får vidarebehandla sådana uppgifter för vissa närmare angivna ändamål, förutsatt att sådan behandling inte strider mot särskilda villkor som har uppställts vid överföringen (artikel 14.3). Tillåtna ändamål för vidarebehandling av personuppgifter som överförs enligt avtalet är i brottsutredningar eller i administrativa förfaranden som har direkt samband med sådana utredningar, för att förhindra ett allvarligt hot mot den allmänna säkerheten eller i rättsliga förfaranden som inte är straffrättsliga (artikel 14.3 a–c).

Vidarebehandling för andra ändamål än de nu angivna är tillåtet endast efter förhandstillstånd från den översändande parten (artikel 14.3 d).

För att en uppgift som har mottagits med stöd av avtalet ska få lämnas vidare till ett tredje land, ett internationellt organ eller en privat aktör, krävs vidare den översändande partens samtycke och att lämpliga skyddsåtgärder vidtas (artikel 14.4).

3.9.3 Uppgifters korrekthet och aktualitet

På begäran av den översändande parten ska den mottagande parten i enlighet med nationell lagstiftning korrigera, spärra eller gallra uppgifter som har tagits emot och som är felaktiga eller ofullständiga eller vars insamling eller vidarebehandling strider mot avtalet eller mot gällande bestämmelser för den översändande parten (artikel 15.1).

Om det kommer till en parts kännedom att uppgifter som den har fått från den andra parten enligt avtalet är felaktiga, ska den vidare självständigt vidta alla lämpliga åtgärder för att undvika att man felaktigt förlitar sig på uppgifterna, exempelvis genom att uppgifterna kompletteras, gallras eller korrigeras (artikel 15.2).

Parterna har även en ömsesidig skyldighet att meddela varandra om det kommer till deras kännedom att någon väsentlig uppgift som överförts eller mottagits enligt avtalet är felaktig eller otillförlitlig (artikel 15.3).

3.9.4 Registrerings- och informationsskyldighet

Varje översändande och mottagande av uppgifter enligt avtalet ska registreras (artikel 16). Ett syfte med denna registrering är att säkerställa en effektiv tillsyn över dataskyddet enligt respektive parts nationella lagstiftning (artikel 16.1 a). Registreringen syftar också till att underlätta för parterna att följa avtalets be-

gränsningar när det gäller rätten att behandla överförda uppgifter, att fullgöra de skyldigheter som parterna har enligt sin nationella lagstiftning att informera registrerade personer och att garantera datasäkerheten (artikel 16.1 b–c).

Registret ska innehålla information om de översända uppgifterna, datum för översändandet och information om vilka som har mottagit uppgifterna om de översänts till andra myndigheter än kontaktstället (artikel 16.2 a–c).

De registrerade uppgifterna ska med hjälp av lämpliga åtgärder skyddas mot obehörig användning och andra former av missbruk och lagras i två år. När lagringstiden har löpt ut ska de registrerade uppgifterna omedelbart gallras såvida detta inte är oförenligt med nationell lagstiftning (artikel 16.3).

Om den översändande parten begär det, ska mottagande part snarast möjligt lämna information om behandlingen av de översända uppgifterna och resultatet av den (artikel 19).

Frågan om skyldighet för parterna att lämna information till registrerade personer om behandling av uppgifter som rör dem, samt parternas möjlighet att vägra lämna sådan information, styrs av respektive parts nationella lagstiftning (artikel 18).

3.9.5 Datasäkerhet

Parterna ska säkerställa att nödvändiga tekniska och organisatoriska åtgärder genomförs för att skydda personuppgifter mot otillåten behandling. Parterna ska särskilt vidta skäliga åtgärder för att säkerställa att endast behöriga personer får tillgång till personuppgifterna (artikel 17.1).

I de genomförandeavtal som kommer att reglera förfarandet för automatiska sökningar ska föreskrivas att modern teknik ska användas på lämpligt sätt för att säkerställa dataskydd, säkerhet, sekretess, tillgänglighet, spårbarhet och integritet samt att krypterings- och auktoriseringsförfaranden som godkänts av behöriga myndigheter ska användas för de allmänt tillgängliga nätverken (artikel 17.2 a–b). I genomförandeavtalen ska vidare föreskrivas att ett system ska finnas för att säkerställa att endast

tillåtna sökningar görs, att överföringen av uppgifterna är skyddad med effektiv kryptering och att lagrade uppgifter är tillräckligt skyddade (artikel 17.2 c–d). Av genomförandeaftalen ska vidare framgå att alla aktiviteter kring och tillgång till uppgifterna ska registreras, att tekniska åtgärder ska vidtas för att säkerställa att uppgifter som har gallrats inte kan återskapas och att nätverk som används för behandling, lagring och/eller överföring av uppgifterna ska vara skyddade med tekniska åtgärder som brandväggar och verktyg för att upptäcka intrång (artikel 17.2 e–g).

3.10 Slutbestämmelser

Artiklarna 20–25 innehåller slutbestämmelser. Artiklarna rör avtalets förhållande till andra överenskommelser, samråd, kostnader, ändring och uppsägning av avtalet samt dess ikraftträdande.

Avtalet påverkar inte tillämpningen av andra bestämmelser i fördrag, andra avtal eller samarbeten i brottsbekämpningssyfte eller sådan nationell lagstiftning, som medger ett informationsutbyte parterna emellan (artikel 20). Bestämmelsen innebär att parterna, även efter avtalets ikraftträdande, kommer att kunna fortsätta att utbyta information enligt andra, formella eller informella, kanaler.

Parterna ska regelbundet samråda med varandra om genomförandet av avtalet, särskilt vad gäller bestämmelserna om data-skydd (artikel 21.1). Om det uppstår meningsskiljaktigheter beträffande tolkningen eller tillämpningen av avtalet, ska parterna samråda med varandra för att nå en lösning (artikel 21.2). Parterna ska vidare vidta åtgärder för att undvika att den andra parten betungas för mycket genom tillämpningen av avtalet och vid behov samråda för att underlätta detta (artikel 21.3).

Parterna ansvarar själva för de kostnader som genomförandet av avtalet medför, om de inte i särskilda fall kommer överens om annat (artikel 22).

På begäran av någon av parterna ska samråd ske om ändringar i avtalet. Avtalet kan ändras när som helst genom en skriftlig överenskommelse mellan parterna (artikel 23).

Parterna får säga upp avtalet genom att skriftligen meddela den andra parten tre månader i förväg. Bestämmelserna i avtalet fortsätter då att gälla för uppgifter som har översänts före uppsägningen (artikel 24).

Avtalet träder, med undantag av artiklarna angående utbyte av uppgifter ur DNA-register (artiklarna 7–9), i kraft när parterna formellt har meddelat varandra att alla nödvändiga åtgärder har vidtagits för att avtalet ska kunna träda i kraft (artikel 25.1).

Om parternas respektive nationella lagstiftning medger sådana DNA-sökningar som avses i artiklarna angående utbyte av uppgifter ur DNA-register, träder de i kraft när de genomförandeöverenskommelser som anges i artiklarna har ingåtts och parterna har meddelat varandra att artiklarna kan genomföras (artikel 25.2).

4 Internationellt polisiärt samarbete

4.1 Bakgrund

Med ökad internationalisering och större rörlighet för såväl personer som kapital följer större krav på polisiärt samarbete över gränserna. Sverige deltar i ett omfattande internationellt samarbete i polisiära och straffrättsliga frågor och dessa samarbeten bidrar i hög grad till att avslöja, förhindra och utreda allvarliga brott.

I arbetet med att bekämpa allvarlig och gränsöverskridande brottslighet har det internationella informationsutbytet stor betydelse. Utan sådant informationsutbyte skulle exempelvis bekämpningen av grov narkotikasmuggling, människohandel, penningtvätt och många andra typer av allvarliga brott inte kunna bedrivas lika effektivt. En viktig drivkraft för att utveckla det polisiära samarbetet, bl.a. i fråga om gränsöverskridande informationsutbyte, är vidare det ökade behovet av skydd mot terroristattacker. Detta har visat sig efter bl.a. händelserna i USA år 2001, i Madrid år 2004 och i London år 2005.

Informationsutbytet mellan Sverige och andra länder handlar både om utbyte av generella erfarenheter och kunskaper för modernt polisarbete och att viktiga uppgifter utbyts i enskilda operativa ärenden. Det polisiära samarbetet regleras i stor utsträckning genom olika internationella överenskommelser, såväl multilaterala som bilaterala. Sverige har genom olika internationella överenskommelser åtagit sig att överlämna information som

härör från brottsbekämpande verksamhet dels till polismyndigheter i andra länder, dels till organisationer som Interpol och Europol. Det finns också anledning att i detta sammanhang framhålla att det polisiära samarbetet över gränserna i stor utsträckning sker som led i svenskt underrättelsearbete eller svensk förundersökning och lagföring.

På liknande sätt som polisen samarbetar internationellt kan även åklagare och domstolar lämna eller begära rättslig hjälp från sina motsvarigheter i en annan stat. Sådant samarbete regleras främst i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. Den rättsliga hjälpen kan innebära överlämnande av personuppgifter och kräver enligt svensk rätt inte att det finns ett internationellt avtal med den andra staten.

En viktig utgångspunkt för Sverige är att ett ökat informationsutbyte över gränserna också balanseras av ett effektivt skydd för den enskilde bl.a. mot att uppgifterna används för otillåtna syften.

4.2 Den allmänna utvecklingen inom EU

Inom EU finns ett etablerat och väl fungerande polisiärt samarbete. Av grundläggande betydelse för det polisiära samarbetet har varit det s.k. Haagprogrammet för stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen, som antogs av Europeiska rådet år 2004. I Haagprogrammet slogs det fast att informationsutbytet efter den 1 januari 2008 skulle styras av den s.k. tillgänglighetsprincipen. Principen innebär att tjänstemän vid en brottsbekämpande myndighet i en medlemsstat ska göra befintlig information tillgänglig för en motsvarande tjänsteman i en annan stat som behöver informationen för att utföra sina uppgifter.

Sedan Haagprogrammet beslutades har ett flertal instrument som reglerar samarbetet mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter vuxit fram. Flera rättsakter rör informationsutbyte och påverkar bl.a. medlemsstaternas personuppgiftsbehandling i olika avseenden.

Haagprogrammet löpte ut år 2009. Europeiska rådet antog i december 2009 det s.k. Stockholmsprogrammet – Ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd, som gäller fram till år 2014. Genom Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen, som trädde i kraft den 1 december 2009, ändrades vidare stora delar av primärrätten. Det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet är nu föremål för gemensamt beslutsfattande, vilket bl.a. innebär att beslutanderätten i dessa delar har förts över till unionen.

4.3 EU-beslut om informationsutbyte

Inom ramen för EU-samarbetet har flera rambeslut och rådsbeslut som rör informationsutbyte förhandlats och antagits under de senaste åren. Flertalet av dessa ger ökade möjligheter för brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter inom sitt område. I det följande ges några exempel på sådana samarbeten.

4.3.1 Rådsbeslutet om inrättande av Europol

Europol är EU:s gemensamma polisbyrå. En av Europols viktigaste uppgifter är att samla in och bearbeta information om allvarlig gränsöverskridande brottslighet av visst slag och att förmedla denna vidare till medlemsstaterna. Europols verksamhet bygger på möjligheten att från medlemsstaterna hämta in och analysera underrättelseinformation om viss grov gränsöverskridande brottslighet och sedan återföra resultatet av analyserna till medlemsstaterna. Europols verksamhet byggde tidigare på Europolkonventionen. Rådet antog den 6 april 2009 beslut 2009/371/RIF om inrättande av Europeiska polisbyrån (Europol) som ersätter Europolkonventionen och dess ändringsprotokoll. Genom beslutet förändrades den rättsliga grunden för Europols verksamhet från ett mellanstatligt samarbete till att Europol blev ett EU-organ.

Regeringen har på ett övergripande plan övervägt vilka lagändringar som kan krävas med anledning av rådsbeslutet (prop. 2008/09:14). Riksdagen har godkänt utkast till rådsbeslut (bet. 2008/09:JuU6, rskr. 2008/09:63).

4.3.2 Rambeslutet om förenklat informations- och underrättelseutbyte

Tillgänglighetsprincipen är en av hörnstenarna i rådets rambeslut 2006/960/RIF av den 18 december 2006 om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater. Rambeslutet kom till efter ett svenskt initiativ och innebär att brottsbekämpande myndigheter i medlemsstaterna redan på underrättelsestadiet, och över myndighetsgränserna, snabbt ska kunna utbyta befintlig information och befintliga underrättelser. Rambeslutet har genomförts i svensk rätt genom förordningen (2008:1396) om förenklat uppgiftsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen, som trädde i kraft den 1 februari 2009. Förordningen, som bygger på förutsättningen att svensk rätt redan medger utlämnande av sådana uppgifter som ska utbytas enligt rambeslutet, innehåller framför allt bestämmelser om förfarandet i samband med uppgiftsutbytet.

4.3.3 Rådsbeslutet om tillgång till informationssystemet för viseringar

Rådets beslut 2004/512/EG om inrättande av Informationssystemet för viseringar (VIS) ledde till att VIS inrättades år 2004 som ett system för utbyte av viseringsuppgifter mellan medlemsstaterna. Ett förslag till VIS-förordning har senare antagits genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter

om viseringar för kortare vistelse. VIS-förordningen kompletteras av rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Euro-pol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott.

Enligt rådsbeslutet ska särskilt utsedda brottsbekämpande myndigheter i medlemsstaterna och Europol under vissa förutsättningar ges tillgång till uppgifter ur VIS i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott. Rådsbeslutet har ännu inte genomförts i svensk rätt. Regeringen har på ett övergripande plan övervägt vilka lagändringar som kan bli nödvändiga med anledning av rådsbeslutet (prop. 2007/08:132). Riksdagen har godkänt utkastet till rådsbeslut (bet. 2007/08:JuU27, rskr. 2007/08:250). I en departementspromemoria (Ds 2011:27) har vidare föreslagits författningsändringar för genomförande av beslutet. Där föreslås att rådsbeslutets bestämmelser genomförs i lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete. Promemorian bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

4.3.4 Rambeslutet om utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Rambeslutet 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll är främst av intresse för domstolar och åklagare men berör även polisens verksamhet. Syftet med rambeslutet är att förbättra och underlätta utbytet av uppgifter ur kriminalregister mellan EU:s medlemsstater. Enligt rambeslutet ska varje medlemsstat som meddelar en dom mot en medborgare i en annan medlemsstat informera medborgarstaten om domen. Medborgarstaten ska därefter lagra informationen.

Rambeslutet lägger också grunden för nästa steg i arbetet med att effektivisera informationsutbytet och möjliggöra elektronisk uppgiftsöverföring.

De författningsändringar som behövdes för att genomföra rambeslutet har trätt i kraft den 1 januari 2013 (se prop. 2011/12:163 och SFS 2012:762, 2012:763, 2012:764 och 2012:765).

4.3.5 Prümrådsbeslutet

Rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpningen av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümrådsbeslutet), bygger på en konvention kallad Prümkonventionen som ingicks år 2005 mellan sju av EU:s medlemsstater. Prümrådsbeslutet är ett resultat av EU-medlemsstaternas avsikt att fördjupa och effektivisera det gränsöverskridande polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet, särskilt i fråga om utbyte av information mellan myndigheter. Beslutet bygger på tillgänglighetsprincipen och effektiviserar informationsutbytet genom att medlemsstaterna ger varandra direkt, automatisk, tillgång till nationella register med uppgifter om DNA, fingeravtryck och fordon. I rådsbeslutet regleras också bl.a. skyldigheten att översända vissa personuppgifter och andra uppgifter till en annan medlemsstat vid större evenemang med gränsöverskridande verkningar. Rådsbeslutet innehåller även en fakultativ bestämmelse om spontant utbyte av uppgifter till skydd mot terrorism.

Rådsbeslutets bestämmelser om uppgiftsutbyte kompletteras med bestämmelser om dataskydd. Dessa bestämmelser måste genomföras innan uppgiftsutbytet får inledas.

Till rådsbeslutet finns ett rådsbeslut om genomförande av Prümrådsbeslutet (2008/616/RIF). De svenska författningsändringar som behövdes för att genomföra Prümrådsbeslutet har antagits i två steg (prop. 2009/10:177, bet. 2009/10:JuU30, rskr. 2009/10:265, SFS 2010:378 och prop. 2010/11:129, bet. 2010/11:JuU15, rskr. 2010/11:302, SFS 2011:904 och 2011:907-909).

Som nämnts ovan, motsvarar samarbetsavtalet mellan Sverige och Förenta staterna i stor utsträckning Prömrådsbeslutet. I avsnitt 7 beskrivs Prömrådsbeslutets genomförande i svensk rätt i de delar som har betydelse för genomförande av avtalet mellan Sverige och Förenta staterna.

4.4 Internationellt polisiärt samarbete utanför Europa

4.4.1 Allmänt om polisiärt samarbete mellan Sverige och länder utanför EU / EES

En effektiv bekämpning av en alltmer mångskiftande och organiserad gränsöverskridande brottslighet förutsätter att Sverige samarbetar polisiärt även med länder utanför EU och EES-området (tredje land). Idag sker ett sådant samarbete med många länder, inklusive Förenta staterna. Samarbetet äger rum främst via den internationella kriminalpolisorganisationen ICPO-Interpol (Interpol) och Europol men i vissa fall även genom direktkontakter mellan ländernas berörda myndigheter. Information som utbyts i det internationella polisiära samarbetet kan handla om alla typer av uppgifter som behandlas av myndigheterna inom ramen för det brottsbekämpande arbetet. Utlämnande av uppgifter sker enligt tillämplig svensk lag och efter en avvägning i varje enskilt fall mellan bl.a. behovet att bekämpa brott och värnandet av den personliga integriteten. Informationsutbytet kan ske med stöd i en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt. Information kan också utbytas även utan direkt stöd i en sådan överenskommelse.

Allmänt gäller att det åligger medlemsländerna i Interpol att inom ramen för gällande lag i respektive land garantera och främja bredast möjliga ömsesidiga bistånd mellan medlemsländernas polisorganisationer. Sverige är alltså förpliktat att lämna polisiärt bistånd inom ramen för svensk lag och kan också i motsvarande mån räkna med bistånd från övriga medlemsländer.

Rikspolisstyrelsen är Sveriges nationella byrå för Interpol. Enheten för Internationellt Polissamarbete (IPO), som är en del av Rikskriminalpolisen, handlägger de ärenden som ankommer på Rikspolisstyrelsen i denna egenskap.

4.4.2 Polisiärt samarbete mellan Sverige och Förenta staterna

Som nämnts ovan, förekommer det redan idag polisiärt samarbete mellan Sverige och Förenta staterna. Inom ramen för det samarbetet utbyts bl.a. sådan information som behandlas av svenska myndigheter i brottsbekämpande verksamhet. Informationsutbytet bygger inte på någon överenskommelse, utan på att Förenta staterna är anslutet till Interpol. Utbytet sker främst via Interpol, men i vissa fall även genom direktkontakt mellan tjänstemän vid berörda myndigheter. Inom det internationella samarbetet för att bekämpa terrorism ingår också ett informationsutbyte mellan Säkerhetspolisen och motsvarande myndigheter i Förenta staterna.

Uppgifter lämnas alltså redan idag ut från Sverige till Förenta staterna i enlighet med svenska regler. Det kan exempelvis röra sig om uppgifter ur register eller andra uppgifter som behandlas inom den brottsbekämpande verksamheten. I avsnitt 7 lämnas en närmare beskrivning av förutsättningarna enligt gällande svensk rätt för utlämnande av uppgifter i brottsbekämpande syfte från Sverige till Förenta staterna.

För att underlätta samarbetet mellan åklagare och domstolar enligt bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål har vidare särskilda avtal ingåtts mellan dels Sverige och Förenta staterna, dels EU och Förenta staterna. Avtalen har även sammanförts till ett konsoliderat avtal, där det klargörs vilka åtaganden som gäller mellan staterna i fråga om utlämning och rättslig hjälp på grund av de ovannämnda avtalen (för en närmare beskrivning av dessa överenskommelser hänvisas till prop. 2004/05:46).

Det nu aktuella avtalet mellan Sverige och Förenta staterna är som tidigare nämnts inte tänkt att begränsa eller försvåra det informationsutbyte som redan idag äger rum mellan staterna. Syftet med avtalet är att underlätta och effektivisera utbytet samtidigt som detta i viss mån formaliseras för att skapa ett högre integritetsskydd för enskilda och ett bättre skydd för uppgifter än vad som gäller idag. Detta innebär att svenska myndigheter även efter avtalets ikraftträdande kommer att vara oförhindrade att använda sig av andra kanaler för informationsutbyte, inklusive bestämmelserna om rättslig hjälp.

5 Rättsliga utgångspunkter

5.1 Inledning

Regler om personuppgiftsbehandling och informationsutbyte finns såväl på internationell som på nationell nivå. I detta avsnitt finns en översiktlig redogörelse för olika regelverk och lagstiftningsarbeten som har relevans för analysen av hur samarbetsavtalet mellan Sverige och Förenta staterna bör genomföras i svensk rätt.

5.2 Europakonventionen och FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter

År 1948 antog Förenta nationerna (FN) den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. De rättigheter som räknas upp i förklaringen har därefter vidareutvecklats bl.a. i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna från år 1950 (Europakonventionen) och FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter från år 1966. Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till respekt bl.a. för sitt privat- och familjeliv. En offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutandet av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller

moral eller för andra personers fri- och rättigheter. Åtgärder som innefattar intrång i en skyddad rättighet kan vidare godtas endast om de är proportionerliga. Det innebär att intrånget måste svara mot ett angeläget samhällsbehov och stå i rimlig proportion till det syfte som ska uppnås.

I artikel 13 i Europakonventionen föreskrivs att var och en, vars i konventionen angivna fri- och rättigheter kränkts, ska ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet. Innebörden av artikeln är att den enskilde ska ha tillgång till en nationell instans för att kunna få saken prövad och kunna få rättelse.

Även artikel 17 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter innehåller en bestämmelse till skydd för godtyckligt eller olagligt ingripande i någons privat- eller familjeliv.

5.3 Svensk lagstiftning

5.3.1 Regeringsformen

Grundläggande bestämmelser till skydd för den personliga integriteten finns i regeringsformen. I målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § slås det fast bl.a. att den offentliga makten ska utövas med respekt för den enskilda människans frihet och att det allmänna ska värna den enskildes privatliv och familjeliv. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen gäller vidare sedan den 1 januari 2011 att var och en gentemot det allmänna ska vara skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet mot intrång får begränsas i lag och bara i den ordning som föreskrivs i 2 kap. regeringsformen.

5.3.2 Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen (1998:204) anger den grundläggande ramen för behandling av personuppgifter. Särregler kan förekomma i lag eller förordning och de gäller enligt 2 § framför bestämmelserna i lagen. Det finns t.ex. särreglering för behandling av personuppgifter i brottsbekämpning som till stora delar ersätter personuppgiftslagen.

Personuppgiftslagen innehåller generella bestämmelser för all behandling av personuppgifter. Begreppet behandling av personuppgifter omfattar i stort sett allt man kan göra med sådana uppgifter, exempelvis att samla in, söka, bevara och sprida uppgifter. Lagen omfattar i princip endast behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Manuell behandling omfattas bara om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter vilka är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Personuppgiftslagens centrala bestämmelser om behandling av personuppgifter finns i 9 §. Där ställs vissa grundläggande krav på den personuppgiftsansvarige, som ska se till att personuppgifter behandlas bara om det är lagligt, att personuppgifter behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed, att personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och att de inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket de samlades in. Den personuppgiftsansvarige ska även se till att de personuppgifter som behandlas är riktiga och om nödvändigt aktuella, att alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen och att personuppgifter inte bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Vidare finns det flera bestämmelser i personuppgiftslagen som syftar till att trygga den enskildes rätt till information. Det finns också bestämmelser om olika kontrollmöjligheter samt om skadeståndsansvar för den personuppgiftsansvarige. Det finns

även bestämmelser om säkerheten vid behandling av personuppgifter.

Enligt 33 § personuppgiftslagen är det som huvudregel förbjudet att till ett land utanför EU och EES (tredje land) föra över personuppgifter under behandling, eller för behandling, om landet inte har en adekvat skyddsnivå för personuppgifter. Förbudet gäller även vid behandling av personuppgifter i brottsbekämpande verksamhet.

Den 1 januari 2007 trädde vissa ändringar av personuppgiftslagen i kraft, som innebär att lagen i viss utsträckning utformas enligt en s.k. missbruksmodell (prop. 2005/06:173). Regleringen tar därmed inte sikte på själva hanteringen av personuppgifterna utan på att uppgifterna inte får missbrukas till skada för någons personliga integritet.

5.3.3 Polisdatlagen

Sedan den 1 mars 2012 gäller polisdatlagen (2010:361) för polisens behandling av personuppgifter. Kompletterande bestämmelser finns i polisdataförordningen (2010:1155). Polisdatlagen gäller i stället för personuppgiftslagen utom i de fall som uttryckligen anges i lagen (2 kap. 1 och 2 §§).

Syftet med lagen är att ge polisen möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i sin brottsbekämpande verksamhet och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling.

Lagen reglerar, med några få undantag, all behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet vid Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Ekobrottsmyndigheten. Ändamålen för behandling av personuppgifter delas in i primära och sekundära.

De primära ändamålen avser behandling av personuppgifter för att tillgodose de behov som finns inom polisens brottsbekämpande verksamhet. Dessa ändamål är uttömmande angivna i 2 kap. 7 §. Personuppgifter får enligt denna bestämmelse be-

handlas bl.a. om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller beivra brott eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden.

De sekundära ändamålen aktualiseras när personuppgifter som får behandlas i polisens brottsbekämpande verksamhet lämnas ut till andra myndigheter eller organisationer för dessas behov. Enligt de sekundära ändamålen, som anges i 2 kap. 8 §, får personuppgiftsbehandling genom sådant utlämnande ske bl.a. när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation (2 kap. 8 § första stycket 2).

I 2 kap. 15 § finns vidare särskilda sekretessbrytande bestämmelser som anger i vilken utsträckning personuppgifter får lämnas ut till bl.a. Interpol och Europol, utländsk underrättelse- och säkerhetstjänst samt utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation. Enligt lagen gäller att personuppgifter får lämnas ut till Interpol eller Europol, eller till en polismyndighet eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol, om det är förenligt med svenska intressen och det behövs för att myndigheten eller organisationen ska kunna förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller beivra brott (2 kap. 15 § första stycket 1). Om det är förenligt med svenska intressen får uppgifter även lämnas till utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst (2 kap. 15 § första stycket 2). Uppgifter får även lämnas till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt (2 kap. 15 § andra stycket).

Polisdatalagen innehåller också olika begränsande bestämmelser för att värna den personliga integriteten.

Ett fåtal register regleras särskilt i lagen, bl.a. DNA-register och fingeravtrycksregister. Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling regleras i ett särskilt kapitel.

I 1 kap. 2 a § framgår att det i lagen (2000:343) och förordningen (2010:705) om internationellt polisiärt samarbete finns bestämmelser om behandling av personuppgifter som följer av internationella överenskommelser. Enligt paragrafen ska dessa

författningar tillämpas istället för polisdatalagen i den mån de innehåller bestämmelser som avviker från polisdatalagens. I övrigt tillämpas polisdatalagen, inklusive de bestämmelser i personuppgiftslagen till vilka lagen hänvisar.

5.3.4 Behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och hos Kustbevakningen.

För Tullverkets brottsbekämpande verksamhet finns regler om behandling av personuppgifter främst i lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och i förordningen (2005:791) med samma benämning. Sedan den 1 maj 2012 gäller kustbevakningsdatalagen (2012:145) för Kustbevakningens personuppgiftsbehandling. Dessa författningar innehåller bl.a. allmänna regler om behandling av personuppgifter i Tullverkets brottsbekämpande arbete och hos Kustbevakningen. De gäller liksom polisdatalagen i stället för personuppgiftslagen och innehåller hänvisningar till de bestämmelser i personuppgiftslagen som är tillämpliga. På motsvarande sätt som i polisdatalagen, framgår det vidare av lagarna att i den mån det finns avvikande bestämmelser i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete, ska dessa tillämpas.

5.3.5 Lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete

I lagen (2000:343) om internationellt polisiärt samarbete regleras samarbetet mellan svenska brottsbekämpande myndigheter och motsvarande myndigheter i andra medlemsstater i EU samt Norge, Island och Schweiz, i den utsträckning Sverige i en internationell överenskommelse har gjort åtaganden om sådant samarbete som regleras i lagen. Schengensamarbetet och samarbetet enligt Prümrådsbeslutet, men även visst övrigt polissamarbete

som är konventionsbundet, regleras i lagen. Lagen omfattar inte bara polismän utan även tulltjänstemän och kustbevakningstjänstemän, när dessa enligt lag eller annan författning har polisiära befogenheter.

I lagen finns bl.a. en bestämmelse som behandlar villkor om hur uppgifter som har mottagits från andra stater får användas, s.k. användningsbegränsningar (3 §). Om en svensk myndighet har fått upplysningar eller bevismaterial från en annan stat och det på grund av överenskommelse med den andra staten gäller villkor som begränsar möjligheten att använda materialet, ska svenska myndigheter följa villkoren oavsett vad som är föreskrivet i lag eller annan författning. Det innebär att villkoret tar över exempelvis reglerna om åtalsplikt. Svenska myndigheter har motsvarande möjlighet att ställa upp villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifter eller bevisning som lämnas till annan stat (3 a §). Villkoren får däremot inte strida mot en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

I förordningen (2010:705) om internationellt polisiärt samarbete regleras, förutom Schengensamarbetet, samarbetet enligt Prömrådsbeslutet i de delar som gäller bl.a. informationsutbyte och bistånd vid större evenemang. Även Prömrådsbeslutets dataskyddsbestämmelser har genomförts i förordningen.

Som tidigare nämnts gäller avvikande bestämmelser om behandling av personuppgifter i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete framför reglerna i polisens, Tullverkets och Kustbevakningens registerförfattningar.

5.3.6 Offentlighets- och sekretesslagen

Internationellt polisiärt samarbete förutsätter att svenska myndigheter kan överföra uppgifter som behandlas inom den brottsbekämpande verksamheten till utländska myndigheter. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Exempel på sekretessbestämmelser som kan vara tillämpliga är bestämmelserna om förundersök-

ningssekretess och sekretess i underrättelseverksamhet (18 kap. 1–3 §) eller sekretess till skydd för enskilda personliga och ekonomiska förhållanden (35 kap. 1 §).

En utgångspunkt i offentlighets- och sekretesslagen är att en uppgift som omfattas av sekretess inte får röjas för en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, förutom i vissa i lagen angivna undantagsfall (se 8 kap. 3 §).

I avsnitt 7 diskuteras närmare hur gällande svensk sekretessreglering förhåller sig till Sveriges förpliktelser enligt avtalet.

5.3.7 Lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål

I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål föreskrivs en skyldighet att på en utländsk myndighets begäran genomföra bl.a. förhör under förundersökning, bevisupptagning, telefonförhör, husrannsakan och vissa andra tvångsmedel (1 kap. 2 §). Vidare regleras hur Sverige kan begära rättslig hjälp utomlands (3 kap.). I förordningen (2000:704) om internationell rättslig hjälp i brottmål finns verkställighetsbestämmelser.

Lagen är med något undantag generell och gäller i förhållande till alla stater, även om dessa inte har tillträtt samma konventioner om rättslig hjälp i brottmål som Sverige.

En utländsk stats begäran om rättslig hjälp i Sverige handläggs av åklagare och domstol, under förutsättning att åtgärden kan vidtas enligt svensk lag under en förundersökning eller rättegång.

6 Riksdagens godkännande

Förslag: Riksdagen godkänner avtalet mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

Skälen för förslaget

Bakgrunden till samarbetsavtalet – Visa Waiver program

Som nämnts i det föregående, är Sverige ett av många länder som deltar i ett samarbete med Förenta staterna benämnt Visa Waiver program. För svensk del innebär det bl.a. att svenska medborgare under vissa förutsättningar kan resa in i Förenta staterna och stanna i upp till 90 dagar utan att ansöka om visum. Länderna som deltar i programmet utvärderas kontinuerligt, vilket leder fram till förnyade beslut om vilka länder som får delta. Avtal om informationsutbyte i brottsbekämpningssyfte ingår numera som en del i programmet. Den 16 december 2011 undertecknade Förenta staternas och Sveriges regeringar det nu aktuella samarbetsavtalet med syftet att förbättra förutsättningarna att utbyta information för att förebygga och bekämpa grov brottslighet. Förenta staterna har slutit liknande bilaterala avtal med ett tjugotal av de länder som ingår i Visa Waiver program.

Ett förstärkt samarbete enligt avtalet behövs

Med ökad internationalisering och större rörlighet för såväl personer som kapital följer större krav på polisiärt samarbete över gränserna. Sverige deltar i ett omfattande internationellt samarbete i polisiära och straffrättsliga frågor och dessa samarbeten bidrar i hög grad till att förhindra, avslöja och utreda allvarliga brott.

Vid bekämpningen av allvarlig och gränsöverskridande brottslighet har det internationella informationsutbytet stor betydelse. Detta har visat sig bl.a. efter terroristattacker i Förenta staterna år 2001, i Madrid år 2004 och i London år 2005. Utan sådant informationsutbyte skulle också bekämpningen av många andra allvarliga brottstyper, som grov narkotikasmuggling, människohandel och penningtvätt, inte kunna bedrivas lika effektivt.

Inom EU finns som framgått ett etablerat och väl fungerande polisiärt samarbete, bl.a. genom det tidigare nämnda Prümrådsbeslutet. Avtalet har utformats efter mönster av, och motsvarar i stor utsträckning, detta beslut. De författningsändringar som behövs för att genomföra avtalet ansluter nära till de som beslutas för att genomföra rådsbeslutet.

Som tidigare har nämnts förekommer det redan idag ett polisiärt samarbete mellan Sverige och Förenta staterna. Inom ramen för det samarbetet utbyts bl.a. sådan information som behandlas av svenska myndigheter i brottsbekämpande verksamhet. Avtalet innebär som framgått inte någon skyldighet för Sverige att lämna ut information till Förenta staterna utöver vad som är tillåtet enligt svensk nationell rätt. Syftet med avtalet är i stället att ge det redan befintliga samarbetet en struktur och form som gör det smidigt och effektivt, samtidigt som det genom bestämmelser om skydd för överförda uppgifter skapas ett starkare integritets- och skydd än det som finns idag. Som kommer att utvecklas närmare i avsnitt 7, kommer avtalets genomförande i svensk rätt därmed att innebära fördelar ur såväl effektivitetssynpunkt som ur ett integritetsperspektiv.

Riksdagens godkännande

Genomförande av avtalet kräver författningsändringar. Det handlar om att reglera förutsättningarna för informationsutbytet enligt avtalet och att se till att svensk rätt uppfyller de krav på skydd för överförda uppgifter som uppställs i avtalet. Eftersom ett genomförande av avtalet bl.a. behöver regleras i lag krävs riksdagens godkännande av det (10 kap. 3 § regeringsformen). Som framgått ovan behövs det förstärkta samarbete mellan Sverige och Förenta staterna som avtalet skulle medföra. Riksdagen bör därför godkänna det.

Närmare om avtalets bestämmelser om utbyte av DNA-uppgifter

Bestämmelserna om utbyte av uppgifter ur DNA-register och efterföljande utbyte av information efter en träff i ett sådant register (artiklarna 7–9) är som framgått ännu inte gällande mellan parterna. För att ett sådant utbyte ska komma i fråga förutsätts att ytterligare överenskommelser om detta ingås (se artikel 25).

Det kan konstateras att ett eventuellt samarbete beträffande utbyte av DNA-uppgifter kommer att kräva lagreglering i motsvarande utsträckning som genomförandet av avtalets bestämmelser om utbyte av fingeravtrycksuppgifter. Om det blir aktuellt med ett sådant samarbete, kommer nödvändiga lagändringar i vanlig ordning att behöva underställas riksdagens godkännande. Vilka författningsändringar som i övrigt kan krävas för genomförande av ett sådant samarbete kommer att behöva övervägas närmare om detta blir aktuellt.

7 Genomförande av avtalet mellan Sverige och Förenta staterna

7.1 Utgångspunkter

Genomförande av avtalet kräver ändringar i både lag och förordning. I detta avsnitt redovisas de författningsändringar som bedöms vara nödvändiga och lämpliga för att genomföra avtalet i svensk rätt. För forståelsen av förslagen, lämnas även inledningsvis en översiktlig redogörelse för polisens nuvarande organisation och den översyn av denna som för närvarande pågår.

Såsom har framgått i det föregående krävs det ytterligare åtgärder för att avtalets bestämmelser om utbyte av DNA-uppgifter och överföring av ytterligare uppgifter efter en träff i ett sådant register ska bli gällande mellan parterna. För närvarande är det alltså inte aktuellt att genomföra avtalet i dessa delar. I denna promemoria lämnas därför inte några författningsförslag för det tänkta samarbetet beträffande utbyte av DNA-uppgifter. För fullständighetens skull lämnas däremot i detta avsnitt en redogörelse för de frågor som skulle varit aktuella att överväga med utgångspunkt i dagens reglering. Frågorna kommer att behöva övervägas på nytt vid ett framtida genomförande av nämnda samarbete.

7.2 Polisens organisation

Polisens nuvarande organisation

Polisen är idag en statlig verksamhet som består av 21 polismyndigheter med geografiska ansvarsområden som motsvarar länsindelningen, samt Rikspolisstyrelsen och Statens kriminaltekniska laboratorium. Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet och utövar tillsyn över detta. Rikspolisstyrelsen är också chefsmyndighet för Statens kriminaltekniska laboratorium. Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen utgör delar av Rikspolisstyrelsen även om Säkerhetspolisen i praktiken fungerar som en egen myndighet.

Av 7 § andra stycket polislagen (1984:387) framgår att när Rikspolisstyrelsen leder polisverksamhet ska vad som i lag eller annan författning föreskrivs om polismyndighet i tillämpliga delar gälla även Rikspolisstyrelsen. Detta innebär med nuvarande ordning att vad som i lag eller annan författning föreskrivs om polismyndighet i tillämpliga delar även gäller Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen när de leder polisverksamhet.

Polisorganisationskommittén

Regeringen beslutade den 8 juli 2010 att tillkalla en kommitté med uppdraget att utreda och ta ställning till behovet av att ändra polisens organisation (dir. 2010:75). Kommittén antog namnet Polisorganisationskommittén och överlämnade den 30 mars 2012 betänkandet SOU 2012:13, En sammanhållen svensk polis. I utredningen föreslås att Rikspolisstyrelsen, de 21 polismyndigheterna och Statens kriminaltekniska laboratorium ombildas till en sammanhållen myndighet, Polismyndigheten. Säkerhetspolisen föreslås bli en fristående myndighet inom polisväsendet.

De föreslagna organisatoriska förändringarna innebär att i stort sett samtliga författningar som i dag innehåller något av de gamla myndighetsbegreppen kommer att behöva ändras. Vilka

följdändringar som bedöms vara nödvändiga som en konsekvens av de föreslagna förändringarna inom polisens organisation har analyserats av Polisorganisationskommittén enligt ett tilläggsdirektiv. Betänkandet, SOU 2012:78, överlämnades den 28 november 2012. Samma dag överlämnades även betänkandet SOU 2012:77, som behandlar konsekvenserna av en eventuell ombildning av Säkerhetspolisen till en fristående polismyndighet inom polisväsendet.

Som ett resultat av Polisorganisationskommitténs förslag, beslutade riksdagen den 20 december 2012 att Rikspolisstyrelsen och de 21 polismyndigheterna ska ombildas till en sammanhållen myndighet från och med den 1 januari 2015. En genomförarutredare har utsetts och kommer arbeta med omorganisationen fram till den 1 januari 2015, då en ny organisation ska finnas på plats.

Konsekvenser för framställningen i denna promemoria

Det är för närvarande inte helt klart vilka författningsändringar som kommer att bli följden av polisens nya organisation. Med hänsyn härtill och till att genomförandet av omorganisationen ligger så pass långt fram i tiden utgår de överväganden som görs nedan och de författningsförslag som lämnas i denna promemoria från polisens nuvarande organisation och de författningar som för närvarande gäller. De författningsändringar som de planerade organisationsförändringarna kommer att medföra beträffande genomförandet av det nu aktuella avtalet i svensk rätt, får alltså bli föremål för överväganden i ett senare sammanhang. Det kan här noteras att kommittén har analyserat vilka följdändringar som förslagen skulle kräva i de lagar och förordningar som reglerar informationsutbytet enligt Prövrådsbeslutet (SOU 2012:78 bl.a. s. 105 ff.). Liknande förändringar torde krävas även när det gäller de bestämmelser som föreslås i denna promemoria för genomförande av avtalet mellan Sverige och Förenta staterna.

7.3 Avtalets syfte och tillämpningsområde

Bedömning: Avtalets ingress och artikel 1 innehåller inga förpliktelser för parterna. Några författningsändringar krävs därför inte.

Skälen för bedömningen: Avtalets ingress och artikel 1 innehåller allmänna bestämmelser som inte ålägger parterna några särskilda skyldigheter och som därför inte kräver några författningsändringar. Däremot tydliggörs avtalets syfte genom bestämmelserna, som också avgränsar avtalets tillämpningsområde.

Enligt artikel 1.1 är syftet med avtalet att förstärka samarbetet mellan Sverige och Förenta staterna för att förebygga och bekämpa brottslighet genom ett utbyte av relevant information. Det anges även att informationsutbytet ska ske med fullständig respekt för integriteten, skyddet av personuppgifter och andra villkor som anges i avtalet. Härav framgår att ett övergripande syfte med avtalet är att underlätta och effektivisera informationsutbytet samtidigt som det formaliseras för att skapa tillämpliga bestämmelser som ger ett högt integritetsskydd.

Av artikel 1.2 följer att befogenheterna enligt avtalet endast ska användas för att förebygga, upptäcka och utreda brottslighet, då det på grundval av särskilda omständigheter finns skäl att utreda om personer kommer att begå eller har begått brott som omfattas av avtalets tillämpningsområde.

I artikel 1.3 anges att det bara är brott som har mer än ett års fängelse i straffskalan som faller inom avtalets tillämpningsområde. Det är parternas nationella lagstiftning som vid tillämpning av avtalet avgör vilka brott som avses.

I avtalets ingress sägs vidare att parterna har för avsikt att följa Prümrådsbeslutets exempel. Att denna avsikt kommit till uttryck i avtalet kan antas få betydelse för avtalets tolkning i de delar avtalet överensstämmer med rådsbeslutet.

Enligt artikel 1.4 ska avtalet inte påverka parternas tillämpning av sina respektive grundlagsbestämmelser, inklusive dem

som avser rätten att ta del av allmänna handlingar. Av bestämmelsen följer att avtalets genomförande i svensk rätt inte kan kräva författningsändringar som kommer i konflikt med den svenska offentlighetsprincipen eller den därmed sammanhängande rätten att ta del av allmänna handlingar.

7.4 Vilka svenska myndigheter ska delta i informationsutbytet?

Förslag: Förutom Rikspolisstyrelsen, inklusive Säkerhetspolisen och Rikskriminalpolisen, ska polismyndigheterna, Ekobrottsmyndigheten när den bedriver polisverksamhet samt Tullverket och Kustbevakningen vara behöriga att söka och begära information samt lämna uppgifter spontant enligt avtalet. Även Statens kriminaltekniska laboratorium ska vara behörigt att begära sökningar i Förenta staternas register enligt avtalet.

Skälen för förslaget

Utgångspunkter för urvalet av myndigheter

Avtalet bygger på att det är nationella kontaktställen och inte enskilda myndigheter som utbyter uppgifter. I avsnitt 7.12 föreslås att Rikspolisstyrelsen bör utses till svenskt kontaktställe. Frågan som behandlas i detta avsnitt är vilka myndigheter som, via det svenska kontaktstället, ska ges behörighet att delta i informationsutbytet enligt avtalet.

För genomförande av avtalet i de delar som nu är i kraft, måste det övervägas vilka myndigheter som ska ges möjlighet att söka genom direktåtkomst i Förenta staternas fingeravtrycksregister och, vid träff i ett sådant register, ansöka om att få ut ytterligare information med anknytning till fingeravtrycket

(artiklarna 3–6). Det är som framgått för närvarande inte aktuellt att genomföra avtalets bestämmelser om utbyte av DNA-uppgifter (artiklarna 7–9). I syfte att ge en heltäckande bild och för förståelsen av de överväganden som görs beträffande utbyte av fingeravtrycksuppgifter, kommer frågan om vilka myndigheter som bör kunna utbyta DNA-uppgifter vid ett sådant eventuellt framtida samarbete ändå att beröras i viss mån. Därutöver behöver ställning tas till vilka myndigheter som ska kunna lämna ut information till Förenta staterna enligt avtalets bestämmelse om uppgiftslämnande utan föregående förfrågan (artikel 10).

Avtalet är i första hand tänkt för polisiär verksamhet och urvalet av behöriga myndigheter bör göras med utgångspunkt i detta. Hänsyn bör även tas till att utbyte av information med utomeuropeiska länder ofta är känsligare ur integritetssynpunkt och på mellanstatlig nivå, än utbyte av uppgifter med andra EU-länder. När det gäller utbyte av fingeravtrycksuppgifter (och DNA-profiler), ska även beaktas att samarbeten som innebär direktåtkomst typiskt sett innebär att känsliga uppgifter blir tillgängliga för en större krets personer och att möjligheten att kontrollera användningen av uppgifterna minskar. Svenska myndigheter som inte kan förväntas beröras i någon väsentlig omfattning av avtalets bestämmelser om informationsutbyte genom direktåtkomst bör av nu nämnda anledningar inte göras behöriga att delta i detta. Härav följer att det inte är självklart att de myndigheter som enligt polisdatalagen får medges direktåtkomst till svenska fingeravtrycksregister (och DNA-register), också ska ges behörighet att söka efter uppgifter i Förenta staternas register. På grund av de skäl som nu har angetts, kan det även finnas anledning göra en annan bedömning av vilka myndigheter som ska omfattas av avtalets bestämmelser om direktåtkomst än vad som gjorts när det gäller exempelvis samarbetet enligt Prümrådsbeslutet (jfr prop. 2010/11:129 s. 62 och 72 samt 3 kap. 4 a § förordningen om internationellt polisiärt samarbete).

Vilka myndigheter ska delta i informationsutbytet med stöd av avtalet?

Det brottsbekämpande arbetet i Sverige är i huvudsak uppdelat mellan polisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och, beträffande vissa brottstyper, dessa myndigheter och Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket. I de brottsbekämpande myndigheternas uppgifter ingår att upptäcka, förebygga och utreda brott.

Polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Statens kriminaltekniska laboratorium får medges direktåtkomst till personuppgifter i svenska fingeravtrycksregister (4 kap. 17 § polisdatalagen). Myndigheter som får medges direktåtkomst till svenska register över DNA-profiler är polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Statens kriminaltekniska laboratorium (4 kap. 10 § första stycket polisdatalagen). För samtliga myndigheter förutom Statens kriminaltekniska laboratorium, är direktåtkomsten begränsad till uppgifter om någon förekommer i sådana register (15 och 16 §§ polisdataförordningen).

Uppgifter om fingeravtryck (och DNA-profiler) samt sådan övrig information som avses i avtalet hanteras till största del inom polisverksamheten. Den polisverksamhet som kan förväntas aktualisera utbyte av information med stöd av avtalet bedrivs framför allt av *polismyndigheterna*. Det är därför självklart att dessa bör pekas ut som behöriga att söka efter fingeravtrycksuppgifter (och DNA-uppgifter) i Förenta staternas register och lämna ut uppgifter dit spontant enligt avtalet.

Rikspolisstyrelsen bedriver också viss polisverksamhet, dels vid Säkerhetspolisen, dels vid Rikskriminalpolisen. I sådan verksamhet tillämpas de regler som gäller för en polismyndighet (se 7 § andra stycket polislagen [1984:387]). Rikspolisstyrelsen kommer i egenskap av svenskt kontaktställe att kunna söka och lämna information med stöd av avtalet (se avsnitt 7.12). Här kan det särskilt nämnas att det vid utredningens kontakter med företrädare

för Säkerhetspolisen har framkommit att Säkerhetspolisen inte har något behov av att delta i informationsutbytet enligt avtalet. Att Säkerhetspolisen vid genomförande av Polisorganisationskommitténs förslag (se avsnitt 7.2) kommer att bli en fristående myndighet, och därmed inte kommer ingå i den krets av myndigheter som kan delta i informationsutbytet enligt avtalet, utgör därför inget problem.

Även vid *Ekobrottsmyndigheten* förekommer polisverksamhet av motsvarande slag som vid polismyndigheterna och i den delen bör myndigheten utpekats som behörig att söka och lämna information enligt avtalet. Myndighetens huvuduppgift är emellertid åklagarverksamhet. Frågan om myndigheten i sin helhet ska pekas ut som behörig att delta i samarbetet enligt avtalet beror på vilken bedömning som görs angående Åklagarmyndighetens verksamhet.

Åklagarmyndighetens uppgift är att utreda, lagföra och beivra brott, vilket framför allt sker inom ramen för förundersökning eller genom förenklade utredningar. Åklagare beivrar brott genom att utfärda strafföreläggande eller att besluta i andra förenklade förfaranden om exempelvis förverkande. I uppgiften ingår också att föra talan i domstol. Åklagarväsendet bedriver i princip ingen underrättelseverksamhet. Myndigheten har visserligen fått till uppgift att ansöka om tillstånd till användning av hemliga tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, men denna begränsade uppgift innebär inte att åklagare leder polisens verksamhet i fråga.

Avtalet är, som tidigare nämnts, i första hand tänkt för polisiär verksamhet. Information om fingeravtryck (och DNA-profiler) hanteras framför allt hos polisen och motsvarande myndigheter som utreder brott och i väsentligt mindre omfattning hos åklagare. I den mån åklagare eftersöker sådan information internationellt, sker detta i huvudsak genom polisen. I övrigt finns det för åklagare möjlighet att efterfråga och lämna ut information internationellt enligt bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål. För att underlätta det samarbetet, har som nämnts tidigare särskilda avtal ingåtts mellan dels Sverige

och Förenta staterna, dels EU och Förenta staterna (se avsnitt 4.4.2). Vid samråd med Åklagarmyndigheten under utredningens bedrivande, har den synpunkten framförts att myndigheten inte är i behov av ytterligare kanaler för informationsutbyte med Förenta staterna och att överlappningen mellan avtalets tillämpningsområde och området för rättslig hjälp skulle kunna leda till tillämpningsproblem.

En samlad bedömning av det ovan anförda leder till slutsatsen att om en åklagare vill efterfråga uppgifter eller lämna ut information som är värdefull för brottsbekämpningen i Förenta staterna, bör detta lämpligen även i fortsättningen hanteras inom ramen för befintligt samarbete, närmast med stöd av bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål eller med hjälp av polisen. Åklagare bör därför inte vara behöriga att delta i informationsutbytet enligt avtalet. Av detta följer även att enbart Ekobrottsmyndighetens polisiära verksamhet bör ges rätt att utbyta information med stöd av avtalet.

Med hänsyn till *Tullverkets* och *Kustbevakningens* uppdrag och verksamheter är det naturligt att låta dessa myndigheter delta i samarbetet enligt avtalet. I Tullverkets uppdrag ingår att bekämpa vissa angivna brottstyper, bl.a. smugglingsbrott, gränsöverskridande narkotikabrott och ekonomisk brottslighet i form av tullbrott. I myndighetens uppgifter ingår såväl att bedriva underrättelseverksamhet som att inleda och bedriva förundersökning samt att bistå åklagare vid utredning av sådana brott. Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet anknyter till dess uppgift att svara för övervakningen till sjöss och i sjönära områden. Även Kustbevakningen har beträffande vissa i författning angivna brott ett självständigt ansvar att förhindra och upptäcka brottslig verksamhet, ingripa vid misstanke om brott samt utreda och bistå med utredningen av brott. Det åligger båda myndigheterna att inrikta den brottsbekämpande verksamheten mot att begränsa den organiserade och storskaliga brottsligheten. En viktig del av detta arbete är underrättelseverksamheten. Båda myndigheterna har uppgifter knutna till landets gränser, vilket understryker behovet av internationellt samarbete, och de omfattas

redan av lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete. När det gäller brott till sjöss och i kustnära områden sker vidare en nära samverkan mellan Tullverket och Kustbevakningen samt mellan dessa myndigheter och polisen.

Med hänsyn till det ovan angivna kan Tullverket och Kustbevakningen, när det gäller brottstyper inom myndigheternas behörighetsområde, anses ha i princip samma behov av att få tillgång till uppgifter om fingeravtryck (och DNA-profiler) i Förenta staternas register som polisen. Mot bakgrund av myndigheternas verksamheter kan det även antas att det i viss utsträckning kan vara aktuellt att lämna ut uppgifter som kan behövas i Förenta staternas brottsbekämpning. Tullverket och Kustbevakningen bör därmed ges möjlighet att både söka uppgifter och lämna information enligt avtalet.

Vad avser *Skatteverket* bedriver myndigheten, i fråga om vissa brott på skatteområdet, spanings- och underrättelseverksamhet vid de s.k. skattebrottsenheterna. Skattebrottsenheterna har inte rätt att inleda förundersökning men får, enligt 5 § lagen (1997:1024) om Skatteverkets medverkan i brottsutredningar, utföra förenklade brottsutredningar om villkoren i 23 kap. 22 § rättegångsbalken är uppfyllda och förundersökning inte krävs. Åklagare fördelar ärenden till skattebrottsenheterna och leder förundersökningarna. Skattebrottsenheterna har alltså ingen självständig brottsutredande verksamhet. Skatteverket får däremot självständigt bedriva spaning rörande ett fåtal i 6 § lagen om verkets medverkan i brottsutredningar uppräknade brott; i huvudsak grova skattebrott och bokföringsbrott. Även om det inte kan uteslutas att Skatteverket i denna verksamhet kan behöva få information om huruvida ett fingeravtryck (eller en DNA-profil) förekommer i Förenta staternas register, kan sådana situationer förväntas inträffa i endast ett fåtal fall, och bör då kunna hanteras inom ramen för det förfarande som idag tillämpas när svenska myndigheter vill jämföra fingeravtryck (eller DNA-profiler) med uppgifter i Förenta staternas register (se avsnitt 7.7.3). Vidare kan det vid ytterst få tillfällen förväntas

förekomma att Skatteverket ensamt har information av intresse för brottsbekämpande myndigheter i Förenta staterna.

Mot bakgrund av det ovan anförda, kan Skatteverkets roll när det gäller informationsutbytet enligt avtalet förutses bli mycket begränsad. Av de skäl som har angetts i det föregående, finns det därför anledning att undanta Skatteverket från kretsen av myndigheter som kan delta i informationsutbytet med stöd av avtalet.

Slutligen ska noteras att *Statens kriminaltekniska laboratorium*, som är en fristående myndighet med Rikspolisstyrelsen som chefsmyndighet, har medgetts direktåtkomst till svenska fingeravtrycksregister eftersom myndigheten utför analyser av fingeravtryck för polisens räkning (se prop. 2009/10:85 s. 181). Största delen av det praktiska arbetet med fingeravtrycksregistren sköts dock för närvarande av Nationella fingeravtrycksavdelningen vid Rikspolisstyrelsen, som också utför internationella jämförelser av fingeravtryck. Enligt nuvarande ordning har alltså Statens kriminaltekniska laboratorium ingen inblandning i sådana jämförelser. Av ett inriktningsbeslut från Rikspolisstyrelsen i april 2012 framgår däremot att Statens kriminaltekniska laboratorium avses bli huvudman för den forensiska verksamheten avseende identifiering av fingeravtryck. Laboratoriet har i en rapport den 30 januari 2013 redogjort för hur detta bör genomföras. I tidsplanen skissas på en verksamhetsövergång hösten 2013. Statens kriminaltekniska laboratorium har redan medgetts möjlighet att via det svenska kontaktstället begära sökningar i andra länders register vid samarbete enligt Prövrådsbeslutet (se 3 kap. 4 a § andra stycket 2 förordningen om internationellt polisiärt samarbete). På motsvarande sätt bör laboratoriet ges möjlighet att begära sökningar i Förenta staternas fingeravtrycksregister vid samarbete enligt avtalet.

När det gäller DNA-profiler, har Statens kriminaltekniska laboratorium redan ansvar för förande av de svenska registren för Rikspolisstyrelsens räkning. Det är laboratoriet som utför arbetet med analyser i dessa register, inklusive sökningar i utländska databaser och jämförelser av profiler. Myndigheten har getts

möjlighet att begära sökningar i andra staters DNA-register enligt Prövrådsbeslutet (se 3 kap. 4 a § andra stycket 1 förordningen om internationellt polisiärt samarbete). Om det skulle bli aktuellt med ett samarbete angående utbyte av DNA-uppgifter enligt avtalet, skulle sådan tillgång behöva ges även till Förenta staternas register.

7.5 Författningsregleringen

Förslag: De grundläggande förutsättningarna för direktåtkomsten enligt avtalet regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete. Avtalets bestämmelser om utbyte av ytterligare information efter en registerträff och spontant uppgiftslämnande genomförs i tillhörande förordning.

Lagen om internationellt polisiärt samarbete görs tillämplig på det polisiära samarbete mellan Sverige och Förenta staterna som följer av avtalet. För att inte tynga alla bestämmelser med avtalets fullständiga namn införs en definition av avtalet i den lagen.

Genom hänvisning i lagen om internationellt polisiärt samarbete görs bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd tillämpliga även vid behandling av personuppgifter vid samarbete enligt avtalet.

Av en upplysningsbestämmelse i lagen om internationellt polisiärt samarbete ska framgå att det kan finnas bestämmelser om samarbetet enligt avtalet på lägre normgivningsnivå.

Skälen för förslaget

Reglering i lag eller förordning?

Genomförande av avtalet i svensk rätt kräver vissa författningsändringar. För genomförande av avtalets artiklar om informationsutbyte kommer det att behövas dels bestämmelser som

reglerar hur själva uppgiftsutbytet enligt avtalet ska gå till, dels dataskyddsbestämmelser. En inledande fråga är vilka bestämmelser som bör finnas i lag och vilka som kan regleras på förordningsnivå.

När det gäller på vilken normgivningsnivå som informationsutbytet enligt avtalet bör regleras ska beaktas att var och en enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, sedan den 1 januari 2011, gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Inskränkningar i detta skydd kan enligt 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen enbart ske genom lag och bara för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle.

Regeringsformens utvidgade integritetsskydd tar sikte på sådana åtgärder som den enskilde själv inte kan få kännedom om eller påverka genom krav på frivilligt godkännande. Det är åtgärdens effekter som är av avgörande betydelse vid bedömningen av om den ska anses innebära övervakning eller kartläggning i den mening som avses i grundlagsbestämmelsen, inte det huvudsakliga syftet med åtgärden. Som exempel på åtgärder som kan innebära kartläggning kan nämnas registrering i polisens fingeravtrycks- och DNA-register. För att grundlagsbestämmelsen inte ska innebära ett hinder mot sådan lagstiftning som behövs bl.a. till skydd för viktiga samhällsintressen, har det grundlagsskyddade området avgränsats på ett sådant sätt att det enbart omfattar de mest ingripande, kvalificerade, intrången. Vid bedömningen av vad som kan anses utgöra ett betydande intrång i den mening som avses i bestämmelsen ska bl.a. uppgifternas karaktär och omfattning samt ändamålet med behandlingen vägas in (se prop. 2009/10:80 s. 178 f.).

När det gäller avtalets olika bestämmelser om informationsutbyte görs följande överväganden.

Direktåtkomst

Som nämnts innebär avtalet – i den del som nu är i kraft – att parterna ger varandra direktåtkomst till vissa uppgifter i nationella fingeravtrycksregister (artiklarna 3 och 4). Gällande svensk rätt innehåller inget krav på att direktåtkomst ska regleras i lag. I 2 kap. 21 § första stycket polisdatalagen föreskrivs att utlämnande genom direktåtkomst bara är tillåtet i den utsträckning det följer av den lagen. I andra stycket samma paragraf anges att regeringen har möjlighet att meddela föreskrifter om att en utländsk myndighet, Europol eller en mellanfolklig organisation får medges direktåtkomst till personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet, bl.a. om detta är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt.

Vid genomförande av Prümrådsbeslutet, har regeringen ansett att rådsbeslutets bestämmelser om direktåtkomst till fingeravtrycks- och DNA-register kan antas leda till fler förfrågningar om att få ut personuppgifter. Enligt regeringen måste därmed genomförande av rådsbeslutets bestämmelser anses medföra ökade möjligheter för myndigheter att kartlägga enskilda på ett sätt som utgör ett betydande intrång i den personliga integriteten i den mening som avses i 2 kap. 6 § regeringsformen. Regeringen har därför bedömt att förutsättningarna för såväl utländska kontaktställens direktåtkomst till svenska register som för det svenska kontaktställets direktåtkomst till utländska register ska regleras i lag (prop. 2010/11:129 s. 49 ff.). Det saknas skäl att nu göra någon annan bedömning när det gäller avtalets bestämmelser om direktåtkomst. De grundläggande förutsättningarna för parternas direktåtkomst till varandras register enligt avtalet bör därför ges lagform.

Efterföljande informationsutbyte

Enligt bestämmelserna om efterföljande informationsutbyte (artiklarna 5 och 6) ska parterna ha möjlighet att, via varandras kontaktställen, ansöka om att få ut övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till ett fingeravtryck som man efter sökning har fått träff på i den andra partens register. Av intresse kommer främst att vara information om identiteten hos den person som fingeravtrycket tillhör. Det kan också handla om andra uppgifter angående personen som behandlas i den brottsbekämpande verksamheten eller, vid träff mot ett oidentifierat fingeravtryck, uppgifter rörande den brottsutredning i vilket spåret förekommer. I avsnitt 7.10.3 redogörs närmare för vilken typ av uppgifter som det kan röra sig om och vad som gäller vid utlämnande av dessa.

Frågan är om avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte, i likhet med bestämmelserna om direktåtkomst, bör regleras i lag eller om informationsutbytet i den delen kan genomföras i förordning.

Det som främst talar för att reglera även det efterföljande informationsutbytet enligt avtalet i lag är de aktuella uppgifternas typiskt sett integritetskänsliga natur. Även systematiska skäl kan tala för att regleringen av det efterföljande informationsutbytet bör ske på samma sätt som när det gäller direktåtkomsten, dvs. i lag.

Samtidigt ska noteras att avtalets bestämmelser inte innebär någon uppgiftsskyldighet och inte heller något krav på att uppgifter ska lämnas ut i större utsträckning än vad som redan är tillåtet enligt svenskt nationell rätt. Som kommer att beröras närmare i avsnitt 7.10.3 ger polisdatalagen redan nu stöd för utlämnande av sådan information som avses i avtalet till bl.a. Förenta staterna. Det ska vidare noteras att Förenta staterna redan idag har möjlighet att genom ett formellt förfarande begära sökningar i svenska fingeravtrycksregister. Om en sökning leder till en träff skickas även enligt nuvarande ordning relevant information angående det aktuella fingeravtrycket över i den mån det är

förenligt med svensk nationell rätt. Att uppgifter lämnas ut efter sökningar i svenska register är alltså någonting som sker redan idag. Avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte innebär därmed inte att Förenta staterna kommer att få tillgång till uppgifter som annars inte hade kunnat lämnas ut. Tvärtom, är det fråga om ett uppgiftsutbyte som redan ryms inom ramen för nuvarande system och lagreglering. Det kan här tilläggas att avtalet inte ger rätt att få ut uppgifter vid misstankar om vilka brott som helst utan bara avseende brott med viss svårhetsgrad.

Mot bakgrund av det ovan angivna kan avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte inte på samma sätt som systemet med direktåtkomst i sig antas leda till ett ökat uppgiftslämnande. I förhållande till det utbyte som förekommer idag, innebär avtalet istället att det ges förutsättningar att lämna uppgifter på ett mer enhetligt och standardiserat sätt. Som nämnts ovan kommer vidare avtalets bestämmelser om dataskydd och registrering samt begränsningar i rätten att använda överförda uppgifter att innebära att information som lämnas ut med stöd av avtalet kringgärdas av ett starkare skydd för integriteten hos dem som uppgifterna rör än vad som är fallet vid uppgiftslämnande idag.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de uppgifter som avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte tar sikte på visserligen är av integritetskänsligt slag typiskt sett. Den omständigheten att sådana uppgifter i enskilda fall enligt avtalet lämnas ut till Förenta staterna i brottsbekämpande syfte bör, mot bakgrund av vad som angetts ovan, ändå inte anses innebära någon kartläggning i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Genomförande av avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte utgör därför inte ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i grundlagsbestämmelsen.

Möjligheten att vid samarbete enligt avtalet lämna ut uppgifter efter träff i ett svenskt register, bör med hänsyn till det ovan anförda kunna regleras i förordning.

Vad sedan avser det svenska kontaktställets möjlighet att ansöka om att få ut ytterligare information efter träff i Förenta staternas fingeravtrycksregister, kan det konstateras att själva utlämnandet av uppgifter regleras i Förenta staternas lagstiftning. På motsvarande sätt som myndigheter i Förenta staterna kan begära sökningar i svenska fingeravtrycksregister, har svenska brottsbekämpande myndigheter redan idag möjlighet att genom ett formellt förfarande få sökningar utförda i Förenta staternas fingeravtrycksregister och, i enlighet med nationell rätt där, få ut ytterligare information efter en träff. Av de skäl som angetts ovan när det gäller utlämnande av efterföljande information enligt avtalet till Förenta staterna, kan avtalet därmed inte heller anses innebära utökade möjligheter för mottagande svenska myndigheter att kartlägga enskilda. Även möjligheten enligt avtalet för svenska myndigheter att, via det svenska kontaktstället, ansöka om ytterligare information efter en registerträff bör därför kunna regleras i förordning.

Spontant uppgiftslämnande

Utöver bestämmelserna om direktåtkomst och efterföljande informationsutbyte innehåller avtalet en bestämmelse om spontant uppgiftslämnande (artikel 10). De svenska myndigheter som deltar i informationsutbytet enligt avtalet ska enligt bestämmelsen, på eget initiativ, kunna översända sådan information till Förenta staterna som finns hos dessa myndigheter och som bedöms behövas i Förenta staternas brottsbekämpning.

På motsvarande sätt som när det gäller avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte, innebär inte bestämmelsen om spontant uppgiftslämnande någon uppgiftsskyldighet eller något krav på att uppgifter ska lämnas ut i större utsträckning än vad som redan är tillåtet enligt svenskt nationell rätt. Lagstöd för sådant utlämnande av uppgifter som avses i avtalet till bl.a. Förenta staterna finns redan i polisens och Kustbevakningens regis-

terförfattningar. Sådant lagstöd kommer från och med den 1 juli 2013 att finnas även för Tullverket (se avsnitt 7.11).

Avtalets bestämmelser om spontant uppgiftslämnande innebär alltså inte att Förenta staterna kommer att få tillgång till uppgifter som annars inte hade kunnat lämnas ut. På motsvarande sätt som anförts beträffande det efterföljande informationsutbytet är det istället fråga om ett uppgiftsutbyte som ryms inom ramen för nuvarande system och lagreglering. Inte heller avtalets bestämmelser om spontant uppgiftsutbyte kan därmed i sig antas leda till ett ökat uppgiftslämnande. I förhållande till det utbyte som förekommer idag, innebär avtalet istället framför allt att det ges förutsättningar att lämna uppgifter på ett mer enhetligt och standardiserat sätt. Som nämnts ovan, kommer vidare avtalets bestämmelser om dataskydd och registrering samt begränsningar i rätten att använda överförda uppgifter att innebära att information som lämnas ut med stöd av avtalet kringgärdas av ett starkare skydd för integriteten hos dem som uppgifterna rör, än vad som är fallet vid uppgiftslämnande idag.

Även om de uppgifter som avtalets bestämmelser om spontant uppgiftslämnande tar sikte på är av integritetskänsligt slag kan, med hänsyn till det ovan anförda, den omständigheten att sådana uppgifter i enskilda fall enligt avtalet lämnas ut till Förenta staterna inte anses utgöra ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. Möjligheten att vid samarbete enligt avtalet lämna ut uppgifter utan föregående förfrågan bör därmed kunna regleras i förordning.

Detaljbestämmelser ska regleras i förordning

Utöver vad som angetts ovan, kommer avtalets genomförande att kräva vissa detaljbestämmelser som bör införas i förordning. Exempelvis bör frågan om vilka svenska myndigheter som ska ha möjlighet att delta i informationsutbytet liksom avtalets dataskyddsbestämmelser samt bestämmelser om informations- och

registreringsskyldighet enligt avtalet kunna regleras i förordning. Det kan nämnas att motsvarande bedömningar har gjorts vid genomförande av Prömrådsbeslutet, jfr prop. 2010/11:129 s. 88 f.

I vilka författningar ska de nya bestämmelserna placeras?

Bestämmelser om den behandling av personuppgifter som följer av avtalet måste inordnas i den nationella lagstiftning som redan gäller för behandling av personuppgifter vid internationellt polisiärt samarbete.

Polisdatalagen gäller för behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet vid Rikspolisstyrelsen, polismyndigheterna och Ekobrottsmyndigheten. Genomförandet av de nu aktuella delarna av avtalet kräver detaljregler om behandling av personuppgifter som avviker från de generella bestämmelserna i polisdatalagen. Dessa regler låter sig, framförallt av systematiska skäl, svårligen inordnas i polisdatalagen. Till detta kommer att det inte bara är polisen och Ekobrottsmyndigheten som ska tillämpa avtalet, utan även Tullverket och Kustbevakningen. För Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande verksamheter finns, som tidigare har nämnts, regler om behandling av personuppgifter främst i lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och kustbevakningsdatalagen.

De bestämmelser som gäller för samarbetet enligt Prömrådsbeslutet har införts i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete (en utförlig redogörelse för övervägandena bakom denna lösning finns i prop. 2010/11:129 s. 45 ff.). I det lagstiftningsärendet infördes även ändringar i polisdatalagen (1 kap. 2 a §) och i lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet (1 a §) som innebär att avvikande bestämmelser i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete tillämpas istället för respektive myndighets registerförfattning vid sådan behandling av personuppgifter som följer av internationella överenskommelser. Motsvarande bes-

tämmelse har senare även införts i kustbevakningsdatalagen (1 kap. 2 §). I den mån lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete inte innehåller några avvikande bestämmelser, gäller de generella bestämmelserna i respektive myndighets registerförfattning, inklusive tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen, även vid behandling av personuppgifter enligt dessa författningar (1 a § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Samarbetet enligt avtalet har många beröringspunkter med samarbetet enligt Prümrådsbeslutet och genomförande av avtalet i svensk rätt kommer att kräva en reglering som i stor utsträckning liknar de bestämmelser som avser det samarbetet. Det är därför lämpligt att också den anpassning som avtalet kräver genomförs i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Dessa författningar är idag, förutom vad gäller föreskrifterna i 3 och 3 a §§, begränsade till polisiärt samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter i Sverige och andra medlemsstater i EU samt Island, Norge, Schweiz och Liechtenstein. De måste därför göras tillämpliga även på det samarbete mellan Sverige och Förenta staterna som följer av avtalet. För att inte tynga alla bestämmelser i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete med avtalets fullständiga namn, bör det i nämnda lag vidare införas en definition av avtalet.

Som kommer att utvecklas närmare i avsnitt 7.13.9 bör vidare bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd, genom en hänvisning i lagen om internationellt polisiärt samarbete, göras tillämpliga även vid behandling av personuppgifter vid samarbete enligt avtalet.

En upplysningsbestämmelse ska införas

Eftersom åtskilliga detaljbestämmelser i avtalet kommer att regleras i förordning bör det av en upplysningsbestämmelse framgå att regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, meddelar närmare föreskrifter om samarbetet enligt avtalet. Genom

prop. 2010/11:129 har det i lagen om internationellt polisiärt samarbete införts en motsvarande upplysning om att det kan finnas bestämmelser om samarbetet enligt Prömrådsbeslutet på lägre normgivningsnivå (23 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Rikspolisstyrelsen har bemyndigats att, efter samråd med berörda myndigheter, meddela föreskrifter för verkställighet av bestämmelserna om samarbete enligt Prömrådsbeslutet (3 kap. 16 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete). Motsvarande bör gälla för avtalet.

7.6 Definitioner

Bedömning: De begrepp som definieras i avtalet kräver inga författningsändringar.

Skälen för bedömningen: I avtalets artikel 2 definieras begreppen ”DNA-profil”, ”personuppgifter”, ”behandling av personuppgifter” och ”referensuppgifter”.

Avtalets definition av begreppen DNA-profil, personuppgifter och referensuppgifter (artikel 2.1, 2.2 och 2.4) motsvarar i sak användningen av begreppen i svensk rätt.

Enligt avtalet avses med DNA-profil en bokstavs- eller sifferkod som representerar ett antal identifikationsuppgifter i den icke-kodifierande delen av ett analyserat mänskligt DNA-prov. Definitionen motsvarar de DNA-profiler som registreras i svenska register och definitionen överensstämmer med den som följer av 2 kap. 3 § polisdatalagen.

Med personuppgifter avses i avtalet all information som hänför sig till en identifierad eller identifierbar fysisk person. Denna definition överensstämmer med hur begreppet definieras i 3 § personuppgiftslagen.

I avtalet anges vidare att det med referensuppgifter menas en DNA-profil eller fingeravtrycksuppgifter och därmed förbundna

referenser, som inte innehåller uppgifter som möjliggör en omedelbar identifiering av den berörda personen. Vidare sägs att referensuppgifter som inte är kopplade till en viss person (oidentifierade) ska kunna identifieras som sådana. Definitionen motsvarar de referensuppgifter som finns i svenska fingeravtrycksregister och begreppet definieras på ett i sak motsvarande sätt i 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete. Definitionen infördes i samband med genomförande av Prömrådsbeslutet.

Definitionen av begreppet behandling av personuppgifter (artikel 2.3) har en direkt motsvarighet i svensk rätt (se 3 § personuppgiftslagen). Med det begreppet avses i avtalet all behandling av personuppgifter, eller en räkna behandlingar, vare sig det sker genom databehandling eller inte, t.ex. insamling, registrering, lagring, bearbetning, spridning och samkörning samt spärrning, avlägsnande eller utplånande. Av artikeltexten framgår inte om det med begreppet avses all manuell behandling av uppgifter eller bara sådan manuell behandling som sker i register. Vid genomförande av Prömrådsbeslutet har regeringen gjort bedömningen att motsvarande begrepp i rådsbeslutet ska anses omfatta endast sådan manuell behandling som sker i register (se prop. 2007/08:83 s. 40 och prop. 2010/11:129 s. 87). Eftersom samarbetsavtalet mellan Sverige och Förenta staterna är uppbyggt efter mönster av Prömrådsbeslutet, saknas det skäl att göra någon annan bedömning beträffande avtalet. Det innebär att avtalet i detta avseende motsvarar regleringen i personuppgiftslagen (5 §).

Det kan konstateras att betydelsen av de begrepp som definieras i avtalet överensstämmer i sak med begreppens användning i svensk rätt. Det finns därför ingen anledning att införa några nya definitioner i svensk rätt med anledning av avtalets genomförande.

7.7 Utbyte av fingeravtryck och DNA-profiler – allmänna utgångspunkter

7.7.1 Svenska fingeravtrycksregister

Enligt 28 kap. 14 § rättegångsbalken och förordningen (1992:824) om fingeravtryck m.m. ska fingeravtryck alltid tas av den som häktats som misstänkt för brott. I vissa uppräknade fall ska fingeravtryck också tas av den som är anhållen. Enligt 2 § andra stycket förordningen om fingeravtryck m.m. får, om det behövs för att utreda brott på vilket fängelse kan följa, fingeravtryck tas också av den som misstänks för brottet utan att vara anhållen eller häktad för detta samt av den som inte är misstänkt för brottet. Fingeravtryck som tagits med stöd av dessa bestämmelser ska enligt 7 § i samma förordning skyndsamt sändas till Rikspolisstyrelsen tillsammans med en beskrivning av personen.

I Rikspolisstyrelsens fingeravtrycksregister registreras de fingeravtryck som översänds med stöd av förordningen. I fingeravtrycksregistren registreras också uppgifter om fingeravtryck som tas enligt 19 § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. I registren finns även fingeravtrycksuppgifter som översänts inom ramen för det internationella samarbetet, t.ex. avseende personer som är efterlysta av Interpol. Vidare innehåller registren fingeravtryck som har kommit fram vid utredning av brott och som inte kan hänföras till någon identifierbar person (spår). När ett fingeravtryck från en brottsplats jämförts med fingeravtrycken i registren utan att avtrycket kunnat identifieras registreras spåret i syfte att senare kunna identifiera den person som avsatt avtrycket.

Det huvudsakliga arbetet med analyser av fingeravtryck bedrivs vid Statens kriminaltekniska laboratorium och Nationella fingeravtrycksavdelningen vid Rikskriminalpolisen. Dessa framkallar och säkrar spår i form av fingeravtryck på olika typer av undersökningsmaterial. Ett framkallat fingeravtryck säkras genom fotografering.

För att identifiera fingeravtrycket sker en uppkoppling mot en databas benämnd Automatiskt fingeravtrycksidentifikations-system (Automated Fingerprint Identification System, AFIS). AFIS är ett bildhanteringssystem som används för att lagra, söka och spåra bl.a. fingeravtryck. Systemet gör en digital "karta" över varje fingeravtryck genom att skapa unika matematiska algoritmer baserade på förhållandet mellan olika karakteristika i avtrycket. Sökningar i databasen efter matchande fingeravtryck underlättar analysen av de avtryck som slutligen verifieras manuellt.

I 4 kap. 12–17 §§ polisdatalagen finns bestämmelser om behandling av uppgifter i fingeravtrycks- eller signalementsregister. Registren förs av Rikspolisstyrelsen och uppgifter får behandlas i dessa för att underlätta identifieringen av personer i samband med brott. Uppgifterna får även användas för identifiering av okända personer i andra fall. Uppgifter om fingeravtryck får också behandlas om det behövs för att fullgöra internationella åtaganden.

Särskilda gallringsbestämmelser gäller för uppgifter i fingeravtrycks- eller signalementsregister. Om fingeravtryck har tagits av en person på grund av misstanke om brott, får uppgifter om personen finnas kvar i fingeravtrycks- eller signalementsregister så länge det finns uppgifter om honom eller henne i misstankeregistret eller belastningsregistret. Uppgifterna i fingeravtrycks- eller signalementsregister ska gallras senast tre månader efter det att uppgifterna om personen har gallrats ur belastningsregistret och misstankeregistret. Uppgifter om fingeravtryck som har kommit fram under utredning av brott och som hänför sig till oidentifierade personer (spår) ska enligt huvudregeln gallras senast trettio år efter registreringen och i vissa fall senast efter sjuttio år. Enligt lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare får inte avtryck behandlas i ett fingeravtrycksregister om det har lämnats av en person under femton år.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har, trots gallringsbestämmelserna, möjlighet att meddela föreskrifter om att uppgifter får bevaras under längre tid för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål.

Som tidigare har nämnts, får polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Statens kriminaltekniska laboratorium medges direktåtkomst till personuppgifter i fingeravtrycksregister (4 kap. 17 § polisdatalagen). För samtliga myndigheter förutom Statens kriminaltekniska laboratorium, är direktåtkomsten begränsad till uppgifter om huruvida någon förekommer i sådana register (16 § polisdataförordningen).

Vad som har sagts om fingeravtryck gäller också handavtryck.

7.7.2 Svenska DNA-register

Prov för DNA-analys kan tas bl.a. genom salivprov, blodprov eller hårprov. Att ta DNA-prov i samband med en brottsutredning förutsätter i princip ett beslut om kroppsbesiktning enligt 28 kap. rättegångsbalken (28 kap. 12, 12 a och b §§ rättegångsbalken). Med kroppsbesiktning avses undersökning av människokroppens yttre och inre samt tagande av prov från människokroppen och undersökning av sådana prov.

Av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken följer att kroppsbesiktning, under vissa i lagen närmare angivna förutsättningar, får göras på den som är skäligen misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa (28 kap. 12 och 12 a §§ rättegångsbalken). Salivprov får även tas beträffande personer som inte är misstänkta för brott eller där misstanken ligger på en lägre nivå än skäligen misstanke om syftet är att genom en DNA-analys av provet underlätta identifiering vid utredning av ett brott på vilket fängelse kan följa, och det finns synnerlig anledning att anta att det är av betydelse för utredningen av brottet (28 kap. 12 b § första stycket rättegångsbalken). I de fall där DNA-prov har tagits från någon som inte är skäligen misstänkt får analysresultatet inte jämföras med de DNA-profiler som finns registrerade i register över DNA-profiler som förs enligt polisdatalagen, eller i övrigt användas för annat ändamål än det för vilket provet har tagits (28 kap. 12 b § andra stycket rättegångsbalken).

DNA-prov får inte tas på den som är under 15 år (36 § lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och 28 kap. 12 b § tredje stycket rättegångsbalken).

Statens kriminaltekniska laboratorium analyserar DNA-prov och tar fram en DNA-profil som registreras och jämförs med andra DNA-profiler. Vid en kriminalteknisk DNA-analys undersöks en liten del av arvsmassan med inriktning på olika analyser av vad som benämns STR-områden (Short Tandem Repeats). Typbestämningen av ett antal sådana STR-områden presenteras som en sifferkombination, en DNA-profil. DNA-profilen utgör alltså resultatet av DNA-analysen.

Med stöd av 4 kap. 1–6 §§ polisdatalagen för Rikspolisstyrelsen ett DNA-register, ett utredningsregister och ett spårregister. Statens kriminaltekniska laboratorium sköter i egenskap av personuppgiftsbiträde dessa register och hanterar det praktiska arbetet kring registren (prop. 2009/10:85 s. 72).

DNA-registret innehåller DNA-profiler från prov som har tagits med stöd av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken och som avser personer som genom lagakraftvunnen dom har dömts till annan påföljd än böter eller har godkänt ett strafföreläggande som avser villkorlig dom (4 kap. 2 § polisdatalagen). En DNA-profil som registreras får bara ge information om den registrerades identitet. Registrerade DNA-profiler får alltså inte ge upplysning om de registrerades personliga egenskaper (4 kap. 3 § första stycket polisdatalagen). I praktiken innebär detta att enbart en sifferkombination registreras. DNA-registret får utöver ovanstående uppgifter endast innehålla upplysning om vem analysen avser och i vilket ärende profilen har tagits fram samt brottskod (4 kap. 3 § andra stycket polisdatalagen).

Utredningsregistret får innehålla DNA-profiler från prov som har tagits med stöd av 28 kap. rättegångsbalken och som avser personer som är skäligen misstänkta för brott på vilket fängelse kan följa. När det gäller registrering av uppgifter i utredningsregistret gäller samma regler som för DNA-registret (4 kap. 4 § polisdatalagen).

Spårregistret innehåller DNA-profiler som har tagit fram under utredning av brott och som inte kan hänföras till en identifierbar person. Uppgifterna som registreras avser spår från en brottsplats eller från en målsägandes kläder eller kropp, om det inte kan utredas vem som har avsatt spåret. Utöver DNA-profiler får detta register enbart innehålla upplysningar som visar i vilket ärende profilen har tagits fram och brottskod (4 kap. 5 § polisdatalagen). DNA-profiler i spårregistret får jämföras med andra DNA-profiler som inte kan hänföras till en identifierbar person, DNA-profiler som finns i DNA-registret eller som kan hänföras till en person som är skäligen misstänkt för brott. DNA-profiler i spårregistret får också jämföras i andra fall om det är nödvändigt för att fullgöra en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt eller om det följer av en EU-rättsakt (4 kap. 6 § första stycket polisdatalagen).

Som tidigare har nämnts, får polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Statens kriminaltekniska laboratorium medges direktåtkomst till register över DNA-profiler (4 kap. 10 § första stycket polisdatalagen). För samtliga myndigheter förutom Statens kriminaltekniska laboratorium, är direktåtkomsten begränsad till uppgifter om någon förekommer i sådana register (15 § polisdataförordningen).

7.7.3 Utbyte av fingeravtrycksuppgifter och DNA-profiler enligt nuvarande system

För att belysa avsikten med det förfarande för informationsutbyte som regleras i avtalet, lämnas i det följande en redogörelse för hur utbytet av fingeravtrycksuppgifter och DNA-profiler går till idag.

Redan i dag utbyts uppgifter om fingeravtryck och DNA-profiler mellan Sverige och andra länder utanför EU och EES-

området, bl.a. Förenta staterna. Detta informationsutbyte sker på ett relativt omständligt sätt.

När en svensk polismyndighet vill söka efter fingeravtryck i Förenta staterna skickas en blankett som innehåller de relevanta fingeravtrycken till Enheten för Internationellt Polissamarbete (IPO) vid Rikskriminalpolisen. Där scannas fingeravtrycken in och skickas via e-post till den myndigheten i Förenta staterna som sköter hanteringen i förhållande till fingeravtrycksregister där. Om en sökning i registren ger träff skickas relevanta uppgifter via e-post tillbaka till IPO, som vidarebefordrar dem till den svenska myndigheten. Handläggningstiden kan variera från ett par dagar till ett par veckor beroende på hur hög prioritet ärendet har och om frågan ställs på en helg eller en vardag. Enligt IPO är det ovanligt att svensk polis begär sökningar i andra länders DNA-register.

I de fall brottsbekämpande myndigheter i Förenta staterna vill jämföra fingeravtryck eller DNA-profiler med uppgifter i svenska register skickas en förfrågan till IPO som kontrollerar syftet med sökningen. Fingeravtrycksuppgiften eller DNA-profilen skickas sedan till Nationella fingeravtrycksavdelningen vid Rikskriminalpolisen, respektive Statens kriminaltekniska laboratorium, som jämför med uppgifter i de svenska registren. Resultatet skickas sedan tillbaka till IPO. Fingeravtrycket eller DNA-profilen och uppgifter som är knutna till dessa lämnas sedan ut i den mån detta är tillåtet enligt svenska regler.

7.8 Utbyte av fingeravtrycksuppgifter enligt avtalet

7.8.1 Innehållet i avtalet

Enligt avtalets artikel 3 och 4 ska parterna ges direkt tillträde till referensuppgifter i varandras fingeravtrycksregister och ha rätt att göra automatiska sökningar i dessa register genom jämförelse av fingeravtrycksuppgifter. Med referensuppgifter avses fingeravtrycksuppgifter och en sifferbeteckning, men däremot inte

uppgifter som röjer identiteten hos den som avtrycken härrör ifrån.

Automatiska sökningar ska enligt avtalet få göras i syfte att förebygga och utreda brott inom avtalets tillämpningsområde, dvs. brott med mer än ett års fängelse i straffskalan. Tillämpningsområdet innebär att det kan bli aktuellt att utnyttja avtalets sökmöjlighet både i underrättelseverksamhet som går ut på att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslighet, och i arbete med att utreda konkreta brott av nämnda slag. Sökningarna ska utföras av nationella kontaktställen och får endast göras i enskilda fall och i enlighet med den sökande partens nationella lagstiftning (artikel 3 och 4.1).

En automatisk sökning i ett fingeravtrycksregister ger i de flesta fall fler än ett svar, s.k. möjliga träffar. Det sökta fingeravtrycket måste sedan manuellt jämföras med de översända möjliga träffarna för att fastställa om det verkligen stämmer överens med något av dessa. Enligt avtalet ansvarar det sökande kontaktstället för att kontrollera om sådan överensstämmelse föreligger (artikel 4.2).

De tekniska förutsättningarna för förfarandet ska fastställas i ett eller flera genomförandavtal eller överenskommelser (artikel 6.2).

Nedan behandlas vilka författningsändringar som krävs för genomförande av avtalets bestämmelser om direktåtkomst till fingeravtrycksregister, dels vad gäller automatiska sökningar i svenska fingeravtrycksregister, dels beträffande automatiska sökningar i sådana register i Förenta staterna.

7.8.2 Automatisk sökning i svenska fingeravtrycksregister

Förslag: Kontaktställen i Förenta staterna medges inom ramen för samarbetet enligt avtalet direktåtkomst till referensuppgifter i de svenska fingeravtrycksregister som förs med stöd av polisdatalagen. Med referensuppgifter avses en sifferbeteckning och ett fingeravtryck.

Förutsättningarna för direktåtkomsten regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Genomförande av avtalets bestämmelser om direktåtkomst till fingeravtrycksregister kräver att det införs ett undantag från personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land. Ett sådant undantag ska framgå direkt av den bestämmelse som reglerar direktåtkomsten till de svenska registren.

Bedömning: Det krävs inga nya ändamålsbestämmelser eller sekretessbrytande bestämmelser för att uppfylla avtalets krav på utlämnande av uppgifter ur svenska fingeravtrycksregister genom direktåtkomst.

Skälen för förslaget och bedömningen

Direktåtkomst till referensuppgifter i svenska fingeravtrycksregister ska medges och regleras i lag

Som framgått ovan, förutsätter tillämpningen av avtalet att kontaktställen i Förenta staterna ges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska fingeravtrycksregister (artikel 3 och 4). För att Sverige ska leva upp till denna förpliktelse, måste det införas en bestämmelse som reglerar förutsättningarna för direktåtkomsten. Som har utvecklats närmare i avsnitt 7.5 bör bestämmelsen ges lagform och placeras i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Av avtalet följer att möjligheten att söka efter uppgifter i fingeravtrycksregister får användas bara i enskilda fall och i syfte

att förebygga och utreda brott med över ett års fängelse i straffskalan. Det är Förenta staternas nationella lagstiftning som är avgörande för vilka brott som vid sökning i svenska register faller under avtalets tillämpningsområde och, med de begränsningar som följer av avtalet, under vilka övriga förutsättningar som sökningar får ske (artikel 4.1). Med hänsyn härtill, bör den bestämmelse i svensk rätt som medger direktåtkomsten inte innehålla någon reglering i dessa avseenden.

Avtalets bestämmelser om direktåtkomst till uppgifter i fingeravtrycksregister motsvarar Prövrådsbeslutets reglering. Den nya bestämmelsen bör därför likna den bestämmelse som reglerar direktåtkomsten för utländska myndigheter enligt rådsbeslutet (se 18 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Den behandling av personuppgifter som utnyttjandet av direktåtkomsten innebär, utgör ett utlämnande av uppgifter ur svenska fingeravtrycksregister. En fråga som måste ställas är därför om ett sådant utlämnande är tillåtet enligt svensk rätt. Denna fråga behandlas i det följande.

Tillåtna ändamål för behandling av uppgifter i det svenska registret

Polisdatalagen reglerar för vilka ändamål uppgifter får behandlas inom i polisens brottsbekämpande verksamhet. Av 2 kap. 7 § 3 framgår att personuppgifter får behandlas om det behövs för att fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden. Av 2 kap. 8 § första stycket 2 framgår vidare att uppgifter får behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation. Dessa ändamål gäller även behandling av uppgifter i fingeravtrycksregister (se prop. 2009/10:85 s. 355). Utlämnande av uppgifter ur fingeravtrycksregister till myndigheter i Förenta staterna omfattas alltså av ändamålsbestämmelserna i polisdatalagen. För avtalets genomförande krävs därmed inga nya ändamålsbestämmelser.

Sekretess

För att Sverige ska uppfylla kraven i avtalet måste också säkerställas att den svenska sekretessregleringen inte utgör hinder mot att uppgifter lämnas ut till kontaktställen i Förenta staterna genom direktåtkomst.

En bestämmelse om direktåtkomst reglerar endast tillåtligheten av ett visst tillvägagångssätt för att lämna ut uppgifter. En sådan bestämmelse har alltså inte någon självständig sekretessbrytande effekt (se bl.a. prop. 2004/05:164 s. 83, 2006/07:46 s. 80 och 2009/10:85 s. 189). Eftersom direktåtkomst innebär att den mottagande myndigheten fritt kan avgöra vilka uppgifter – inom ramen för den beviljade direktåtkomsten – den vill ta del av, blir uppgifterna att anse som utlämnade i och med att direktåtkomst medges. Det spelar ingen roll om mottagande myndighet faktiskt tar del av en viss uppgift eller inte. Direktåtkomst kan därför inte medges till uppgifter som, vid en sekretessprövning, inte med säkerhet skulle kunna lämnas ut (se bl.a. prop. 2009/10:85 s. 189). Det betyder att en förutsättning för att direktåtkomst ska kunna medges enligt vad som krävs i avtalet i princip är att åtkomsten antingen endast avser offentliga uppgifter eller enbart omfattar uppgifter som får lämnas ut till mottagaren med stöd av någon sekretessbrytande bestämmelse.

Uppgifter i fingeravtrycksregister kan omfattas av sekretess till skydd för såväl det allmännas brottsförebyggande och brottsbeivrande verksamhet som enskildas personliga och ekonomiska förhållanden (se 18 kap. 1–3 §§ och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen). En utgångspunkt i offentlighets- och sekretesslagen är att en uppgift som omfattas av sekretess inte får röjas för en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation. Enligt 8 kap. 3 § får dock detta ändå ske i två situationer. Den ena är när utlämnandet sker i enlighet med en särskild föreskrift i lag eller annan författning. Den andra situationen är när uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas till en svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndigheten står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas ut. Sist-

nämnda regel är dock avsedd att tillämpas restriktivt, och är i princip inte aktuell i detta sammanhang.

För uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen, t.ex. uppgifter i fingeravtrycksregister, finns det sekretessbrytande bestämmelser i den lagen. I 2 kap. 15 § första stycket 1 polisdatalagen sägs att personuppgifter får lämnas till Interpol eller Euro-pol, eller till polismyndighet i en stat som är ansluten till Interpol, om det är förenligt med svenska intressen, och om det behövs för att myndigheten eller organisationen ska kunna förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller beivra brott. Det är enligt denna bestämmelse som sekretessbelagda uppgifter idag kan lämnas ut till Förenta staterna inom ramen för polisiärt samarbete. Som framgår av bestämmelsen måste det i varje enskilt fall göras en bedömning av om utlämnandet är förenligt med svenska intressen. Som har framgått ovan är det inte möjligt att vid utlämnande genom direktåtkomst göra en sådan prövning vid varje enskilt söktillfälle.

I 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen anges att uppgifter får lämnas ut till en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt. Den nu nämnda sekretessbrytande bestämmelsen tar sikte på de fall där det i en internationell överenskommelse finns en bindande förpliktelse för Sverige att lämna ut uppgifter (se prop. 2009/10:85 s. 200).

Artiklarna 3 och 4 i avtalet innebär en skyldighet för parterna att lämna ut referensuppgifter i fingeravtrycksregister genom direktåtkomst. Skyldigheten följer alltså av en sådan internationell överenskommelse som avses i 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen. Enligt bestämmelsen behövs därmed vid utnyttjande av direktåtkomsten enligt avtalet inte någon prövning i varje enskilt fall av om utlämnandet är förenligt med svenska intressen.

Av det ovan angivna framgår att bestämmelsen i 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen innebär att sekretessregleringen inte utgör hinder mot att medge kontaktställen i Förenta staterna di-

rektåtkomst till uppgifter ur svenska fingeravtrycksregister i den utsträckning som avtalet kräver.

De sekretessbrytande bestämmelserna i polisdatalagen dispenserar däremot inte från personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land. I denna del görs följande överväganden.

Personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land

Enligt 33 § personuppgiftslagen är det förbjudet att föra över personuppgifter till tredje land, dvs. ett land utanför EU och EES-området, om landet inte har en adekvat nivå för skydd av personuppgifter. När det gäller att avgöra om skyddsnivån är adekvat ska alla omständigheter kring överföringen beaktas. Särskild vikt ska läggas vid uppgifternas art, ändamålet med behandlingen, hur länge behandlingen ska pågå, det land varifrån personuppgifterna härrör, det land till vilket personuppgifterna kommer att föras över och de regler som finns för behandlingen i det landet. Trots förbudet i 33 § är det enligt 34 § tillåtet att under vissa förutsättningar föra över uppgifter till tredje land, bl.a. om den registrerade ger sitt samtycke till överföringen. Vidare gäller enligt 35 § andra stycket att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 33 § för överföring av personuppgifter bl.a. om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse.

Av 2 kap. 2 § polisdatalagen följer att reglerna i personuppgiftslagen om överföring av uppgifter till tredje land är tillämpliga på polisens personuppgiftsbehandling i den brottsbekämpande verksamheten. Vid utlämnande av personuppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen till tredje land måste därmed en bedömning göras av om av om 33 § personuppgiftslagen hindrar utlämnande.

De stater som tillhör Europol har samtliga tillträtt Europarådets konvention från år 1981 om skydd för enskilda vid automa-

tisk databehandling av personuppgifter den s.k. dataskyddskonventionen, vilket innebär att reglerna i 33 § personuppgiftslagen inte hindrar överföring av personuppgifter till dessa stater (34 § andra stycket). Motsvarande gäller organisationen Europol.

När det gäller stater som enbart är anslutna till Interpol har vissa av dessa också tillträtt dataskyddskonventionen och har därmed en dataskyddsnivå som medger överföring av personuppgifter utan någon särskild bedömning. Även andra stater kan ha en tillräcklig dataskyddsnivå, men det kräver en bedömning i det enskilda fallet. Interpol som organisation anses också uppfylla kraven på tillräcklig dataskyddsnivå (se prop. 2009/10:85 s. 203).

Uppgiftslämnande till en polis- eller åklagarmyndighet i en annan stat som enbart är medlem i Interpol förutsätter alltså ett avgörande från fall till fall av om den andra staten har en tillräcklig dataskyddsnivå för att överföring av personuppgifter ska vara tillåten enligt 33 § personuppgiftslagen.

Avtalet förutsätter i nu aktuell del att svensk rätt medger att Förenta staterna genom direktåtkomst ges tillgång till referensuppgifter i svenska fingeravtrycksregister. Förenta staterna har inte tillträtt dataskyddskonventionen. Det finns inte heller något för Förenta staterna gällande undantag från förbudet mot överföring av uppgifter till tredje land. Som har framgått i det föregående utbyts trots detta redan idag uppgifter med Förenta staterna inom ramen för den brottsbekämpande verksamheten. Utlämnande av uppgifter sker då efter en prövning enligt 33 § personuppgiftslagen i varje enskilt fall av om skyddsnivån är adekvat med hänsyn till alla omständigheter kring den enskilda överföringen.

I begreppet direktåtkomst ligger som nämnts att det inte är möjligt att ha någon kontroll över vilka uppgifter som mottagaren vid ett visst söktillfälle tar del av och att något beslut om utlämnande av uppgifter inte fattas i varje enskilt fall. I stället måste en förhandsprövning göras av allt utlämnande som kan komma att ske genom direktåtkomst. För att Sverige ska kunna uppfylla åtagandet enligt avtalet att lämna ut referensuppgifter ur

svenska fingeravtrycksregister genom direktåtkomst, måste utlämnande alltså kunna ske utan någon prövning i varje enskilt fall av skyddsnivån i Förenta staterna. För att detta ska vara möjligt krävs ett undantag från bestämmelsen i 33 § personuppgiftslagen.

Som nämnts får regeringen enligt 35 § personuppgiftslagen föreskriva undantag från lagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land, bl.a. om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Regeringen har tidigare för internationellt myndighetssamarbete gjort undantag enligt bestämmelsen i 35 § angående viktigt allmänt intresse (se exempelvis 3 § förordningen (2000:1222) om internationellt tullsamarbete och prop. 1999/2000:122 s. 44 f.) I punkten 58 i ingressen till det s.k. dataskyddsdirektivet, som har legat till grund för den svenska personuppgiftslagen, anges exempel på sådana väsentliga samhällsintressen som kan motivera ett undantag från direktivets förbud mot överföring av uppgifter till tredje land. Där anges bl.a. internationellt utbyte av uppgifter mellan skattemyndigheter eller tullmyndigheter. Att utbyte av personuppgifter i internationell brottsbekämpande verksamhet inte nämns, förklaras av att direktivet inte omfattar sådan verksamhet. Personuppgiftslagen har däremot vid det svenska genomförandet av direktivet gjorts generell tillämplig och omfattar därmed även sådan verksamhet som faller utanför direktivets tillämpningsområde (prop. 1997/98:44, bet. 1997/98:KU18).

Med hänsyn till den betydelse som det internationella informationsutbytet har i kampen mot allvarlig gränsöverskridande brottslighet, måste avtalets bestämmelser om utbyte av uppgifter genom direktåtkomst anses innefatta ett sådant viktigt allmänt intresse som avses i 35 § andra stycket (jfr regeringens uttalande angående internationellt tullsamarbete i prop. 1999/2000:122 s. 44). Eftersom direktåtkomsten enligt avtalet är begränsad till enbart referensuppgifter, och därmed inte innebär utlämnande av uppgifter som kan knytas till enskilda individer, måste vidare fördelarna med utbytet anses överväga den integritetsrisk som en direktåtkomst kan medföra.

Mot bakgrund av det anförda är det motiverat att föreskriva att utlämnande får ske utan hinder av bestämmelserna i 33 § personuppgiftslagen om det behövs för att uppfylla de skyldigheter som följer av avtalets bestämmelser om direktåtkomst. För att få en överskådlig reglering, bör undantaget från 33 § personuppgiftslagen framgå direkt av bestämmelsen i lagen om internationellt polisiärt samarbete, trots att ett sådant undantag enligt 35 § personuppgiftslagen skulle kunna meddelas av regeringen i förordning.

7.8.3 Automatisk sökning i Förenta staternas fingeravtrycksregister

Förslag: I syfte att förebygga eller utreda brott inom avtalets tillämpningsområde, får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i Förenta staternas fingeravtrycksregister. Sökningar får bara ske i den utsträckning som svensk nationell lagstiftning tillåter det.

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck som sökningen avsåg.

Förutsättningarna för det svenska kontaktställets möjligheter att söka efter uppgifter i Förenta staternas fingeravtrycksregister regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete. I förordningen till den lagen regleras vilka svenska myndigheter som, via det svenska kontaktstället, ska vara behöriga att begära sökningar i Förenta staternas register.

Skälen för förslaget

Förutsättningarna för det svenska kontaktställets sökningar regleras i lag

Som framgått ovan, bygger avtalet på att det är nationella kontaktställen och inte enskilda myndigheter som utbyter uppgifter. I avsnitt 7.12 föreslås att Rikspolisstyrelsen bör utses till svenskt kontaktställe. Frågan om vilka svenska myndigheter som ska vara behöriga att begära sökningar i Förenta staternas register enligt avtalet har behandlats i avsnitt 7.4. Denna fråga bör som nämnts regleras i förordning.

Det svenska kontaktstället har enligt avtalet rätt att genom direktåtkomst få tillgång till referensuppgifter i Förenta staternas fingeravtrycksregister.

Förutsättningarna för när det svenska kontaktstället genom direktåtkomst får söka efter uppgifter i Förenta staternas fingeravtrycksregister bör, av skäl som har utvecklats i avsnitt 7.5, regleras i lag.

Kontaktställets möjligheter att göra sökningar måste i enlighet med avtalet begränsas till behandling i enskilda fall och i syfte att förebygga eller utreda brott som enligt svensk rätt har mer än ett års fängelse i straffskalan (artikel 4.1). Behandling av fingeravtryck för dessa syften täcks av polisdatalagens ändamålsbestämmelser (2 kap. 7 § 1).

I övrigt är det svensk rätt som avgör när sökningar får utföras (artikel 4). Uppgifter i Förenta staternas fingeravtrycksregister bör därmed få behandlas under samma förutsättningar som gäller för behandling av uppgifter i de svenska registren.

I detta sammanhang kan noteras att en sökning i Förenta staternas register kan innebära att tillgång ges till uppgifter som inte skulle kunna behandlas i svenska register. Så kan t.ex. vara fallet om längre gallringsfrister tillämpas i Förenta staterna för uppgifter om personer som frikänts från brott eller om man registrerar uppgifter avseende någon som enligt svensk lag inte är straffmyndig. Det kan konstateras att det saknas möjlighet att

påverka vad som registreras i utländska register. Det förhållandet att tillgång ges till uppgifter som inte skulle ha kunnat behandlas i svenska register är inte heller ett problem som har uppkommit till följd av avtalet. Även vid det uppgiftsutbyte som sker i dag kan man få tillgång till uppgifter som inte skulle ha fått behandlas i svenska register.

Även om sökningarna besvaras automatiskt måste det verifieras manuellt att det verkligen föreligger överensstämmelse mellan det fingeravtryck som sökningen avser och det översända fingeravtrycket. Det är det svenska kontaktstället som ansvarar för den kontrollen när sökningar görs i Förenta staternas register.

Den nya bestämmelsen angående förutsättningarna för det svenska kontaktställets sökningar enligt avtalet bör utformas på samma sätt som den bestämmelse som reglerar det svenska kontaktställets rätt att söka i utländska fingeravtrycksregister enligt Prümrådsbeslutet (se 19 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Det praktiska förfarandet vid sökning i Förenta staternas fingeravtrycksregister

Den myndighet som har ett fingeravtryck som den vill jämföra med fingeravtryck i Förenta staternas register kommer att skicka avtrycket till det svenska kontaktstället som utför sökningen. Kontaktstället meddelar sedan myndigheten om det har fått träff eller inte.

Det svenska kontaktställets skyldighet att bistå behöriga svenska myndigheter med sökningar bör regleras i förordning.

Vid en träff kan sökande myndighet välja att gå vidare och, via det svenska kontaktstället, vända sig till kontaktstället i Förenta staterna med en förfrågan om att få ut personuppgifter och annan information som har anknytning till träffen. Detta efterföljande informationsutbyte regleras i artiklarna 5 och 6 och behandlas i avsnitt 7.10 nedan.

7.9 Utbyte av DNA-profiler enligt avtalet

7.9.1 Innehållet i avtalet

Enligt avtalets artikel 7, som alltså ännu inte är gällande, ska parterna, om det är tillåtet enligt båda parternas nationella lagstiftning, ge varandra direkt tillträde till referensuppgifter i varandras DNA-register med rätt att göra automatiska sökningar i dessa register genom jämförelse av DNA-profiler. Med referensuppgifter avses DNA-profiler och en sifferbeteckning, men däremot inte uppgifter som röjer identiteten hos den som profilen avser.

Automatiska sökningar ska enligt avtalet få göras endast i syfte att utreda brott inom avtalets tillämpningsområde, dvs. brott med mer än ett års fängelse i straffskalan. Sökningarna ska utföras av nationella kontaktställen och får bara göras i enskilda fall och i enlighet med den sökande partens nationella lagstiftning (artikel 7.1).

Om en träff uppkommer vid en sökning, dvs. om det konstateras att två DNA-profiler överensstämmer, ska det kontaktställe som har gjort sökningen automatiskt underrättas om träffen samt få del av referensuppgifter bestående av en DNA-profil från den icke-kodifierande delen av personens DNA med en tillhörande sifferuppgift. Att DNA-profilen tas från den icke-kodifierande delen av DNA:t innebär att den inte innehåller någon genetisk information, dvs. inga hänvisningar till en individs egenskaper (jfr artikel 2.4). Referensuppgifterna röjer alltså inte identiteten på den person som DNA-profilen härrör från. En automatisk underrättelse ska även ske om ingen träff konstateras (artikel 7.2).

De tekniska förutsättningarna för förfarandet ska fastställas i ett eller flera genomförandavtal eller överenskommelser (artikel 9.2).

Nedan behandlas vilka författningsändringar som skulle krävas för genomförande av avtalets bestämmelser om direktåtkomst till DNA-register, dels vad gäller automatiska sökningar i

svenska DNA-register, dels beträffande automatiska sökningar i sådana register i Förenta staterna.

7.9.2 Automatisk sökning i svenska DNA-register

Bedömning: Om det i framtiden träffas en överenskommelse om ett samarbete enligt avtalets bestämmelser om utbyte av DNA-uppgifter, skulle kontaktställen i Förenta staterna medges direktåtkomst till referensuppgifter i de svenska DNA-register som förs med stöd av polisdatalagen. Med referensuppgifter avses en sifferbeteckning och en DNA-profil från den icke-kodifierade delen av en persons DNA.

Om en överenskommelse träffas enligt ovan borde förutsättningarna för kontaktställets direktåtkomst regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Ett genomförande av avtalets bestämmelser om direktåtkomst till DNA-register skulle kräva att det infördes ett undantag från personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land. Ett sådant undantag borde framgå direkt av den bestämmelse som skulle reglera direktåtkomsten till de svenska registren.

Det skulle inte krävas några nya ändamålsbestämmelser eller sekretessbrytande bestämmelser för att genomföra avtalets bestämmelser om utlämnande av uppgifter ur de svenska DNA-registren genom direktåtkomst.

Skälen för bedömningen

Direktåtkomst till referensuppgifter i svenska DNA-register skulle behöva medges och regleras i lag

Om en överenskommelse motsvarande avtalets bestämmelser om utbyte av DNA-uppgifter skulle bli gällande mellan parterna, skulle detta förutsätta att kontaktställen i Förenta staterna med-

gavs direktåtkomst till referensuppgifter i de svenska DNA-register som förs av polisdatalagen (DNA-registret, utredningsregistret och spårregistret). I sådant fall skulle det behöva införas en bestämmelse som reglerar förutsättningarna för direktåtkomsten. Som har utvecklats närmare i avsnitt 7.5 borde en sådan bestämmelse ges lagform och placeras i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Liksom när det gäller sökningar i svenska fingeravtrycksregister, skulle Förenta staternas nationella lagstiftning vara avgörande för vilka brott som skulle anses falla under avtalets tillämpningsområde och, med de begränsningar som följer av avtalet, under vilka övriga förutsättningar som sökningar skulle få ske (artikel 7.1). Med hänsyn härtill, borde den bestämmelse i svensk rätt som skulle styra direktåtkomsten inte innehålla någon reglering i dessa avseenden.

Avtalets bestämmelser om direktåtkomst till uppgifter i DNA-register motsvarar Prövrådsbeslutets reglering. Den nya bestämmelsen borde därför likna den bestämmelse som reglerar direktåtkomsten för utländska myndigheter enligt rådsbeslutet (se 16 § första stycket lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Ett utnyttjande av direktåtkomst enligt avtalet skulle utgöra ett utlämnande av uppgifter ur svenska DNA-register. En fråga som måste ställas inför ett genomförande är därmed om ett sådant utlämnande genom direktåtkomst skulle vara tillåtet enligt svensk rätt. Nedan lämnas en redogörelse för de frågor som i detta sammanhang kan bli aktuella att överväga vid ett framtida genomförande. Framställningen anknyter i allt väsentligt till vad som har angetts beträffande automatisk sökning av uppgifter i svenska fingeravtrycksregister (se avsnitt 7.8.2).

Tillåtna ändamål för behandling av uppgifter i de svenska registren

Liksom när det gäller fingeravtryck, omfattas utlämnande av DNA-profiler till myndigheter i Förenta staterna av polisdata-

lagens ändamålsbestämmelser. Någon författningsändring skulle alltså inte behövas i detta avseende.

Sekretess

I det föregående har den slutsatsen dragits att bestämmelsen i 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen möjliggör utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ur svenska fingeravtrycksregister genom direktåtkomst enligt avtalet. Bestämmelsen ger även stöd för att genom direktåtkomst lämna ut uppgifter ur de svenska DNA-registren till Förenta staterna i den utsträckning som en framtida överenskommelse kräver detta.

Som har angetts ovan, dispenserar däremot inte polisdatalagens sekretessbrytande bestämmelser från personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land.

Personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land

Ovan har redogjorts för förhållandet mellan bestämmelsen i 33 § personuppgiftslagen om förbud mot överföring av uppgifter till tredje land och avtalets bestämmelser om utlämnande av fingeravtrycksuppgifter till Förenta staterna genom direktåtkomst. Motsvarande synpunkter gör sig gällande även beträffande automatiskt utbyte av DNA-uppgifter enligt avtalet. Av samma skäl som anförts ovan beträffande sökningar enligt avtalet i svenska fingeravtrycksregister, skulle ett undantag från förbudet i 33 § personuppgiftslagen därmed behövas för att uppfylla de skyldigheter som följer av avtalets bestämmelser om direktåtkomst till DNA-register.

För att få en överskådlig reglering, borde undantaget från 33 § personuppgiftslagen framgå direkt av bestämmelsen i lagen om internationellt polisiärt samarbete, trots att ett sådant undantag

enligt 35 § personuppgiftslagen skulle kunna meddelas av regeringen i förordning.

7.9.3 Automatisk sökning i Förenta staternas DNA-register

Bedömning: Om det i framtiden träffas en överenskommelse om ett samarbete enligt avtalets bestämmelser om utbyte av DNA-uppgifter, skulle det svenska kontaktstället genom direktåtkomst få söka uppgifter i Förenta staternas DNA-register vid förundersökning eller annan utredning som handläggs enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken beträffande brott inom avtalets tillämpningsområde. Sökningar skulle bara få ske i enskilda fall och i den utsträckning som svensk nationell lagstiftning tillåter det.

Det svenska kontaktstället skulle ansvara för att kontrollera om den mottagna DNA-profilen stämmer överens med den profil som sökningen avsåg.

Om avtalet i denna del blir gällande borde de grundläggande förutsättningarna för det svenska kontaktställets möjligheter att söka efter uppgifter i Förenta staternas DNA-register regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete. I förordningen till den lagen borde regleras vilka svenska myndigheter som, via det svenska kontaktstället, skulle vara behöriga att begära sökningar i Förenta staternas register.

Skälen för bedömningen

Förutsättningarna för det svenska kontaktställets sökningar skulle regleras i lag

Som har framgått ovan, bygger avtalet på att det är nationella kontaktställen och inte enskilda myndigheter som utbyter uppgifter. I avsnitt 7.12 föreslås att Rikspolisstyrelsen bör utses till svenskt kontaktställe. Frågan om vilka svenska myndigheter som

skulle vara behöriga att begära sökningar i Förenta staternas DNA-register enligt avtalet har behandlats i avsnitt 7.4. Denna fråga borde som nämnts regleras i förordning.

Det svenska kontaktstället skulle, vid ikraftträdande av avtalet i de delar som gäller utbyte av DNA-uppgifter, ha rätt att genom direktåtkomst få tillgång till referensuppgifter i Förenta staternas DNA-register.

Om ett avtal med aktuellt innehåll skulle bli gällande borde förutsättningarna för när det svenska kontaktstället genom direktåtkomst ska få söka efter uppgifter i Förenta staternas DNA-register – liksom Förenta staternas åtkomst till svenska register – regleras i lagen om internationellt polisärt samarbete.

Det svenska kontaktställets möjligheter att göra sökningar skulle i enlighet med avtalet behöva begränsas till behandling i enskilda fall och som ett led i förundersökningar eller andra utredningar enligt bestämmelserna i 23 kap. rättegångsbalken (artikel 7.1). Behandling av DNA-profiler för dessa syften täcks av polisdatalagens ändamålsbestämmelser (2 kap. 7 § 1).

I övrigt skulle svensk rätt vara avgörande för när sökningar skulle få utföras. Uppgifter i Förenta staternas DNA-register borde därmed få behandlas under samma förutsättningar som gäller för behandling av uppgifter i svenska de registren. Detta skulle innebära att t.ex. analysresultat från DNA-prov som tagits från andra personer i en brottsutredning än de som är misstänkta för brott, t.ex. en målsägande, inte skulle få jämföras med uppgifter i Förenta staternas DNA-register. Det kan i sammanhanget även noteras att sökningar i Förenta staternas DNA-register skulle kunna innebära att tillgång skulle ges till uppgifter som inte skulle kunna behandlas i svenska register. Så skulle exempelvis kunna vara fallet om längre gallringsfrister tillämpas i Förenta staterna för personer som frikänts från brott eller om uppgifter registreras avseende någon som enligt svensk lag inte är straffmyndig. Det kan konstateras att det saknas möjlighet att påverka vad som registreras i utländska register. Det förhållandet att tillgång ges till uppgifter som inte skulle ha kunnat behandlas i svenska register är inte heller ett resultat av avtalet. Även vid det

uppgiftsutbyte som sker i dag kan man få tillgång till uppgifter som inte skulle ha fått behandlas i svenska register.

Det praktiska förfarandet vid sökning i Förenta staternas DNA-register

Vid ett samarbete enligt avtalet beträffande DNA-profiler skulle den myndighet som har en DNA-profil som den vill jämföra med DNA-profiler i Förenta staternas register få skicka profilen till det svenska kontaktstället som skulle utföra sökningen. Kontaktstället skulle sedan meddela myndigheten om det uppstod en träff eller inte.

Vid en träff i Förenta staternas register skulle myndigheten kunna välja att gå vidare och, via det svenska kontaktstället, vända sig till kontaktstället i Förenta staterna med en förfrågan om att få ut personuppgifter och annan information med anknytning till träffen. Detta efterföljande informationsutbyte regleras i artiklarna 8 och 9 och behandlas nedan.

7.10 Efterföljande informationsutbyte

7.10.1 Allmänt om det efterföljande informationsutbytet

Avtalets artiklar 5, 6, 8 och 9 innehåller bestämmelser om utbyte av ytterligare information efter träff vid en automatisk sökning i fingeravtrycksregister respektive DNA-register. Som redan har nämnts, kommer avtalets bestämmelser om utbyte av uppgifter ur DNA-register inte att träda i kraft genom riksdagens godkännande av avtalet. Det är därför nu endast aktuellt att genomföra avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte efter träff i fingeravtrycksregister. Eftersom avtalet anger samma förfarande för utbyte av efterföljande information oavsett om det rör sig om träff i fingeravtrycksregister eller DNA-register, om-

fattar framställningen nedan ändå ett tänkt framtida samarbete beträffande utbyte av DNA-uppgifter.

Som kommer att behandlas närmare i avsnitt 7.14, följer det av avtalets artikel 20 att det även efter avtalets ikraftträdande kommer att stå myndigheter i Sverige och Förenta staterna fritt att utbyta information via andra kanaler än avtalet. Någon skyldighet att tillämpa avtalets bestämmelser vid det efterföljande informationsutbytet föreligger således inte. Däremot kan det många gånger förväntas ligga i svenskt intresse att lämna ut information enligt avtalet, eftersom detta ger ett bättre skydd för uppgifter än vad som gäller vid informellt utbyte.

7.10.2 Innehållet i avtalet

När ett kontaktställe i någon av staterna har genomfört en automatisk sökning och konstaterat att det sökta fingeravtrycket (eller den sökta DNA-profilen) överensstämmer med ett avtryck (eller en profil) i den andra statens register, kan det sökande kontaktstället ansöka om att övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till det sökta fingeravtrycket (eller den sökta DNA-profilen) lämnas ut (artiklarna 5 och 6 respektive 8 och 9). Frågan om vilka uppgifter som ska översändas regleras då uteslutande av svensk nationell lagstiftning. Hänvisningen till nationell rätt innebär att avtalet inte kräver att uppgifter som är kopplade till fingeravtryck (eller DNA-profiler) lämnas ut i större omfattning än vad som idag är tillåtet enligt respektive parts nationella rätt. Avtalet handlar alltså inte om att utöka möjligheterna att lämna ut information, utan om att skapa en effektiv och säker kanal för uppgiftsutbytet.

Nedan behandlas vilka författningsändringar som krävs för genomförande av avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte, dels vad gäller utlämnande av information efter träff i ett svenskt register, dels beträffande ansökan om ytterligare information efter träff i Förenta staternas register.

7.10.3 Utlämnande av information efter träff i ett svenskt register

Förslag: När Förenta staternas kontaktställe får träff i ett svenskt register, ges kontaktstället i Förenta staterna möjlighet att vända sig till det svenska kontaktstället och ansöka om att övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till träffen lämnas ut.

Uppgifter får lämnas ut efter träff i ett svenskt register om det är förenligt med svenska intressen och utlämnande inte hindras av personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land.

Förutsättningarna för det efterföljande uppgiftslämnandet enligt avtalet regleras i förordningen om internationellt polisiärt samarbete.

Bedömning: Genomförande av avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte kräver inga nya ändamålsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Utlämnande av efterföljande information ska medges och regleras i lag

För avtalets genomförande krävs en ny bestämmelse om förutsättningarna för det svenska kontaktställets utlämnande av efterföljande information enligt avtalet. Som utvecklats närmare i avsnitt 7.5 bör bestämmelsen införas i förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Den nya bestämmelsen kommer att utgöra specialreglering i förhållande till polisdatalagen och ska tillämpas istället för denna (se 2 a § polisdatalagen och 1 a § lagen om internationellt polisiärt samarbete). De begränsningar som ska gälla vid uppgiftslämnande efter en träff i ett svenskt register bör därför framgå direkt av den nya bestämmelsen.

Som framgått kräver inte avtalet att uppgifter lämnas ut i större omfattning än vad som redan medges enligt svensk rätt. I det följande redogörs för de förutsättningar som gäller idag för utlämnande till Förenta staterna av sådan information som avses i avtalet. Motsvarande förutsättningar bör gälla vid efterföljande uppgiftslämnande enligt avtalet. Mot bakgrund av de förutsättningar som gäller idag, beskrivs därför hur bestämmelsen i svensk rätt angående det efterföljande informationsutbytet enligt avtalet bör utformas.

Vilka uppgifter kan komma i fråga att lämnas ut efter en registerträff?

De ”övriga personuppgifter” som berörs är i första hand namn och personuppgifter som är direkt kopplade till fingeravtrycket (eller DNA-profilen). Enligt avtalet kan det därutöver bli aktuellt att översända ”ytterligare information med anknytning till referensuppgifterna”, i den mån nationell lagstiftning tillåter det. Sådan ytterligare information bör utgöras av andra uppgifter som förekommer om den berörda personen i polisens verksamhet (jfr prop. 2010/11:129 s. 77, med hänvisning till prop. 2007/08:83 s. 15–17). Vid träff mot ett oidentifierat fingeravtryck i ett svenskt register skulle det vidare kunna röra sig om information angående den brottsutredning i vilket spåret förekommer. Sådan ytterligare information som avses i avtalet behandlas främst med stöd av bestämmelserna i polisdatalagen.

Tillåtna ändamål för behandling av uppgifter enligt polisdatalagen

Som har angetts i det föregående överförs redan idag uppgifter av det slag som avses i avtalet från Sverige till Förenta staterna. Uppgift om namn och personnummer finns i fingeravtrycksregister (samt DNA-registret och utredningsregistret). Uppgifter i dessa register, liksom övriga personuppgifter som förekommer i

polisens brottsbekämpande verksamhet, behandlas med stöd av polisdatalagen.

Polisdatalagens ändamålsbestämmelser omfattar utlämnande av uppgifter till bl.a. utländska brottsbekämpande myndigheter även när sådant utlämnande inte utgör ett bindande krav enligt en internationell överenskommelse (se 2 kap. 8 § första stycket 2 och prop. 2009/10:85 s. 118). Några nya ändamålsbestämmelser behöver därför inte införas för att uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen ska kunna lämnas ut till Förenta staterna efter en träff i ett svenskt register.

Sekretess

Som har angetts ovan kan uppgifter som förekommer i polisens brottsbekämpande verksamhet omfattas av sekretess, dels till skydd för intresset att förebygga eller beivra brott, dels till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden (se 18 kap. 1–3 §§ och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen).

Utgångspunkten i offentlighets- och sekretesslagen är att en uppgift, för vilken sekretess gäller, inte får röjas för en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation. Som undantag gäller, såvitt är aktuellt i detta sammanhang, enligt 8 kap. 3 § 1 att en sekretesskyddad uppgift får röjas för en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation när utlämnandet sker i enlighet med särskild föreskrift i lag eller förordning. En uttrycklig bestämmelse om att uppgifter får lämnas till en utländsk myndighet eller organisation bryter alltså sekretess. Det behöver inte vara fråga om en uppgiftsskyldighet, utan varje bestämmelse som möjliggör ett utlämnande får sekretessbrytande verkan (se prop. 1981/82:186 s. 61). Den nya bestämmelsen angående möjlighet för det svenska kontaktstället att lämna ut uppgifter enligt avtalet kommer därmed att få sekretessbrytande effekt. Det är därför viktigt att det av bestämmelsen framgår att uppgifter får lämnas ut under de förutsättningar som gäller idag enligt polisdatalagen.

Särskilda regler om utlämnande till utländsk brottsbekämpande myndighet eller mellanfolklig organisation med brottsbekämpande uppgifter finns i 2 kap. 15 § polisdatalagen.

Den rättsliga grunden för att idag lämna ut sekretessbelagda uppgifter till Förenta staterna finns som nämnts i den sekretessbrytande bestämmelsen i 2 kap. 15 § första stycket 1 polisdatalagen. Enligt den bestämmelsen får uppgifter som behövs i brottsbekämpning hos polis- eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol lämnas ut om utlämnande är förenligt med svenska intressen. En prövning av om denna förutsättning är uppfylld måste alltså ske i varje enskilt fall.

Av 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen följer vidare att uppgifter får lämnas ut till bl.a. utländska myndigheter om det i en internationell överenskommelse finns en bindande förpliktelse för Sverige att lämna information. I de fall uppgiftsskyldighet anses följa av en internationell överenskommelse bryts alltså sekretessen utan någon prövning i varje enskilt fall av om utlämnande är förenligt med svenska intressen.

Mot bakgrund av hänvisningen till nationell rätt, kan avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte inte anses innehålla en sådan obligatorisk uppgiftsskyldighet som avses i 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen. Tvärtom, medger avtalet att möjligheten att lämna ut efterföljande information begränsas genom reglering i nationell rätt. För det efterföljande uppgiftslämnandet enligt avtalet bör därför gälla, precis som idag, att det från fall till fall måste prövas om utlämnande av uppgifter är förenligt med svenska intressen (jfr 2 kap. 15 § första stycket 1 polisdatalagen). Detta bör framgå av den bestämmelse som reglerar möjligheten för det svenska kontaktstället att lämna ut efterföljande information enligt avtalet.

Vid bedömningen av om utlämnande av uppgifter är förenligt med svenska intressen ska beaktas vilka uppgifter som begärs och syftet med begäran. Hinder mot utlämnande kan föreligga om utlämnade t.ex. skulle skada väsentliga svenska säkerhetsintressen, äventyra resultatet av en pågående brottsutredning eller

underrättelseverksamhet, äventyra enskilda personers säkerhet eller strida mot svenska allmänna rättsprinciper.

För bedömningen av om ett utlämnande är förenligt med svenska intressen kan även bl.a. Sveriges intresse av internationellt samarbete ha betydelse, men även vilket intresse som den aktuella sekretessen ska skydda. Klart är att det inte får förekomma att hemliga uppgifter lämnas till en utländsk myndighet, om en svensk myndighet i motsvarande fall inte hade fått ta del av uppgifterna med hänsyn till svensk sekretessreglering (jfr regeringens uttalande angående motsvarande begrepp i nuvarande 8 kap. 3 § 2 offentlighets- och sekretesslagen i prop. 1981/82:186 s. 58 ff.).

Någon ytterligare begränsning i rätten att lämna ut uppgifter – utöver att uppgifterna ska behövas i brottsbekämpning och att utlämnandet ska vara förenligt med svenska intressen – uppställs inte i polisdatalagen och bör därmed inte heller gälla vid utlämnande av uppgifter enligt avtalet.

I sammanhanget bör det noteras att det svenska kontaktstället enligt gällande svensk rätt får ställa upp villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifter som översänds vid samarbete enligt avtalet. Förutsättningarna för att ställa upp sådana villkor berörs närmare i anslutning till att genomförande av avtalets bestämmelser om användningsbegränsande villkor diskuteras (se avsnitt 7.13.3).

Personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land

Som har utvecklats närmare i avsnitt 7.8.2, måste enligt svensk rätt en bedömning göras i varje enskilt fall av om personuppgiftslagens bestämmelse om förbud mot överföring av uppgifter till tredje land (33 §) hindrar ett utlämnande till Förenta staterna av uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen. Polisdatalagens sekretessbrytande bestämmelser dispenserar alltså inte från denna prövning.

I det föregående har föreslagits att det för genomförande av avtalets bestämmelser om direktåtkomst till fingeravtrycksregister (och DNA-register) införs ett undantag från förbudet. Frågan är om ett sådant undantag behövs även för genomförande av avtalets bestämmelser om utlämnande av ytterligare information efter träff i ett svenskt register.

Det kan till att börja med konstateras att avtalet i sig inte uppställer något sådant krav, eftersom avtalet inte innebär någon uppgiftsskyldighet. Som har framgått i det föregående, innebär beviljad direktåtkomst till uppgifter att något beslut om utlämnande inte kan fattas i varje enskilt fall, utan att en förhandsprövning måste göras av allt utlämnande som kan komma att ske genom direktåtkomsten. Till skillnad från vad som är fallet vid direktåtkomst, kommer utlämnande av uppgifter efter träff i ett svenskt register däremot endast att äga rum på begäran, vilket innebär att det inte finns något behov av att förhandspröva varje utlämnande. Det skulle dessutom vara mycket svårt att göra en sådan förhandsprövning, eftersom det kommer att handla om olika typer av uppgifter och omständigheterna kring förfrågningarna kommer att vara av skiftande karaktär. Det enda som talar för att införa ett undantag från förbudet mot överföring av uppgifter till tredje land är effektivitetsskäl. Detta argument väger dock inte så tungt med hänsyn till att en stor effektivitetsvinst jämfört med dagens system uppnås redan genom att myndigheter i Förenta staterna genom direktåtkomst snabbt kommer att kunna få information om huruvida ett fingeravtryck (eller en DNA-profil) finns här.

Mot bakgrund av det ovan angivna, bör det för genomförande av avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte inte införas något undantag från personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land.

Följden av den nu föreslagna lösningen är att det svenska kontaktstället även fortsättningsvis, förutom att behöva ta ställning till om det är förenligt med svenska intressen att lämna ut uppgifter, också kommer att behöva avgöra från fall till fall om Förenta staterna enligt 33 § personuppgiftslagen har en till-

räcklig dataskyddsnivå för överföring av de aktuella personuppgifterna. Detta bör uttryckligen framgå av den nya bestämmelsen.

Det praktiska förfarandet vid efterföljande informationsutbyte

I praktiken kommer informationsutbytet efter träff i ett svenskt register att gå till på följande sätt. Förenta staterna kommer att, via sitt kontaktställe, skicka en ansökan om ytterligare uppgifter till det svenska kontaktstället. För att det svenska kontaktstället ska kunna ta ställning till begäran om ytterligare uppgifter kommer den begärande myndigheten att behöva motivera sin förfrågan med en beskrivning av bl.a. vilket brott det gäller och vilken påföljd som kan bli aktuell. Relevanta uppgifter kommer därefter att lämnas ut i den mån det är tillåtet enligt svensk nationell lagstiftning.

Om uppgifterna är aktuella i en pågående svensk förundersökning är det förundersökningsledaren i det ärendet som avgör om de kan lämnas ut. I annat fall görs den bedömningen av det svenska kontaktstället.

7.10.4 Ansökan om ytterligare information efter träff i Förenta staternas register

Förslag: När det svenska kontaktstället får träff i ett register i Förenta staterna ges sökande svensk myndighet möjlighet att, via det svenska kontaktstället, vända sig till kontaktstället i Förenta staterna och ansöka om att övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till träffen lämnas ut. Frågan om vilka uppgifter som lämnas ut regleras av Förenta staternas nationella lagstiftning.

Möjligheten för svenska myndigheter att ansöka om att få ut ytterligare information ska framgå av förordningen om internationellt polisiärt samarbete.

Skälen för förslaget

Möjligheten att ansöka om ytterligare information ska regleras i förordning

För genomförande av avtalet krävs en bestämmelse som ger svenska myndigheter möjlighet att, via det svenska kontaktstället och under de i avtalet angivna förutsättningarna, ansöka om att få ut ytterligare uppgifter efter träff i Förenta staternas register. Enligt vad som utvecklats närmare i avsnitt 7.5 bör en sådan bestämmelse införas i förordning.

Vilka uppgifter kan bli aktuella att begära ut?

Det efterföljande informationsutbytet enligt avtalet kan, såsom har utvecklats närmare ovan, avse dels namn och andra personuppgifter som är direkt kopplade till fingeravtrycket (eller DNA-profilen), dels eventuella ytterligare uppgifter som förekommer om den berörda personen hos brottsbekämpande myndigheter i Förenta staterna. Vid träff mot ett spår i Förenta staternas register kan det även bli aktuellt att ansöka om att få ut uppgifter rörande den brottsutredning i vilken fingeravtrycket (eller DNA-profilen) förekommer.

Som framgått i det föregående, regleras frågan om vilka uppgifter som lämnas ut efter en träff Förenta staternas register av Förenta staternas nationella lagstiftning. Att kartlägga vilka bestämmelser som gäller där för utlämnande av aktuella uppgifter till Sverige ligger utanför ramen för detta utredningsuppdrag. Däremot kan det konstateras att det förekommer att uppgifter av angivet slag redan idag lämnas ut till Sverige från Förenta staterna.

Det praktiska förfarandet vid träff i Förenta staternas register

Det förfarande som idag tillämpas när svenska myndigheter vill jämföra fingeravtryck (eller DNA-profiler) med uppgifter i Förenta staterna och begära ut eventuella uppgifter med anknytning till sådana avtryck (eller profiler) har beskrivits översiktligt i avsnitt 7.7.3.

Som har framgått i det föregående är tanken att avtalet ska underlätta och effektivisera informationsutbytet mellan parterna. Framst sker detta genom avtalets bestämmelser om direktåtkomst. Avtalets bestämmelser om det efterföljande informationsutbytet innehåller ingen detaljerad reglering av hur detta utbyte i praktiken ska gå till. Av avtalet framgår exempelvis inte vad förfrågningar om att få ut ytterligare information ska innehålla, eller inom vilken tid sådana förfrågningar ska besvaras. En utgångspunkt under avtalsförhandlingarna har ändå varit att även det efterföljande informationsutbytet ska effektiviseras genom att en ansökan om utlämnande av efterföljande information enligt avtalet ska utgöra en smidigare och mindre tidskrävande kanal än vad som är fallet idag. Det får bli en fråga för tillämparen, främst det svenska kontaktstället, att utveckla lämpliga former och rutiner för detta informationsutbyte.

7.11 Spontant uppgiftslämnande

Förslag: Det införs en möjligt för Rikspolisstyrelsen, polismyndigheter, Ekobrottsmyndigheten (när myndigheten bedriver polisverksamhet), Kustbevakningen och Tullverket att, via det svenska kontaktstället, på eget initiativ översända personuppgifter till kontaktställen i Förenta staterna, om särskilda omständigheter ger anledning att anta att personer som uppgifterna rör kommer att begå eller har begått sådana brott som omfattas av avtalet. Om det bedöms vara nödvändigt för att utreda eller förebygga brott inom avtalets tillämpningsområde, får även icke personrelaterade uppgifter översändas utan föregående begäran.

Spontant uppgiftslämnande enligt avtalet får ske i enskilda fall, om det är förenligt med svenska intressen och utlämnande inte hindras av personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land.

Förutsättningarna för det spontana uppgiftslämnandet regleras i förordningen om internationellt polisiärt samarbete.

Bedömning: Genomförande av avtalets bestämmelser om spontant informationsutbyte kräver inga nya ändamålsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Innehållet i avtalet

Enligt artikel 10 får parterna för att förebygga och utreda brott inom avtalets tillämpningsområde, i enlighet med nationell lagstiftning, översända personuppgifter till varandra utan någon föregående förfrågan. Personuppgifter får enligt artikel 10.1 sändas över i enskilda fall om särskilda omständigheter ger anledning att anta att de personer som uppgifterna rör kommer att begå eller har begått sådana brott som omfattas av avtalet, d.v.s. brott med mer än ett års fängelse i straffskalan.

Artikel 10 tar sikte enbart på spontant uppgiftslämnande. Uttrycket ”även utan föregående förfrågan” syftar på att avtalet också innehåller bestämmelser om uppgiftsutbyte på begäran (artiklarna 5 och 6 respektive 8 och 9).

Aktivt deltagande i en organiserad brottslig sammanslutning eller i terroristverksamhet eller i verksamhet med anknytning till terrorism och att genomgå eller ha genomgått utbildning för att begå terroristbrott, anges i artikel 10.2 som exempel på brottsliga gärningar som, beroende på hur de definieras i parternas nationella lagstiftning, kan omfattas av avtalet.

I artikel 10.3 anges som exempel på personuppgifter som får översändas bl.a. efternamn, förnamn, antaget namn, kön, födelse- och passnummer och nummer från övriga identitetshandlingar samt en beskrivning av de domar eller omständigheter som ligger till grund för antagandet om brottslig verksamhet.

Parterna får enligt artikel 10.4 även översända icke personrelaterade uppgifter som hänför sig till brott inom avtalets tillämpningsområde.

Som kommer att behandlas närmare i avsnitt 7.14, följer det av avtalets artikel 20 att det även efter avtalets ikraftträdande kommer att stå svenska myndigheter fritt att lämna information till Förenta staterna enligt andra kanaler. Någon skyldighet att tillämpa avtalets bestämmelser vid spontant uppgiftslämnande föreligger således inte. Däremot kan det många gånger förväntas ligga i svenskt intresse att lämna ut information enligt avtalet, eftersom detta ger ett bättre skydd för uppgifter än vad som gäller vid informellt utbyte.

Spontant uppgiftslämnande enligt avtalet ska författningsregleras

Bestämmelser som reglerar spontant uppgiftslämnande är inte ovanliga i internationella överenskommelser som rör brottsbekämpning (se t.ex. artikel 16 i Prövrådsbeslutet, artikel 18.4 i Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, artikel 26 i Europarådets konvention om IT-

relaterad brottslighet och artikel 7 i 2000 års konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater). Eftersom sådana bestämmelser normalt hänvisar till vad som är tillåtet enligt nationell lagstiftning, brukar de inte betraktas som någon obligatorisk förpliktelse (se Ds 2007:43 s. 250 och prop. 2009/10:85 s. 201).

Enligt artikel 10.1 ”får” parterna översända de angivna uppgifterna ”i enlighet med nationell lagstiftning”. Formuleringarna överensstämmer i princip med dem som används i Prümrådsbeslutets artikel 16, som innehåller bestämmelser om översändande av uppgifter vid misstankar om att en person kommer att göra sig skyldig till terroristbrott. Regeringen har bedömt att artikel 16 inte innehåller några förpliktelser för medlemsstaterna och artikeln har inte genomförts i svensk rätt (se prop. 2009/10:177 s. 7). Ett svenskt kontaktställe för mottagande av uppgifter enligt artikeln har däremot utsetts.

Frågan är om avtalets bestämmelse om spontant uppgiftslämnande bör författningsregleras. I denna del görs följande överväganden.

Med beaktande av hur avtalets bestämmelse om spontant uppgiftslämnande är formulerad, kan bestämmelsen inte anses innehålla någon bindande förpliktelse för parterna att översända uppgifter till varandra. Däremot står det genom avtalet klart att parterna är överens om att det spontana uppgiftslämnandet är ett viktigt inslag i det samarbete som syftar till att bekämpa grov gränsöverskridande brottslighet. Ett syfte med avtalet är att uppmuntra informationsutbyte genom att skapa bättre förutsättningar för en effektiv brottsbekämpning och samtidigt ett gott skydd för överförda uppgifter (jfr avtalets ingress och artikel 1.1). Det är bara när spontant uppgiftsutbyte sker enligt avtalet som avtalets övriga bestämmelser om t.ex. dataskydd och registreringsskyldighet blir tillämpliga på överföringen.

Mot bakgrund av det ovan angivna, måste avtalet anses innebära en skyldighet för Sverige att möjliggöra för svenska myndigheter att lämna ut uppgifter spontant till Förenta staterna inom ramen för samarbetet enligt avtalet, med tillämpning av

avtalets bestämmelser om data- och integritetsskydd som följd. För att uppfylla denna förpliktelse bör en bestämmelse som medger och reglerar förutsättningarna för spontant uppgiftslämnande enligt avtalet införas i svensk rätt. Som utvecklats närmare i avsnitt 7.5 bör bestämmelsen placeras i förordning.

Av den nya bestämmelsen bör det tydligt framgå att avtalets bestämmelse om spontant uppgiftsutbyte utgör en möjlighet att lämna information och inte någon obligatorisk förpliktelse att tillhandahålla uppgifter. Det bör vidare framgå att uppgifter får lämnas spontant enligt avtalet endast beträffande brott med över ett års fängelse i straffskalan.

Den nya bestämmelsen kommer, enligt vad som beskrivits närmare i avsnitt 7.10.3, att få sekretessbrytande effekt. Bestämmelsen kommer att utgöra specialreglering i förhållande till berörda myndigheters registerförfattningar och ska tillämpas istället för dessa. Det är därför viktigt att samtliga förutsättningar för det spontana uppgiftslämnandet enligt avtalet framgår direkt av den aktuella bestämmelsen. Eftersom avtalet inte kräver att uppgifter ska lämnas ut spontant i större omfattning än vad som redan medges enligt svensk rätt, bör den nya bestämmelsen ställa upp motsvarande begränsningar för utlämnande som gäller enligt dagens reglering.

I det följande redogörs för de förutsättningar som gäller idag för utlämnande till Förenta staterna av sådan information som avses i avtalet. Mot den bakgrunden beskrivs hur bestämmelsen i svensk rätt angående spontant uppgiftslämnande enligt avtalet bör utformas. Framställningen ansluter i stor utsträckning till vad som angetts i avsnitt 7.10.3 angående utlämnande av ytterligare information efter träff vid en automatisk sökning i ett svenskt register.

Vilka uppgifter kan komma i fråga att lämnas ut spontant?

Sådan information som kan komma i fråga att lämnas ut spontant enligt artikel 10 rör uppgifter som behandlas av berörda

svenska myndigheter och som kan vara relevanta för den brottsbekämpande verksamheten i Förenta staterna. Det kan exempelvis handla om uppgifter om begångna brott eller information om att brott eventuellt är förestående (se artikel 10.1). Sådan information får förväntas finnas främst inom polisen, i vilket fall behandling av uppgifterna styrs av polisdatalagen. Eftersom även Tullverket och Kustbevakningen kommer att delta i informationsutbytet enligt avtalet, inklusive avtalets bestämmelse om spontant uppgiftslämnande, kan det hända att också uppgifter som behandlas med stöd av de registerförfattningar som gäller för dessa myndigheter kommer att lämnas ut.

Det ska särskilt noteras att de personuppgifter som anges i avtalets artikel 10.3 endast utgör exempel på uppgifter som kan bli aktuella att lämna ut med stöd av artikel 10. Bestämmelsen innebär ingen förpliktelse att i svensk rätt reglera utlämnande av just sådana uppgifter.

Tillåtna ändamål för behandling av uppgifter

Polisdatalagens sekundära ändamålsbestämmelser tillåter behandling av personuppgifter inom polisens verksamhet när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i brottsbekämpande verksamhet hos utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer (se 2 kap. 8 § första stycket 2 och prop. 2009/10:85 s. 118). Sedan den 1 maj 2012, finns motsvarande ändamålsbestämmelse även för Kustbevakningen (3 kap. 3 § 2 kustbevakningsdatalagen). Nu nämnda ändamålsbestämmelser omfattar alltså utlämnande av personuppgifter till bl.a. utländska myndigheter när det behövs för deras behov. Bestämmelserna innefattar även uppgiftslämnande utan föregående förfrågan. Några nya ändamålsbestämmelser behöver därför inte införas för att uppgifter som behandlas inom polisen och Kustbevakningen ska kunna lämnas ut enligt avtalet till kontaktställen i Förenta staterna utan föregående förfrågan. Även för Tullverket kommer det från och med den 1 juli 2013 att finnas uttryckligt

stöd för att lämna ut uppgifter i enlighet med internationella överenskommelser av det slag som avtalets artikel 10 utgör (se ny lydelse av 7 § 3 lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet [SFS 2013:338] och prop. 2012/13:73 s. 79 f.). För genomförande av avtalets artikel 10 är det därmed inte nödvändigt att föreslå några nya eller ändrade ändamålsbestämmelser i berörda myndigheters registerförordningar.

Sekretess

Som har förklarats i avsnitt 7.10.3, medger gällande svensk sekretessreglering att uppgifter inom polisen översänds till Förenta staterna i brottsbekämpningssyfte under förutsättning att det är förenligt med svenska intressen, även om det inte finns en bindande förpliktelse att lämna uppgifter (2 kap. 15 § första stycket 1 polisdatalagen). Information får enligt ovan angivna bestämmelser översändas även utan föregående begäran. Motsvarande sekretessbrytande bestämmelse gäller även för Kustbevakningen (3 kap. 6 § 3 kustbevakningsdatalagen) och för Tullverket finns det möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter till utländska myndigheter när det är nödvändigt för genomförande av samarbete enligt lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete (2 kap. 6 §).

I enlighet med vad som framgått ovan, kommer den bestämmelse i svensk rätt som möjliggör för berörda svenska myndigheter att lämna information spontant till kontaktställen i Förenta staterna att få sekretessbrytande effekt. Samma begränsning som gäller enligt polisdatalagen och kustbevakningsdatalagen – att sekretessbelagda uppgifter som behövs i Förenta staternas brottsbekämpning får lämnas ut endast om det är förenligt med svenska intressen – bör därför gälla och framgå uttryckligen även enligt bestämmelsen om spontant uppgiftslämnande enligt avtalet. Frågan om vilka överväganden som bör göras vid bedömningen

av om utlämnande är förenligt med svenska intressen har berörts i avsnitt 7.10.3.

Som tidigare har nämnts, får det svenska kontaktstället enligt gällande svensk rätt ställa upp villkor som begränsar möjligheten att använda uppgifter som översänds vid samarbete enligt avtalet. Förutsättningarna för att ställa upp sådana villkor berörs närmare i anslutning till att genomförande av avtalets bestämmelser om användningsbegränsande villkor diskuteras (se avsnitt 7.13.3).

Personuppgiftslagens förbud mot överföring av uppgifter till tredje land

Innebörden av personuppgiftslagens bestämmelse om förbud mot överföring av uppgifter till tredje land (33 §) har behandlats i avsnitt 7.10.3. Bestämmelsen är tillämplig även vid spontant utlämnande av uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen.

Genom hänvisning i kustbevakningsdatalagen är bestämmelsen i 33 § personuppgiftslagen även tillämplig vid behandling av uppgifter i Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet. Vad gäller Tullverket, får myndigheten i sin brottsbekämpande verksamhet behandla uppgifter om det behövs för att fullgöra sådana åtaganden som följer av lagen om internationellt tullsamarbete. I förordningen till den lagen finns en bestämmelse om undantag från 33 § personuppgiftslagen, som medger att uppgifter överförs till tredje land. Med hänsyn till att frågan om överförande av uppgifter till tredje land regleras i den lagstiftningen, har det inte tagits in någon hänvisning till 33 § personuppgiftslagen i lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet (se prop. 2004/05:164 s. 53). Eftersom Tullverkets polisiära verksamhet faller utanför lagen om internationellt tullsamarbete, är det nämnda undantaget från personuppgiftslagens förbud dock inte tillämpligt när Tullverket deltar i internationellt polisiärt samarbete (se prop. 1999/2000:122 s. 28 f. samt 1 a § lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbe-

kämpande verksamhet och 1 a § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Av det ovan angivna framgår att det enligt gällande rätt måste göras en bedömning från fall till fall av om ett spontant utlämnande av uppgifter från berörda myndigheter hindras av personuppgiftslagens förbud mot utlämnande till tredje land. Frågan är om det för genomförande av avtalets bestämmelse om spontant uppgiftslämnande bör införas ett undantag från förbudet.

Det kan till att börja med konstateras att avtalet i sig inte uppställer något sådant krav, eftersom avtalet inte innebär någon uppgiftsskyldighet. Något behov av ett undantag motsvarande det som föreligger beträffande avtalets bestämmelser om direktåtkomst finns inte heller när det gäller spontant uppgiftslämnande (jfr avsnitt 7.8.2). Även om effektivitetsskäl i viss mån skulle kunna tala för införande av ett undantag från förbudet skulle det, i likhet med vad som gäller beträffande det efterföljande informationsutbytet, vara i princip omöjligt att göra en förhandsprövning av om utlämnande skulle kunna tillåtas, eftersom det kommer att röra sig om uppgifter och situationer av skiftande karaktär. I likhet med vad som har konstaterats beträffande det efterföljande informationsutbytet enligt avtalet, bör således något undantag från förbudet i 33 § personuppgiftslagen inte heller införas för det spontana uppgiftslämnandet.

Följden av den nu föreslagna lösningen är att det svenska kontaktstället vid spontant utlämnande av uppgifter till Förenta staterna enligt avtalet, förutom att behöva ta ställning till om utlämnandet är förenligt med svenska intressen, också kommer att behöva avgöra från fall till fall om Förenta staterna enligt 33 § personuppgiftslagen har en tillräcklig dataskyddsnivå för överföring av de aktuella personuppgifterna. Detta bör uttryckligen framgå av den nya bestämmelsen.

Vid utlämnande av uppgifter enligt avtalet kommer som redan nämnts avtalets övriga bestämmelser om bl.a. dataskydd att bli tillämpliga. Därmed skapas ett högre skydd för överförda uppgifter än vad som gäller vid spontant utlämnande idag.

7.12 Nationellt kontaktställe

Förslag: Rikspolisstyrelsen utses till svenskt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt avtalet. Frågan regleras i förordning.

Skälen för förslaget: Enligt avtalet ska ett eller flera nationella kontaktställen utses för förmedling av fingeravtrycksuppgifter (och DNA-uppgifter) vid automatiska sökningar och översändande av ytterligare information efter en registerträff samt för det spontana uppgiftsutbytet enligt avtalet (artikel 6.1, 9.1 och 10.5). Kontaktställets befogenheter ska i samtliga fall regleras i nationell rätt.

De svenska fingeravtrycksregistren (och DNA-registren) förs av Rikspolisstyrelsen. Med hänsyn till detta och till att Rikspolisstyrelsen redan är nationell enhet för Interpol och Europol, nationell kontaktpunkt för Schengens informationssystem (SIS) och nationellt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt Prümrådsbeslutet, är det lämpligt att utse styrelsen till nationellt kontaktställe även för förmedling av samtliga uppgifter enligt avtalet. Denna fråga bör regleras i förordning, lämpligen genom en komplettering av förordningen (1989:773) med instruktionen för Rikspolisstyrelsen (jfr prop. 2010/11:129 s. 64).

7.13 Integritet och dataskydd

7.13.1 Allmänt om integritet och dataskydd vid samarbete enligt avtalet

Sådan information som omfattas av avtalet är typiskt sett integritetskänslig, även om det är stora skillnader mellan olika typer av uppgifter. Uppgifter som inte röjer enskilda individers identitet är i detta sammanhang betydligt mindre integritetskänsliga än uppgifter som går att knyta till en viss person. Eftersom parter-

nas direktåtkomst till varandras fingeravtrycksregister enligt avtalet är begränsad till referensuppgifter som inte kan hänföras till en identifierbar person, måste risken för att någon person skadas genom oförsiktig eller felaktig behandling av sådana uppgifter bedömas som mycket liten. Den direktåtkomst som avtalet öppnar för, innebär att den som efterfrågar viss information snabbare kommer att få veta om det finns några uppgifter av intresse. Den stat som vill ha ytterligare information efter en registerträff, måste enligt avtalet vända sig till den andra staten med en sådan förfrågan. På samma sätt som sker idag, kommer då frågan om vilka uppgifter som kan lämnas ut att regleras av svensk lagstiftning.

Informationsutbytet enligt avtalet påverkar inte det grundläggande integritetsskydd vid personuppgiftsbehandling som bl.a. polisdatalagen och tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen ger. Därutöver innehåller avtalet ytterligare bestämmelser till skydd för överförda uppgifter, bl.a. regler om bevarande och gallring, samt användningsbegränsningar och registrering av överförda och mottagna uppgifter. Regleringen syftar till att skydda enskilda från att deras personuppgifter sprids eller hanteras på ett felaktigt sätt och anger de principer som ska gälla vid myndigheternas hantering av personuppgifter som har överförts enligt avtalet. Förutom att avtalet skapar en smidigare kanal för informationsutbyte, medför därmed dess tillämpning också ett högre skydd för överförda uppgifter än vad som gäller vid det utbyte som äger rum idag.

Nedan behandlas de bestämmelser i avtalet som syftar till att skydda sådan information som överförs med stöd av avtalet och därmed integriteten hos dem som uppgifterna rör.

7.13.2 Grundläggande dataskyddsnivå

<p>Bedömning: Den svenska lagstiftningen uppfyller avtalets krav på grundläggande dataskyddsnivå.</p>
--

Skälen för bedömningen

Innehållet i avtalet

Artikel 11.1 och 11.2 innehåller grundläggande bestämmelser om integritet och dataskydd. Regleringen syftar till att skydda enskilda från att personuppgifter som hanteras av myndigheterna med stöd av avtalet sprids eller hanteras på ett felaktigt sätt.

I artikeln anges inledningsvis att det, för att bevara förtroendet för avtalets tillämpning, är av avgörande betydelse hur parterna behandlar de personuppgifter som de får från varandra (artikel 11.1). Parterna åtar sig därför att behandla personuppgifter korrekt och i enlighet med sina respektive lagar (artikel 11.2). Vidare ska parterna säkerställa att de personuppgifter som tillhandahålls är adekvata och relevanta i förhållande till det särskilda ändamålet med överföringen (artikel 11.2 a) och att personuppgifter bevaras endast så länge det är nödvändigt för det syfte för vilket de översänts eller vidarebehandlats i enlighet med avtalet (artikel 11.2 b). Enligt avtalet ska det också säkerställas att den mottagande parten får kännedom om eventuella felaktiga personuppgifter snarast möjligt så att lämpliga åtgärder kan vidtas (artikel 11.2 c).

Avtalets bestämmelser om integritet och dataskydd gäller såväl vid automatisk behandling av personuppgifter som vid sådan manuell behandling som sker i register (se avsnitt 7.6 beträffande definitionen av ”behandling av personuppgifter”).

Uppfyller svensk rätt avtalets krav på grundläggande dataskyddsnivå?

I 9 § första stycket personuppgiftslagen anges att personuppgifter får behandlas endast om det är lagligt (punkt a), att personuppgifter alltid ska behandlas på ett korrekt sätt (punkt b) och att uppgifter får samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål (punkt c). Uppgifterna får inte behand-

las för något ändamål som är oförenligt med det för vilket de samlades in (punkt d). Uppgifterna ska också vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen (punkt e). Av lagen följer också att rimliga åtgärder ska vidtas för att rätta, blockera eller utplåna uppgifter som är felaktiga eller ofullständiga i förhållande till ändamålen (punkt h).

Nu nämnda bestämmelser i personuppgiftslagen är tillämpliga när uppgifter behandlas hos polisen och inom Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet (2 kap. 2 § 3 polisdatalagen och 2 kap. 2 § 3 kustbevakningsdatalagen). För Tullverkets del är nämnda bestämmelser i personuppgiftslagen tillämpliga, med undantag för 9 § c och d (6 § första stycket 3 lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet). Skälet till att lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet inte hänvisar till nämnda bestämmelser i personuppgiftslagen är att lagen, som gäller istället för personuppgiftslagen, innehåller en uttömmande uppräknning av de ändamål för vilka personuppgiftsbehandling får ske (se 7–9 §§ och prop. 2004/05:164 s. 50). Även Tullverkets registerförfattning får därför anses motsvara personuppgiftslagens krav på insamling endast för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål (se prop. 2012/13: s. 71 ff. med hänvisning till prop. 2004/05:164 s. 50).

Mot bakgrund av de ovan angivna reglerna som gäller för personuppgiftsbehandling vid berörda svenska myndigheter, bedöms svensk rätt leva upp till kraven enligt artikel 11.2 och 11.2 a på att överförda uppgifter ska behandlas korrekt och lagenligt samt att de personuppgifter som tillhandahålls ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med överföringen (motsvarande bedömning gjordes vid genomförande av Prüm-rådsbeslutets dataskyddsbestämmelser, se prop. 2010/11:129 s. 87 f.).

Det som anges i artikel 11.2.b om att personuppgifter får bevaras endast så länge det är nödvändigt för det syfte för vilket de översänts eller vidarebehandlas berörs närmare i avsnitt 7.13.6

nedan, tillsammans med avtalets övriga bestämmelser om uppgifters aktualitet och bevarande.

Bestämmelsen i artikel 11.2 c om att det ska säkerställas att den mottagande parten får kännedom om eventuella felaktiga personuppgifter snarast möjligt, preciseras i artikel 15.3. Skyldigheten att informera om att översända uppgifter är felaktiga måste genomföras i svensk rätt genom en särskild bestämmelse. Denna fråga behandlas i avsnitt 7.13.10 nedan.

7.13.3 Möjlighet att ställa upp användningsbegränsande villkor

Bedömning: Avtalets bestämmelser om användningsbegränsande villkor föranleder inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Innehållet i avtalet

Artikel 11.3 innehåller bestämmelser om möjligheten att ställa upp villkor som begränsar rätten att använda uppgifter som överförs enligt avtalet. Den översändande parten får, i enlighet med sin nationella lagstiftning, ställa upp villkor för användningen av uppgifter som översänds enligt avtalet. Om den mottagande parten accepterar uppgifterna ska den vara bunden av sådana villkor (artikel 11.3 a). Rätten att ställa upp villkor får däremot inte användas för att införa generella begränsningar angående den mottagande partens dataskyddsnivå (artikel 11.3 b).

Förhållande till svensk rätt

När en utländsk myndighet överför personuppgifter till en svensk myndighet är det inte ovanligt att den utländska myndig-

heten ställer upp vissa villkor för hur personuppgifterna får användas. Det kan exempelvis handla om för vilka ändamål uppgifterna får användas, till vilka personer, myndigheter och organ som uppgifterna får överföras och under hur lång tid uppgifterna får bevaras.

I 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete finns en bestämmelse om skyldighet för svenska myndigheter att följa sådana villkor som har överenskommit med en främmande stat om hur uppgifter eller bevisning som har överlämnats från den andra staten får användas. Bestämmelsen är inte begränsad till samarbete med vissa stater, utan är generellt tillämplig vid internationellt polisiärt samarbete (1 § andra stycket). Nämda bestämmelse kommer därmed att kunna tillämpas på uppgifter som översänds inom ramen för samarbetet enligt avtalet (motsvarande bedömning har gjorts vid genomförande av Prövrådsbeslutet, jfr prop. 2010/11:129 s. 88 f. med hänvisning till prop. 2010/11:177 s. 12 f.). Regleringen omfattar såväl uppgifter som överlämnas för användning i underrättelseverksamhet om brott som sådana som överförs vid utredning av konkreta brott. Principen är att svenska myndigheter som inom ramen för polisiärt samarbete får uppgifter från en annan stat är skyldiga att följa eventuella villkor som begränsar användningen, oavsett vad som annars är skrivet i lag eller annan författning. Det innebär att t.ex. både åtalsplikten och förundersökningsplikten viker för villkor av detta slag.

Lagen om internationellt polisiärt samarbete är tillämplig vid behandling av personuppgifter som följer av internationella åtaganden hos såväl polisen som Tullverket och Kustbevakningen. Skyldigheten att följa föreskrivna villkor för behandlingen bör vidare i princip gälla inte bara för den myndighet som har inhämtat uppgifterna, utan även för andra myndigheter som får del av uppgifterna (se prop. 2008/09:16 s. 26 och JO 2007/08 s. 57).

Sammanfattningsvis innebär bestämmelsen i 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete att berörda svenska myndigheter kommer att vara skyldiga att följa sådana villkor som upp-

ställs av Förenta staterna vid översändande av uppgifter enligt avtalet. Några författningsändringar krävs därför inte i detta avseende.

Även för svenska myndigheter kan det finnas skäl att ställa upp användningsbegränsande villkor när uppgifter överförs till Förenta staterna vid samarbete enligt avtalet. I samband med genomförande av Prömrådsbeslutet infördes en bestämmelse i 3 a § lagen om internationellt polisiärt samarbete som ger svenska myndigheter rätt att ställa upp sådana villkor för användningen av uppgifter som lämnas till en annan stat som ett led i internationellt polisiärt samarbete. Enligt bestämmelsen får sådana villkor ställas upp om det krävs med hänsyn till enskilds rätt eller från allmän synpunkt, men får inte strida mot en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige (se prop. 2009/10:177 s. 13). Nämnade bestämmelse är inte begränsad till det informationsutbyte som sker med stöd av Prömrådsbeslutet, utan är generellt tillämplig på uppgiftsutbyte vid internationellt polisiärt samarbete. Bestämmelsen kommer därmed att ge stöd för att svenska myndigheter, vid överföring av uppgifter enligt avtalet, ska kunna uppställa användningsbegränsande villkor. Ett exempel på en situation där sådana villkor skulle kunna behövas, är om information som överlämnas är aktuell även i en pågående svensk förundersökning eller brottsutredning som är i ett känsligt utredningsskede och den svenska myndigheten vill ha garantier för att materialet inte används på ett sätt som kan skada den svenska utredningen (jfr prop. 1999/2000:61 s. 147).

Enligt avtalet är rätten att uppställa villkor för användningen av överförda uppgifter inskränkt på så sätt att sådana villkor inte får innebära generella begränsningar angående den mottagande partens dataskyddsnivå (artikel 11.3 b). Av 3 a § lagen om internationellt polisiärt samarbete följer att om en viss överenskommelse inte tillåter att informationsutbytet begränsas genom villkor för användningen måste det respekteras (se prop. 2009/10:177 s. 13). På motsvarande sätt bör bestämmelsen innebära en skyldighet att respektera sådana inskränkningar i rätten att uppställa användningsbegränsande villkor som kan följa av in-

ternationella överenskommelser. Svenska myndigheter är därmed redan enligt gällande rätt skyldiga att respektera avtalets förbud mot att uppställa villkor som innebär generella begränsningar angående dataskyddsnivån i Förenta staterna. Någon särskild bestämmelse angående detta krävs därför inte.

7.13.4 Överföring av särskilt känsliga personuppgifter

Bedömning: Avtalets bestämmelse om särskilt känsliga personuppgifter föranleder inga författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Innehållet i avtalet

Enligt artikel 13.1 gäller att personuppgifter som innehåller information om ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter eller religiös eller annan övertygelse, medlemskap i fackförening eller hälsa och sexualliv, s.k. känsliga personuppgifter, endast får lämnas ut om de är av särskild betydelse för syftet med avtalet.

Av artikel 13.2 följer att parterna är överens om att dessa kategorier av personuppgifter är särskilt känsliga och att passande skyddsåtgärder, särskilt lämpliga säkerhetsåtgärder, ska vidtas för att skydda uppgifterna.

Förhållande till svensk rätt

Enligt 2 kap. 10 § polisdatalagen gäller att behandling inte får ske enbart på grundval av vad som är känt om en persons ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, eller religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening eller hälsa eller sexualliv. Om uppgifter om en person behandlas på någon annan grund får de däremot kompletteras med sådana uppgifter om det är ”abso-

lut nödvändigt” för syftet med behandlingen. Motsvarande reglering finns i registerförfattningarna för Kustbevakningen och Tullverket (2 kap. 7 § kustbevakningsdatalagen och 11 § lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet).

Av det ovan angivna framgår att svensk rätt lever upp till avtalets krav beträffande behandling av känsliga personuppgifter. Någon särskild reglering behövs därför inte i den delen för genomförande av samarbetet enligt avtalet. Eftersom avtalet inte kräver att uppgifter ska lämnas ut i större utsträckning än vad som är tillåtet enligt nationell rätt, är det inte heller ett problem om svensk rätt skulle anses vara mer begränsande än avtalet i denna del.

7.13.5 Begränsningar i rätten att behandla uppgifter

Bedömning: Avtalets bestämmelser om begränsningar i rätten att behandla överförda uppgifter föranleder inga författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Innehållet i avtalet

Avtalets artikel 14 innehåller begränsningar i rätten att vidarebehandla uppgifter som översänts enligt avtalet.

Uppgifter som har överförts till den sökande parten vid ett automatiskt sökförfarande enligt artikel 4 (eller 7), får endast behandlas för vissa närmare angivna ändamål (artikel 14.1 a–c). De tillåtna ändamålen för behandling av sådana uppgifter är för att fastställa om jämförda fingeravtrycksuppgifter (eller DNA-profiler) överensstämmer, utarbeta och lämna in en efterföljande förfrågan om att få ut ytterligare information (oavsett om detta

sker enligt avtalet eller andra bestämmelser) eller för att föra register enligt vad som krävs i avtalet.

Den part som för det register i vilken en automatisk sökning har utförts, får behandla uppgifter som har översänts till den i samband med en sådan sökning endast om det är nödvändigt för att göra en jämförelse, svara på en automatisk sökning eller föra register enligt vad som krävs i avtalet. När jämförelsen av uppgifterna har avslutats eller den automatiska sökningen besvarats ska de uppgifter som har översänts för jämförelsen omedelbart utplånas, om det inte är nödvändigt med ytterligare behandling för registrering enligt avtalet (artikel 14.2). När det gäller tillämpningen av sistnämnda bestämmelse, bör följande noteras. Om den sökande parten får träff mot ett oidentifierat fingeravtryck (spår) i den andra partens fingeravtrycksregister kommer det att vara angeläget för den part som för registret att få reda på de uppgifter som kan finnas hos den sökande parten beträffande identiteten hos den som avtrycket tillhör eller, om sökning skett med ett oidentifierat avtryck, vilket brott som utreds. För att det ska vara möjligt för den part som för registret att ansöka om sådan information, måste kontaktstället hos den parten först självständigt verifiera att det sökta fingeravtrycket verkligen överensstämmer med spåret i det egna registret. En sådan verifiering kräver att det sökta fingeravtrycket jämförs med avtrycket i det egna registret. I avtalet anges att uppgifter som översänts vid automatiska sökningar endast får behandlas för att göra en jämförelse, svara på den automatiska sökningen och för registrering. Frågan kan ställas vad uttrycket ”göra en jämförelse” omfattar. Genom vad som framkommit under avtalsförhandlingarna och vid kontakter härafter mellan Justitiedepartementet och företrädare för Förenta staternas regering står det klart att denna formulering ska uppfattas så att avtalet även medger att översända fingeravtryck jämförs med avtryck i egna register enligt vad som nu har angetts, förutsatt att detta sker i syfte att förebygga eller utreda brott inom avtalets tillämpningsområde. Denna tolkning stämmer överens med det sätt på vilket Rikspolisstyrelsen och övriga länder som har gått med i samarbetet enligt Prümråds-

beslutet uppfattar innebörden av motsvarande bestämmelse i rådsbeslutet (se artikel 26.2 sista stycket).

Vad avser vidarebehandling av uppgifter som har mottagits med stöd av avtalets bestämmelser om icke-automatiskt informationsutbyte, föreskrivs att vardera parten får vidarebehandla sådana uppgifter för vissa närmare angivna ändamål, förutsatt att sådan behandling inte strider mot särskilda villkor som har uppställts vid överföringen (artikel 14.3). Tillåtna ändamål för vidarebehandling av uppgifter som har överförts enligt avtalet är i brottsutredningar eller i administrativa förfaranden som har direkt samband med sådana utredningar, för att förhindra ett allvarligt hot mot den allmänna säkerheten eller i rättsliga förfaranden som inte är straffrättsliga (artikel 14.3 a–c). Vidarebehandling för andra ändamål än de nu angivna är tillåten endast efter förhandstillstånd från den översändande parten (artikel 14.3 d).

För att en uppgift som har mottagits med stöd av avtalet ska få lämnas vidare till ett tredje land, ett internationellt organ eller en privat aktör, krävs vidare den översändande partens samtycke och att lämpliga skyddsåtgärder vidtas (artikel 14.4).

Förhållande till svensk rätt

I det föregående har angetts att 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete innebär en skyldighet för svenska myndigheter att följa sådana villkor som har överenskommit med en främmande stat om hur uppgifter som har överlämnats från den andra staten får användas (se avsnitt 7.13.3). Eftersom avtalets bestämmelser om hur översända uppgifter får användas kommer att vara kända redan vid ett översändande av uppgifter enligt avtalet, utgör de sådana villkor som faller under denna bestämmelses tillämpningsområde. Motsvarande bedömning har gjorts vid genomförande av Prümrådsbeslutet beträffande rådsbeslutets artiklar angående begränsningar i rätten att använda översända uppgifter (se prop. 2010/11:129 s. 88 f.).

Som tidigare har framgått, är lagen om internationellt polisiärt samarbete tillämplig vid behandling av personuppgifter som följer av internationella åtaganden hos polisen, Kustbevakningen och Tullverket. Skyldigheten att följa föreskrivna villkor för behandlingen bör vidare i princip gälla inte bara för den myndighet som har inhämtat uppgifterna, utan även för andra myndigheter som får del av uppgifterna (se prop. 2008/09:16 s. 26 och JO 2007/08 s. 57).

Sammanfattningsvis kommer bestämmelsen i 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete att innebära att berörda svenska myndigheter kommer att vara skyldiga att följa avtalets bestämmelser om begränsningar i rätten att behandla översända uppgifter. Någon lagstiftningsåtgärd krävs därför inte i detta avseende.

När det särskilt gäller avtalets bestämmelse om att överförda uppgifter inte utan samtycke får avslöjas för ett tredje land, ett internationellt organ eller en privat aktör (artikel 14.4), kan konstateras att bestämmelsen visserligen inte utgör en begränsning av parternas möjlighet att i sina respektive verksamheter utnyttja översända uppgifter. Eftersom bestämmelsen tar sikte på parternas möjlighet att förfoga över information som tagits emot med stöd av avtalet, måste den ändå anses utgöra ett sådant användningsbegränsande villkor som omfattas av 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete (jfr prop. 1990/91:131 s. 19). Det bör vidare särskilt noteras att nämnda bestämmelse i avtalet inte innebär någon inskränkning i den svenska offentlighetsprincipen. I avtalets artikel 1.4 slås nämligen fast att avtalet inte påverkar parternas tillämpning av sina respektive grundlagsbestämmelser, inklusive sådana som avser rätten att ta del av allmänna handlingar.

I sammanhanget kan även noteras den nya bestämmelsen i 15 kap. 1 a § offentlighets- och sekretesslagen om absolut sekretess för sådana uppgifter i en utländsk databas som genom direktåtkomst är elektroniskt tillgängliga för en svensk myndighet, men som myndigheten på grund av exempelvis ett ingånget avtal med en annan stat inte får behandla. Bestämmelsen har införts

mot bakgrund av att uppgifter i utländska databaser som en svensk myndighet har direktåtkomst till under vissa förutsättningar kan utgöra allmänna handlingar hos myndigheten. Syftet med den nya bestämmelsen är att en myndighet, som på grund av ändamålsbegränsningar eller villkorade sök begränsningar inte får behandla uppgifter i en utländsk databas, inte ska behöva söka fram sådana uppgifter som inte omfattas av överenskommelsen om informationsutbyte för att kunna avgöra sekretessfrågan om uppgifterna begärs ut.

Avtalets krav på att uppgifter som översänts i samband med automatiska sökningar omedelbart ska utplånas när jämförelsen av uppgifterna har avslutats eller sökningen har besvarats (artikel 14.2) kräver att det införs en särskild gallringsbestämmelse. Detta behandlas i följande avsnitt.

7.13.6 Uppgifters korrekthet, aktualitet och bevarande

Förslag: I förordningen om internationellt polisiärt samarbete meddelas regler om skyldighet att gallra, rätta eller spärra uppgifter som har översänts inom ramen för samarbetet enligt avtalet.

Skälen för förslaget

Innehållet i avtalet

Avtalets artikel 15 innehåller bestämmelser som syftar till att säkerställa att uppgifter som utbyts är korrekta och aktuella.

På begäran av den översändande parten ska den mottagande parten i enlighet med nationell lagstiftning korrigera, spärra eller gallra uppgifter som har tagits emot och som är felaktiga eller ofullständiga eller vars insamling eller vidarebehandling strider mot avtalet eller mot gällande bestämmelser hos den översändande parten (artikel 15.1).

Om det kommer till en parts kännedom att uppgifter som den har fått från den andra parten enligt avtalet är felaktiga, ska den vidare självmant vidta alla lämpliga åtgärder för att undvika att någon felaktigt förlitar sig på uppgifterna, exempelvis genom att uppgifterna kompletteras, gallras eller korrigeras (artikel 15.2).

Artikeln innehåller även en skyldighet för parterna att underätta varandra om det kommer till deras kännedom att någon väsentlig uppgift som överförts eller mottagits enligt avtalet är felaktig eller otillförlitlig (artikel 15.3). Denna bestämmelse behandlas i avsnitt 7.13.10 nedan.

Som tidigare har nämnts (se avsnitt 7.13.5), ska uppgifter som har översänts vid en automatisk sökning omedelbart utplånas när jämförelsen av uppgifterna avslutats eller den automatiska sökningen besvarats, om det inte är nödvändigt med ytterligare behandling för registrering (artikel 14.2). I övrigt ska parterna se till att personuppgifter bevaras endast så länge det är nödvändigt för det ändamål för vilket de översänts eller vidarebehandlas i enlighet med avtalet (se artikel 11.2 b och avsnitt 7.13.2). Även nu nämnda skyldigheter behandlas i det följande.

Gallring, rättelse och spärrning av felaktiga eller ofullständiga uppgifter och uppgifter som inte får behandlas

Avtalet måste anses innebära en skyldighet för Sverige att ställa upp nationella bestämmelser som medför förpliktelser att vidta nödvändiga åtgärder om det visar sig att översända uppgifter är felaktiga eller ofullständiga eller om insamling eller vidarebehandling av uppgifterna strider mot avtalet eller mot gällande bestämmelser hos den översändande parten (artikel 15.1 och 15.2). Enligt avtalet råder parterna däremot själva över den närmare utformningen av regleringen.

Frågan är om svensk rätt innehåller bestämmelser som lever upp till avtalets krav i ovan nämnda avseenden, eller om avtalets genomförande kräver att nya bestämmelser införs.

Enligt 9 § första stycket i personuppgiftslagen föreligger en skyldighet att vidta alla rimliga åtgärder för att utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Bestämmelsen är genom hänvisningar i aktuella registerförfattningar tillämplig vid polisens, Kustbevakningens och Tullverkets personuppgiftsbehandling. Skyldigheten enligt avtalet att, självmant eller på begäran, vidta åtgärder på den grunden att personuppgifter är felaktiga eller ofullständiga motsvaras därmed i princip av kraven enligt personuppgiftslagen. Däremot finns det inte någon regel som ger stöd för att utplåna uppgifter eller vidta andra åtgärder på grund av att insamling eller vidarebehandling av uppgifterna i fråga strider mot avtalet eller mot gällande bestämmelser i Förenta staterna. Eftersom svensk rätt alltså bara delvis lever upp till avtalets krav, behövs en ny reglering som täcker de situationer som anges i avtalet. Frågorna bör kunna regleras i förordning.

Bestämmelser angående gallring, rättelse och spärrning av uppgifter finns även i Prövrådsbeslutet (artikel 28.1). Innehållet i rådsbeslutet har i detta avseende kommit till uttryck i 3 kap. 5 § första stycket och 6 § i förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Enligt dessa bestämmelser ska personuppgifter gallras om de är felaktiga eller inte borde ha översänts eller tagits emot. Felaktiga uppgifter får istället rättas. Istället för att personuppgifter gallras, ska de spärras om det finns skäl att anta att gallring skulle innebära skada för den person som uppgifterna rör.

För att få en överskådlig och användarvänlig reglering, bör reglerna beträffande gallring och rättelse av uppgifter som överförts med stöd av avtalet i så stor utsträckning som möjligt stämmas överens med de bestämmelser som gäller för uppgifter som mottagits vid samarbete enligt Prövrådsbeslutet. Avtalets bestämmelser liknar i nu aktuella delar i stor utsträckning Prövrådsbeslutets, men formuleringarna skiljer sig något åt. Frågan är om avtalets krav kan tillgodoses genom att det införs nya bestämmelser som ålägger det svenska kontaktstället en skyldighet att gallra, rätta och spärra uppgifter som mottagits med stöd av

avtalet enligt samma principer som gäller vid samarbete enligt rådsbeslutet.

Prümrådsbeslutet innebär en skyldighet att rätta eller utplåna uppgifter som visat sig vara ”felaktiga” eller ”som inte borde ha översänts”. Enligt avtalet föreligger däremot bara en skyldighet att vidta åtgärder, t.ex. genom gallring, om uppgifter visat sig vara ”felaktiga”. Uppgifter som är ”ofullständiga” eller ”vars insamling eller vidarebehandling strider mot avtalet eller mot gällande bestämmelser hos Förenta staterna” ska enligt avtalet åtgärdas endast vid begäran.

Skyldigheten enligt rådsbeslutet att gallra eller rätta felaktiga uppgifter, måste förstås så att även ofullständiga uppgifter omfattas. Rådsbeslutets hänvisning till uppgifter som inte borde ha översänts, måste vidare anses täcka in även den i avtalet angivna situationen att uppgifters insamling eller vidarebehandling strider mot avtalet eller mot gällande bestämmelser för den översändande parten. Även om formuleringarna skiljer sig åt något mellan avtalet och rådsbeslutet måste alltså den materiella innebörden av dessa anses vara densamma. Den faktiska skillnaden mellan avtalet och rådsbeslutet består alltså i den här delen endast i att rådsbeslutet innefattar en mer långtgående förpliktelse för parterna att självmant vidta åtgärder. Eftersom parterna enligt avtalet själva råder över den närmare utformningen av nationella bestämmelser i nu aktuellt avseende, är det inte ett problem om det svenska kontaktstället skulle ha längre gående skyldigheter än vad som följer av avtalet.

Av Prümrådsbeslutet följer vidare att personuppgifter istället för att gallras, ska spärras om det finns skäl att anta att gallring skulle innebära skada för den person som uppgifterna rör. Denna skyldighet har kommit till uttryck i 3 kap. 6 § förordningen om internationellt polisärt samarbete. Något krav på att införa en sådan bestämmelse uppställs inte i avtalet. Eftersom regleringen är till fördel för de personer som uppgifterna rör, finns det dock goda skäl att låta motsvarande ordning gälla även för uppgifter som har mottagits enligt avtalet.

Mot bakgrund av det ovan angivna framstår det som den lämpligaste och mest ändamålsenliga lösningen att i förordning genomföra avtalets regler om gallring etc. genom en bestämmelse som hänvisar till de skyldigheter som i dessa avseenden gäller för det svenska kontaktstället vid samarbete enligt Prümrådsbeslutet.

Utöver det ovan angivna, innehåller Prümrådsbeslutet detaljbestämmelser om att uppgifter ska märkas om den registrerade personen bestrider att uppgifterna är korrekta och uppgifternas korrekthet inte kan fastställas. Systemet med märkning har införts genom en bestämmelse i 3 kap. 7 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Bestämmelsen utgör specialreglering för att Sverige ska leva upp till rådsbeslutets krav och märkningsförfarandet saknar motsvarighet i svensk rätt i övrigt. Av avtalet följer som nämnts inte heller krav på ett sådant förfarande. Det är därför inte nödvändigt att införa motsvarande skyldighet vid behandling av uppgifter enligt avtalet.

Gallring av uppgifter som översänts vid automatiska sökningar

När det gäller avtalets krav på att uppgifter som översänts i samband med automatiska sökningar omedelbart ska utplånas när jämförelsen av uppgifterna har avslutats eller sökningen har besvarats (artikel 14.2), görs följande överväganden.

I 2 kap. 12 § polisdatalagen finns en generell bestämmelse där det anges att uppgifter inte får behandlas längre än vad som behövs för de i lagen angivna ändamålen. Därutöver innehåller lagen särskilda gallringsregler för vissa register och viss typ av behandling. Med hänsyn till att den aktuella bestämmelsen i avtalet kräver att de översända uppgifterna ska utplånas när sökningen har besvarats eller jämförelsen avslutats behövs en särskild gallringsbestämmelse. Den aktuella bestämmelsen införs i förordning och bör utformas med hänsyn till de ändamål för behandling av översända uppgifter som, enligt vad som angetts ovan (se avsnitt 7.13.5), medges enligt avtalet. Eftersom innebörden av

avtalet i denna del motsvarar vad som gäller enligt Prömrådsbeslutet, bör den nya bestämmelsen utformas efter mönster av den bestämmelse som införts med anledning av rådsbeslutets artikel om gallring av uppgifter som överförts vid automatiska sökningar (se artikel 26.2 andra stycket, 3 kap. 7 a § förordningen om internationellt polisiärt samarbete och prop. 2010/11:129 s. 89).

Gallring av uppgifter som inte längre behövs för syftet med översändandet eller vidarebehandlingen

Som framgått ovan, ska parterna se till att personuppgifter som översänts med stöd av avtalet bevaras endast så länge det är nödvändigt för det ändamål för vilket de översänts eller vidarebehandlats i enlighet med avtalet (artikel 11.2 b). För att leva upp till avtalets bestämmelser i denna del behövs vissa författningsändringar. Anledningen härtill är följande.

Enligt personuppgiftslagen får personuppgifter bevaras bara så länge det är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (9 § första stycket i), men lagen är i den delen inte tillämplig när uppgifter behandlas med stöd av polisdatalagen (se 2 kap. 2 § 3 polisdatalagen). För behandling enligt polisdatalagen gäller istället som nämnts att personuppgifter inte får bevaras under längre tid än vad som behövs för något eller några av de i lagen angivna ändamålen (se 2 kap. 12 §). Den generella regleringen kompletteras med mer preciserade bestämmelser som föreskriver en yttersta gräns för att bevara vissa kategorier av uppgifter. Vissa av dessa specialbestämmelser ger utrymme för att bevara uppgifter även efter det att syftet med behandlingen har tillgodosetts.

Även Tullverket och Kustbevakningen ska enligt vad som har föreslagits i det föregående ges möjlighet att delta i informationsutbytet enligt avtalet. Avtalets dataskyddsbestämmelser kommer därmed att gälla även för uppgifter som dessa myndigheter mottar med stöd av avtalet. Registerförfattningarna för

Tullverket och Kustbevakningen innehåller bestämmelser som i stor utsträckning motsvarar polisdatalagens reglering.

Trots att gällande lagstiftning innehåller gallringsbestämmelser som till vissa delar motsvarar avtalets krav ger den alltså utrymme för att uppgifter kan bevaras även efter det att syftet med överföringen eller vidarebehandlingen har tillgodosetts. För att uppfylla avtalets krav bör därför en bestämmelse införas med krav på att utplåna uppgifter som inte längre behövs för det ändamål för vilket de översänts eller vidarebehandlas enligt avtalet. Bestämmelsen bör införas i förordning.

7.13.7 Registreringsskyldighet

Förslag: Skyldigheten för det svenska kontaktstället att registrera uppgifter som översänds respektive tas emot enligt avtalet regleras i förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Vidare införas en särskild bestämmelse om gallring av de registrerade uppgifterna.

Skälen för förslaget

Innehållet i avtalet

Enligt artikel 16 ska varje översändande och mottagande av uppgifter enligt avtalet registreras (artikel 16.1). Registreringen syftar till att säkerställa en effektiv tillsyn över dataskyddet enligt respektive parts nationella lagstiftning och att garantera datasäkerheten (artikel 16.1 a och c). Ytterligare syften med registreringen är att underlätta för parterna att följa de begränsningar som enligt avtalet gäller för rätten att behandla överförda uppgifter och att fullgöra de skyldigheter som finns enligt nationell lagstiftning att lämna information till registrerade personer (artikel 16.1 b).

Registret ska innehålla information om de översända uppgifterna, datum för översändandet och information om vilka som har mottagit uppgifterna om de översänts till andra myndigheter (artikel 16.2 a–c).

De registrerade uppgifterna ska med hjälp av lämpliga åtgärder skyddas mot obehörig användning och andra former av missbruk och lagras i två år. När lagringstiden har löpt ut ska de registrerade uppgifterna omedelbart gallras såvida detta inte är oförenligt med bestämmelser i nationell lagstiftning angående t.ex. dataskydd och lagring av uppgifter (artikel 16.3).

Registreringsskyldigheten genomförs i förordning

Den i avtalet föreskrivna registreringsskyldigheten medför att behandlingen av uppgifter som överförs och mottas enligt avtalet kan kontrolleras i efterhand. Detta är särskilt betydelsefullt beträffande de sökningar som görs via direktåtkomst, eftersom direktåtkomsten innebär att kontrollen av om dessa sökningar har varit korrekta alltid måste ske i efterhand.

Avtalets bestämmelser om registreringsskyldighet omfattar såväl automatiska som icke-automatiska överföringar och kraven på registrering är desamma oavsett om uppgifter överförs via direktåtkomst eller på annat sätt.

Även Prövrådsbeslutet innehåller en noggrant reglerad registreringsskyldighet (artikel 30). Prövrådsbeslutets bestämmelser om registreringsskyldighet har genomförts i 3 kap. 8–10 §§ förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Registreringsskyldigheten enligt Prövrådsbeslutet är i vissa avseenden något mer långtgående än den som följer av avtalet och rådsbeslutets bestämmelser innebär, till skillnad från avtalets, delvis olika registreringskrav för automatiska respektive icke-automatiska överföringar. Enligt rådsbeslutet ska bl.a. skälet till översändandet registreras vid icke-automatiskt informationsutbyte och vid en automatisk sökning ska uppgift om huruvida sökningen lett till en träff eller inte registreras. Dessa uppgifter behöver inte re-

gistreras enligt avtalet. Å andra sidan innehåller avtalet, till skillnad från rådsbeslutet, krav på registrering av vilka som har mottagit uppgifterna, om de översänds till andra myndigheter än kontaktstället.

Eftersom avtalets bestämmelser om registrering skiljer sig i ovan angivna avseenden från bestämmelserna om registrering i rådsbeslutet, behöver särskilda bestämmelser införas när det gäller skyldigheten att registrera uppgifter som överförts enligt avtalet. Registreringsskyldigheten enligt avtalet bör regleras i förordning. Av regleringen bör framgå att det är det svenska kontaktstället som är registreringskyldigt. Register ska föras både när kontaktstället söker via direktåtkomst i Förenta staternas register och när Förenta staternas kontaktställe gör automatiska sökningar i svenska register samt när uppgifter översänds eller mottas genom icke-automatisk överföring (jfr prop. 2010/11:129 s. 92).

En ny bestämmelse om gallring av registrerade uppgifter

Enligt avtalet ska registrerade uppgifter med hjälp av lämpliga åtgärder skyddas mot obehörig användning och andra former av missbruk. Som utvecklas närmare i avsnitt 7.13.2, innehåller svensk rätt allmänna krav på säkerhet vid behandlingen av personuppgifter. Dessa utgör en tillräckligt hög dataskyddsnivå för avtalets syften. Några författningsändringar krävs därför inte i detta avseende.

Däremot krävs en bestämmelse om att de registrerade uppgifterna ska lagras i två år och därefter utplånas. Skyldigheten bör införas i förordning. Av avtalet framgår att skyldigheten att utplåna registrerade uppgifter efter två år inte är absolut, utan gäller under förutsättning att det inte är oförenligt med nationell rätt. För närvarande finns ingen bestämmelse i svensk rätt som föranleder att uppgifter som registreras i samband med uppgifts-utbytet enligt avtalet inte kan eller bör gallras när det har gått två

år. Det saknas därför för närvarande skäl att införa något undantag från denna skyldighet.

7.13.8 Datasäkerhet

Bedömning: Avtalets bestämmelser om datasäkerhet föranleder inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Innehållet i avtalet

I artikel 17 finns bestämmelser om tekniska och organisatoriska åtgärder för säkerställande av dataskydd och datasäkerhet. Enligt bestämmelsen ska parterna säkerställa en tillräcklig dataskyddsnivå för den behandling av personuppgifter som sker enligt avtalet (artikel 17.1). Parterna ska i detta avseende se till att nödvändiga tekniska och organisatoriska åtgärder genomförs för att skydda personuppgifter mot oavsiktligt eller otillåtet utplånande, oavsiktlig förlust eller otillåtet offentliggörande, ändring, tillgång samt mot all annan otillåten behandling. Parterna ska särskilt vidta skäligen åtgärder för att säkerställa att endast behöriga personer får tillgång till personuppgifterna.

Detaljerna för datasäkerheten när det gäller automatiska sökningar i fingeravtrycksregister (och DNA-register) ska föreskrivas i de genomförandeavtal eller överenskommelser som ska reglera förfarandet för automatiska sökningar enligt artikel 4 (och artikel 7) (artikel 17.2). I dessa avtal eller överenskommelser ska föreskrivas

a. att modern teknik används på lämpligt sätt för att säkerställa dataskydd, säkerhet, sekretess, tillgänglighet, spårbarhet och integritet,

- b. att krypterings- och auktoriseringsförfaranden som har godkänts av behöriga myndigheter används för de allmänt tillgängliga nätverken,
- c. att ett system finns för att säkerställa att endast tillåtna sökningar görs,
- d. att överföringen av uppgifterna är skyddad med effektiv kryptering och att lagrade uppgifter är tillräckligt skyddade,
- e. att alla aktiviteter kring och tillgång till uppgifterna registreras,
- f. att tekniska åtgärder vidtas för att säkerställa att uppgifter som har gallrats inte kan återskapas och
- g. att nätverk som används för behandling, lagring och/eller överföring av uppgifterna är skyddade med tekniska åtgärder som brandväggar och verktyg för att upptäcka intrång.

Avtalets bestämmelser om datasäkerhet gäller såväl vid automatisk behandling av personuppgifter som vid sådan manuell behandling som sker i register (se avsnitt 7.6 beträffande definitionen av "behandling av personuppgifter").

Förhållande till svensk rätt

I 31 § personuppgiftslagen finns allmänna krav på säkerhet vid behandling av personuppgifter. Enligt denna bestämmelse ska den personuppgiftsansvarige bl.a. vidta tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Bestämmelserna i personuppgiftslagen är genom hänvisning i registerförfattningarna för polisen, Kustbevakningen och Tullverket tillämpliga vid behandling av personuppgifter vid brottsbekämpande verksamhet hos dessa myndigheter.

Vid genomförande av Prövrådsbeslutet och andra rättsakter som innehåller bestämmelser om datasäkerhet har den bedömningen gjorts att de generella skyddsreglerna i personuppgiftslagen uppfyller den allmänna skyddsnivå som krävs enligt Europarådets konvention från år 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, den s.k. dataskydds-

konventionen (se t.ex. prop. 2010/11:129 s. 88 med hänvisning till prop. 1999/2000:64 s. 148). De krav som i dataskyddshänseende följer av avtalet är mindre långtgående än de som uppställs i dataskyddskonventionen. Svensk rätt lever därmed redan upp till avtalets krav på grundläggande nivå när det gäller tekniska och organisatoriska åtgärder vid behandling av personuppgifter. Några författningsändringar krävs därför inte i detta hänseende.

7.13.9 Privatpersoners rättigheter

Förslag: Bestämmelserna i personuppgiftslagen om rättelse och skadestånd görs tillämpliga även vid behandling av personuppgifter vid samarbete enligt avtalet.

Bedömning: Inga författningsändringar krävs på grund av avtalets bestämmelser om information till registrerade personer. Personuppgiftslagens bestämmelser om information till registrerade personer och rätten att överklaga myndighetsbeslut är tillämpliga vid sådan behandling av personuppgifter som följer av samarbetet enligt avtalet.

Skälen för förslaget och bedömningen

Innehållet i avtalet

Enligt artikel 12 inverkar inte avtalet på sådana rättigheter som tillkommer privatpersoner enligt nationell rätt eller andra rättsakter. Inte heller medför avtalet några nya rättigheter för privatpersoner när det gäller möjligheter att t.ex. få ut eller hemlighålla personuppgifter eller förhindra utbytet av uppgifter.

Enligt artikel 18 ska vidare ingenting i avtalet tolkas så att det påverkar parternas rättsliga skyldigheter enligt deras respektive lagstiftning att lämna information till registrerade personer. Det

är alltså parternas nationella rätt som avgör när sådan information ska lämnas och när den får vägras.

Förhållande till svensk rätt

Eftersom avtalet inte innehåller några bestämmelser om enskildas rättigheter kräver inte genomförande av avtalet i sig några författningsändringar. Likväl måste det säkerställas att de rättigheter som i övrigt enligt svensk rätt tillkommer enskilda vid behandling av personuppgifter hos berörda myndigheter, kommer att ha motsvarande tillämpning vid behandling av uppgifter vid samarbetet enligt avtalet.

Nedan behandlas de rättigheter som gäller för privatpersoner vid behandling av personuppgifter hos berörda myndigheter idag, och hur dessa förhåller sig till sådan behandling av uppgifter som kommer att ske vid samarbete enligt avtalet.

Rätten till information

Bestämmelser om rätt för den registrerade att få information om personuppgiftsbehandling finns i 23 och 25–27 §§ personuppgiftslagen. I dessa bestämmelser anges när information ska lämnas självant av den som behandlar personuppgifterna, när information ska lämnas efter ansökan av den registrerade, vilken typ av uppgifter som omfattas av informationsskyldigheten och när undantag kan göras från informationsskyldigheten. Paragraferna är, genom hänvisning i aktuella registerförfattningar, tillämpliga vid personuppgiftsbehandling inom den brottsbekämpande verksamheten hos polisen, Kustbevakningen och Tullverket.

Eftersom lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete, där det föreslås att bestämmelser som reglerar samarbetet enligt avtalet ska införas, inte innehåller några avvikande bestämmelser angående rätten till information, kommer respek-

tive myndighets registerförfattning inklusive tillämpliga bestämmelser i personuppgiftslagen, att vara tillämpliga i detta avseende (se 1 a § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Någon författningsändring är därmed inte nödvändig för att enskilda ska ha samma rätt till information om sådan behandling av deras personuppgifter som sker med stöd av avtalet, som vid behandling i allmänhet enligt berörda myndigheters registerförfattningar.

Rättelse och skadestånd

I personuppgiftslagen finns vidare bestämmelser som innebär att registrerade personer har rätt att kräva att felaktiga personuppgifter rättas (28 §) och att begära skadestånd vid felaktig behandling av personuppgifter (48 §).

Mot bakgrund av hur personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse och skadestånd är utformade, har det ansetts att det krävs en uttrycklig hänvisning till dessa bestämmelser för att de även ska gälla för sådan behandling som sker enligt annan författning (jfr prop. 1997/98:97 s. 100). Vid genomförande av Prömrådsbeslutet infördes därför en bestämmelse i lagen om internationellt polisiärt samarbete om att personuppgiftslagens regler om rättelse och skadestånd ska gälla även vid behandling av personuppgifter enligt den lagen eller förordningen som meddelats med stöd av lagen (se prop. 2010/11:129 s. 91 och 22 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Nämnade bestämmelse i lagen om internationellt polisiärt samarbete är enligt nuvarande reglering bara tillämplig på personuppgiftsbehandling vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet. För att säkerställa att registrerade personer även vid behandling av uppgifter med stöd av avtalet kommer att vara berättigade till rättelse och skadestånd under de förutsättningar som gäller enligt personuppgiftslagen, krävs därmed en särskild reglering. Det bör föreskrivas att den bestämmelse om rättelse och skadestånd som gäller för samarbetet enligt Prömrådsbeslutet ska vara tillämplig även på sådan

behandling av personuppgifter som följer av samarbetet enligt avtalet. Det kan i sammanhanget nämnas att det i departementspromemorian Ds 2012:47 har lämnats motsvarande förslag för den behandling av personuppgifter som är aktuell där (enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/82/EU av den 25 oktober 2011 om underlättande av ett gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott).

Överklagande

I 52 § första stycket personuppgiftslagen anges att beslut om information, rättelse och vissa andra beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelsen är tillämplig på behandling av personuppgifter i polisens brottsbekämpande verksamhet och i Kustbevakningens verksamhet (2 kap. 2 § 13 polisdatalagen och 2 kap. 2 § 13 kustbevakningsdatalagen). Även Tullverkets beslut om rättelse och om information som ska lämnas får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (30 § lagen om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet).

Eftersom lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete saknar avvikande bestämmelser angående rätten att överklaga beslut kommer, enligt vad som angetts ovan, berörda personer att ha rätt att överklaga beslut som fattas vid behandling av personuppgifter med stöd av avtalet i samma utsträckning som i övrigt gäller enligt berörda myndigheters registerförfattningar. Någon författningsändring är därmed inte nödvändig i detta avseende.

7.13.10 Underrättelse- och informationsskyldighet

Förslag: I förordningen om internationellt polisiärt samarbete införs en skyldighet för det svenska kontaktstället att snarast underrätta berört kontaktställe i Förenta staterna om det finns skäl att anta att någon uppgift som har översänts eller tagits emot enligt avtalet är felaktig eller otillförlitlig.

I förordningen regleras även skyldigheten för det svenska kontaktstället att på begäran av ett kontaktställe i Förenta staterna snarast möjligt lämna information om behandlingen av översända uppgifter och resultatet av den.

Skälen för förslaget

Underrättelseskyldighet

Som tidigare har nämnts, har parterna enligt artikel 15.3 en ömsesidig skyldighet att meddela varandra om det kommer till deras kännedom att någon väsentlig uppgift som överförs eller mottagits enligt avtalet är felaktig eller otillförlitlig. Eftersom svensk rätt inte innehåller någon sådan skyldighet, bör en sådan införas. Den bör införas i förordning.

Även Prömrådsbeslutet innehåller en bestämmelse om underrättelseskyldighet (artikel 28.1). Enligt rådsbeslutet är översändande part och mottagande organ skyldiga att underrätta varandra, om det visar sig att uppgifter är felaktiga eller om de inte borde ha översänts. Denna skyldighet har införts i 3 kap. 11 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete (se prop. 2009/10:177 s. 14).

Trots att artikeltexten i avtalet avviker något från Prömrådsbeslutets formulering, måste avtalets bestämmelse om underrättelseskyldighet förstås så att den materiella innebörden motsvarar skyldigheten enligt Prömrådsbeslutet. I syfte att skapa en lättillämpad och överskådlig reglering bör därför underrättelseskyldigheten enligt avtalet införas genom hänvisning till den

skyldighet som i detta avseende gäller för det svenska kontaktstället vid samarbetet enligt rådsbeslutet.

Underrättelsen ska skickas till det kontaktställe i Förenta staterna som tog emot eller översände uppgifterna i fråga. Någon skyldighet att skicka underrättelse till andra myndigheter än det aktuella kontaktstället följer inte av avtalet.

Informationsskyldighet

Enligt artikel 19 ska den part som har tagit emot uppgifter enligt avtalet, på begäran av den översändande parten, informera om behandlingen av de översända uppgifterna och resultatet av den. Sådan information ska ges snarast möjligt.

Någon motsvarighet till avtalets informationsskyldighet finns inte i svensk rätt och en ny bestämmelse bör därför införas. Skyldigheten kan regleras i förordning. Motsvarande skyldighet enligt Prömrådsbeslutet (artikel 32) har genomförts i 3 kap. 12 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Avtalets bestämmelse om informationsskyldighet bör kunna genomföras med hänvisning till den informationsskyldighet som gäller enligt rådsbeslutet, med undantag för vad som där anges om information om behöriga tjänstemän, vilket saknar motsvarighet i avtalet.

7.14 Förhållande till andra avtal och samarbeten

Bedömning: Avtalets bestämmelse om förhållande till andra avtal och samarbeten kräver ingen författningsreglering.

Skälen för bedömningen: Enligt avtalets artikel 20 ska ingenting i avtalet tolkas så att det påverkar eller hindrar tillämpningen av andra bestämmelser i fördrag, andra avtal, samarbeten i brottsbekämpningssyfte eller bestämmelser i nationell lagstiftning som

medger ett informationsutbyte mellan Sverige och Förenta staterna.

Ett exempel som framkom under avtalsförhandlingarna är att Förenta staternas nationella lagstiftning angående tillåtligheten av bevis i rättsliga förfaranden i vissa fall kan medföra att det är nödvändigt att inhämta uppgifter via vissa särskilda kanaler, såsom exempelvis genom bestämmelser om rättslig hjälp.

För svensk del kan det, mot bakgrund av avtalets bestämmelser om skydd för överförda uppgifter, i många fall förväntas vara mer fördelaktigt att utbyta information enligt avtalet än via andra kanaler.

Sammanfattningsvis framgår av artikeln att myndigheter i Sverige och Förenta staterna, även efter avtalets ikraftträdande, kommer att kunna fortsätta att tillämpa andra kanaler för informationsutbyte. Enligt vad som framkom vid avtalsförhandlingarna är det också klart att bestämmelsen innebär att avtalet inte hindrar parterna från att ingå nya överenskommelser som medger informationsutbyte, eller i övrigt lagstifta om ett sådant utbyte. Enligt bestämmelsen följer alltså att avtalet inte på något sätt ska försvåra informationsutbytet parterna emellan, utan att det endast ska innebära utökade möjligheter att samarbeta mer effektivt inom detta område.

De bestämmelser som föreslås för att reglera informationsutbytet enligt avtalet innehåller inte några bindande förpliktelser att lämna eller begära information enligt avtalet. Någon uttrycklig reglering beträffande möjligheten att använda andra kanaler för informationsutbyte behöver därför inte införas.

7.15 Slutbestämmelser

Bedömning: Avtalets slutbestämmelser kräver ingen författningsreglering.

Skälen för bedömningen

Samråd angående tolkning och tillämpning

Av artikel 21 framgår att parterna regelbundet ska samråda med varandra om genomförandet av avtalet. Särskild uppmärksamhet ska då fästas vid bestämmelserna om dataskydd (artikel 21.1). Om det uppstår meningsskiljaktigheter beträffande tolkningen eller tillämpningen av avtalet ska parterna samråda med varandra för att nå en lösning (artikel 21.2). Parterna ska vidare vidta åtgärder för att undvika att den andra parten betungas för mycket genom tillämpningen av avtalet. Om uppgifterna trots allt blir för betungande ska parterna omedelbart samråda i syfte att underlätta tillämpningen av avtalet, vilket innefattar att vidta de åtgärder som krävs för att pågående och framtida uppgifter ska bli mindre betungande (artikel 21.3).

Den form av samråd som behandlas i artikel 21 ingår som en naturlig del i Rikspolisstyrelsens uppgifter i egenskap av kontaktställe vid samarbete enligt avtalet. Samrådsskyldigheten behöver därför inte regleras särskilt i författning (jfr prop. 2004/05:46 s. 61).

Kostnader, ändring och uppsägning

Vardera parten ska enligt artikel 22 stå för de kostnader som genomförandet av avtalet medför. I särskilda fall kan parterna komma överens om annat.

Artikel 23 avser ändring av avtalet. På begäran av någon av parterna ska parterna samråda med varandra om ändringar i avta-

let (artikel 23.1) och avtalet kan när som helst ändras genom en skriftlig överenskommelse (artikel 23.2).

Enligt artikel 24 får parterna vidare säga upp avtalet genom att skriftligen meddela den andra parten tre månader i förväg. Bestämmelserna i avtalet ska då fortsätta att gälla för de uppgifter som har översänts före uppsägningen.

Nu nämnda bestämmelser avser förhållandet mellan stater och ska därför inte regleras i nationell rätt (jfr prop. 2004/05:46 s. 61).

7.16 Ikraftträdande

Förslag: De författningsändringar som behövs för att genomföra avtalet ska träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Skälen för förslaget: Artikel 25 reglerar när avtalet ska träda i kraft. Enligt artikeln träder avtalet, med undantag av artiklarna 7–9 angående utbyte av uppgifter ur DNA-register och informationsutbyte efter en träff i ett sådant register, i kraft när parterna underrättar varandra att alla nödvändiga nationella åtgärder har vidtagits för att avtalet ska kunna träda i kraft (artikel 25.1). Såvitt gäller Sverige bör sådan underrättelse ske sedan riksdagen godkänt avtalet och nödvändiga författningsändringar har beslutats. För att avtalet ska träda i kraft måste även nödvändiga författningsändringar ha beslutats av Förenta staterna och motsvarande underrättelse lämnats till Sverige.

Eftersom den närmare tidpunkten för när ett ikraftträdande kan ske inte går att bestämma nu bör de författningsändringar som föreslås i denna promemoria träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Bestämmelserna i artiklarna 7–9 om utbyte av uppgifter ur DNA-register, träder i kraft när det eller de genomförandeavtal eller den eller de genomförandeöverenskommelser som avses i artikel 9 har ingåtts och när parterna underrättar varandra att de

ömsesidigt kan genomföra dessa artiklar. Detta ska ske om båda parter nationella lagstiftning medger sådana DNA-sökningar som avses i artiklarna 7–9 (artikel 25.2). Som har angetts ovan förutsätts alltså nya avtal mellan parterna för att avtalet i dessa delar ska bli gällande.

7.17 Tillsyn

Förslag: Datainspektionen utses till tillsynsmyndighet för behandling av personuppgifter enligt avtalet. I förordning meddelas bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjlighet att utföra kontroller.

Skälen för förslaget: Enligt avtalet föreligger ingen skyldighet att utse en myndighet för att övervaka utbytet av uppgifter enligt avtalet. I Prümrådsbeslutet ställs däremot upp krav på att medlemsstaterna ska utse särskilda myndigheter att övervaka utbytet av personuppgifter enligt rådsbeslutet ur ett rättsligt perspektiv (artikel 30.5). Enligt rådsbeslutet ska tillsynsmyndigheterna, på eget initiativ eller på uppmaning av en dataskyddsmyndighet i en annan stat, bl.a. genom stickprov kontrollera lagligheten av behandlingen. Resultaten av kontrollerna ska sedan för granskningsändamål förvaras hos dataskyddsmyndigheterna i 18 månader, för att därefter omedelbart utplånas. En dataskyddsmyndighet ska enligt rådsbeslutet även bl.a. kunna begära att få ta del av de uppgifter om informationsutbytet som en annan stat har registrerat.

Datainspektionen har i 3 kap. 13 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete utsetts till tillsynsmyndighet för den behandling av personuppgifter som sker enligt Prümrådsbeslutet. I 3 kap. 13 och 14 §§ samma förordning regleras de särskilda tillsynsuppgifter som Datainspektionen har enligt rådsbeslutet.

Datainspektionen är tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen med uppgift att bl.a. verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter (1 och 2 § förordningen [2007:975] med instruktion för Datainspektionen och 2 § personuppgiftsförordningen [1998:1191]). Inspektionen granskar myndigheters behandling av personuppgifter, bl.a. efter anmälan av enskilda. Myndigheten kan även, inom ramen för sin tillsyn, göra tillsynsbesök och egeninitierade granskningar. Denna tillsyn omfattar den behandling av personuppgifter som sker i polisens verksamhet och i den brottsbekämpande verksamheten hos Tullverket och Kustbevakningen.

Därutöver står personuppgiftsbehandlingen inom polisen, inklusive Säkerhetspolisen, under granskning av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (se 2 kap. 6 § polisdatalagen). Nämnden är en statlig myndighet som bl.a. har till uppgift att bidra till att värna rättssäkerheten och skyddet för den personliga integriteten i de verksamheter som nämnden har tillsyn över. Det ingår i nämndens uppgifter att på begäran kontrollera bl.a. om enskilda varit föremål för otillåten personuppgiftsbehandling.

Den behandling av personuppgifter som förekommer inom den brottsbekämpande verksamheten i Sverige är redan genom det ovan angivna föremål för ingående tillsyn. Trots detta, och även om något krav inte uppställs i avtalet på en särskild tillsynsmyndighet, är det viktigt att den behandling som sker med stöd av avtalet utsätts för särskild granskning, eftersom den i viss mån kommer att avvika från vad som i allmänhet gäller.

Det är naturligt att Datainspektionen utses till tillsynsmyndighet även för den personuppgiftsbehandling som utförs med stöd av avtalet. Avtalet innehåller ingen möjlighet att, på samma sätt som när det gäller personuppgiftsbehandling enligt Prövrådsbeslutet, ge Datainspektionen befogenheter eller skyldigheter i förhållande till dataskyddsmyndigheter i Förenta staterna. Däremot bör Datainspektionen, liksom beträffande behandling enligt Prövrådsbeslutet, ges möjlighet att på eget initiativ utföra

kontroller av den behandling som förekommer hos svenska myndigheter med stöd av avtalet.

De särskilda uppgifter som myndigheten ska fullgöra i förhållande till avtalet bör regleras i förordning. Uppdraget som tillsynsmyndighet bör också föranleda ett tillägg till förordningen (2007:975) med instruktion för Datainspektionen.

8 Ekonomiska konsekvenser

Bedömning: De kostnader som förslagen kan ge upphov till kan finansieras inom befintliga anslag.

Skälen för bedömningen: Den myndighet vars verksamhet främst påverkas av informationsutbytet enligt avtalet är Rikspolisstyrelsen. Vidare kan Statens kriminaltekniska laboratorium eventuellt komma att beröras. Även Datainspektionen kommer att påverkas i viss mån genom ökade tillsynsuppgifter.

Eftersom informationsutbytet enligt avtalet i stor utsträckning liknar det som har överenskommit mellan EU:s medlemsstater genom Prümrådsbeslutet, finns det skäl att behandla de ekonomiska konsekvenserna av avtalets genomförande i ljuset av de överväganden som har gjorts med anledning av genomförandet av det beslutet.

I departementspromemorian Genomförande av Prümrådsbeslutet gjordes bedömningen att genomförande av rådsbeslutet inte skulle ge upphov till större kostnader än att dessa kunde rymmas inom berörda myndigheters befintliga anslag (Ds 2009:8 s. 183 ff.). Varken Rikspolisstyrelsen eller Statens kriminaltekniska laboratorium framförde någon avvikande uppfattning i sina remissvar. Däremot påpekade Datainspektionen i sitt svar att de utökade tillsynsuppgifter som tilldelats myndigheten med anledning av Prümrådsbeslutet inte kunde finansieras inom befintliga anslag. Regeringen instämde i promemorians bedömning och angav att kostnaderna för genomförande av rådsbeslutet sammanlagt borde kunna finansieras inom myndigheternas befintliga

anlag, men att regeringen avsåg att följa utvecklingen vad gäller kostnaderna för Datainspektionen (prop. 2010/11:129 s. 97 f.).

Rikspolisstyrelsen deltar i en arbetsgrupp som har uppdraget att genomföra den tekniska tillämpningen av bl.a. Prömrådsbeslutet. Kostnaderna har hittills kunnat finansieras inom befintliga anslag.

På samma sätt som beträffande Prömrådsbeslutet förutsätter inte genomförande av avtalet att några nya register skapas. Några kostnader för nya databaser uppstår därför inte. Vidare har en teknisk översyn av befintliga system redan utförts för att möjliggöra det gränsöverskridande utbyte av fingeravtrycksuppgifter som föreskrivs i Prömrådsbeslutet. Med hänsyn härtill bör det endast uppstå begränsade kostnader för att anpassa systemen till det uppgiftsutbyte genom direktåtkomst som följer av avtalet.

En generell effekt av avtalet, liksom av Prömrådsbeslutet, kan i och för sig bli ett ökat antal förfrågningar från och kontakter med myndigheter i Förenta staterna. Dessa kommer att hanteras och registreras av kontaktstället, dvs. Rikspolisstyrelsen. En viss arbetsökning kan bli följd, men samtidigt kommer en tillämpning av avtalet att medföra att det automatiska sökförfarandet ersätter en del av dagens mer omständliga hantering i styrelsens uppgift som kontaktyta mellan svenska brottsbekämpande myndigheter och myndigheter i Förenta staterna. Regeringen har vad gäller Prömrådsbeslutet bedömt att dessa förändringar i kostnadshänseende bör kunna ta ut varandra. Motsvarande kan förväntas gälla för avtalet.

Det informationsutbyte som enligt avtalet kan ske efter en automatisk sökning kommer att aktualiseras endast i enskilda fall där träff i ett register visar att det kan finnas uppgifter av intresse. I stor utsträckning kommer det då att handla om information som hade utbytts även utan avtalet, men då efter en mer tids- och arbetskrävande föregående process för att få reda på förekomsten av intressanta uppgifter. Genomförande av avtalets bestämmelser om efterföljande informationsutbyte kan därför inte i sig förväntas leda till någon direkt ökning av Rikspolisstyrelsens arbetsuppgifter. Styrelsens skyldighet att som kontaktställe

vidareförmedla uppgifter som behöriga svenska myndigheter på eget initiativ vill lämna till Förenta staterna i brottsbekämpningssyfte, kan bara förväntas aktualiseras i ett begränsat antal enskilda fall. Uppgiften kan därmed inte antas leda till annat än en marginell ökning av arbetsbelastningen för Rikspolisstyrelsen.

Eftersom större delen av arbetet med analyser av fingeravtryck som tas emot med stöd av avtalet enligt dagens ordning kommer att utföras vid Nationella fingeravtrycksavdelningen vid Rikskriminalpolisen, bör genomförande av avtalets bestämmelser om utbyte av fingeravtrycksuppgifter inte leda till någon direkt ökning av arbetsbelastningen hos Statens kriminaltekniska laboratorium. Om Statens kriminaltekniska laboratorium i framtiden tar över uppgiften som huvudman för verksamheten avseende identifiering av fingeravtryck (se avsnitt 7.4), och vid ett eventuellt framtida samarbete med Förenta staterna angående utbyte av DNA-uppgifter, kan myndigheten komma att beröras i större utsträckning. Om detta blir aktuellt framöver får de ekonomiska konsekvenserna för Statens kriminaltekniska laboratorium övervägas på nytt.

Med hänsyn till att det föreslås att Datainspektionen ska utöva tillsyn över personuppgiftsbehandlingen enligt avtalet, får myndigheten i någon utsträckning utökade uppgifter. Ökningen måste dock bedömas vara marginell i förhållande till myndighetens nuvarande uppgifter. Tillsynen när det gäller avtalet är också betydligt mer begränsad än den som Datainspektionen ska utföra med anledning av Prövrådsbeslutet.

Mot bakgrund av det som har angetts ovan finns det ingen anledning att nu göra någon annan bedömning än att de kostnader som genomförandet av avtalet kommer att ge upphov till bör kunna finansieras inom myndigheternas befintliga anslag.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:343) om internationellt polisärt samarbete

1 § Denna lag tillämpas på polisiärt samarbete mellan Sverige och andra medlemsstater i Europeiska unionen samt Island, Norge, Schweiz, *Liechtenstein och Amerikas förenta stater*, i den utsträckning Sverige i en internationell överenskommelse har gjort sådana åtaganden som avses i denna lag.

Föreskrifterna i 3 och 3 a §§ gäller även i förhållande till andra stater än dem som anges i första stycket.

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde.

Ändringen i *första stycket* innebär att lagen görs tillämplig även på det samarbete mellan Sverige och Amerikas förenta stater som följer av avtalet. Ändringen har behandlats i avsnitt 7.5.

Andra stycket är oförändrat.

2 § I denna lag avses med

– utländska tjänstemän: utländska polismän och andra utländska tjänstemän som har anmälts vara behöriga att utföra sådant gränsöverskridande arbete som avses i artikel 40 och 41 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 (Schengenkonventionen),

– förföljande tjänstemän: utländska tjänstemän som förföljer en person på svenskt territorium enligt denna lag,

- *svenska tjänstemän*: svenska polismän, tulltjänstemän eller kustbevakningstjänstemän när de enligt lag eller annan författning har polisiära befogenheter,
- *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,
- *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,
- *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en DNA-profil från den icke-kodifierande delen av personens DNA, och
- *Avtalet med Förenta staterna*: *Avtal av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.*

I paragrafen definieras vissa grundläggande begrepp som används i lagen. Ändringen innebär att en ny definition, Avtalet med Förenta staterna, har tagits in i lagen för att inte tynga alla bestämmelser med avtalets fullständiga namn. Ändringen har behandlats i avsnitt 7.5.

Samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna

22 § Vid samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna får kontaktställen i Förenta staterna, trots det som sägs i 33 § personuppgiftslagen (1998:204), medges direktåtkomst till referensuppgifter i svenska fingeravtrycksregister som förs med stöd av polisdatalagen (2010:361).

Paragrafen är ny och har behandlats i avsnitt 7.8.2. Den reglerar tillgången för kontaktställen i Förenta staterna till vissa upp-

gifter i svenska fingeravtrycksregister i enlighet med artiklarna 3 och 4 i avtalet.

Enligt paragrafen får kontaktställen i Förenta staterna genom direktåtkomst ges tillgång till och rätt att på egen hand göra sökningar i svenska fingeravtrycksregister som förs med stöd av polisdatalagen. Bestämmelser om fingeravtrycksregister finns i 4 kap. 11–17 §§ polisdatalagen.

Direktåtkomsten för kontaktställen i Förenta staterna är begränsad till referensuppgifter. Vad som avses med referensuppgifter anges i 2 §. Definitionen infördes i samband med genomförandet av Prömrådsbeslutet (se prop. 2010/11:129 s. s. 59 och 106 f.) och stämmer överens med innebörden av begreppet enligt avtalet.

Tillgång genom direktåtkomst innebär att kontaktställen i Förenta staterna på egen hand kan söka efter information och ta del av uppgifter vid ett visst tillfälle, utan att det svenska kontaktstället först fattar beslut om att just dessa uppgifter ska lämnas ut. Någon sekretessprövning aktualiseras alltså inte. I 2 kap. 15 § andra stycket polisdatalagen finns sekretessbrytande bestämmelser som medger att uppgifter lämnas till utländsk myndighet om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt.

Att det vid direktåtkomst inte fattas något beslut om utlämnande av uppgifter i varje enskilt fall, medför att genomförande av avtalets bestämmelser om automatiska sökningar kräver ett undantag från bestämmelsen i 33 § personuppgiftslagen om förbud mot utlämnande av uppgifter till tredje land. I paragrafen föreskrivs därför att utlämnande genom direktåtkomst enligt de i avtalet angivna förutsättningarna kan ske trots det som sägs i nämnda bestämmelse i personuppgiftslagen.

Enligt artikel 4 i avtalet får automatiska sökningar göras i enskilda fall både för att förebygga och utreda brott inom avtalets tillämpningsområde. Att sökningar får ske under dessa förutsättningar regleras i Förenta staternas lagstiftning. Behand-

lingen begränsas ytterst av vilken behandling som är möjlig i det svenska registret.

Förenta staternas sökning ska besvaras automatiskt. Om fingeravtrycket förekommer i svenska register ska Förenta staternas kontaktställe få del av fingeravtrycket i registret och en sifferbe-teckning (referensuppgifter). Syftet med detta är att kontaktstäl-let i Förenta staterna ska kunna konstatera huruvida det förelig-ger en överensstämmelse mellan det fingeravtryck som söknin-gen avser och det som finns registrerat. Några uppgifter om vem fingeravtrycket tillhör lämnas inte i detta skede.

Om det visar sig att det sökta fingeravtrycket stämmer öve-rens med avtrycket i det svenska registret, avgör Förenta staterna om man vill gå vidare och ansöka enligt artiklarna 5 och 6 i avta-let om att få ut övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till referensuppgifterna. Det infor-mationsutbyte som följer efter träff i ett svenskt register regleras i förordningen om internationellt polisiärt samarbete.

23 § I syfte att förebygga brottslig verksamhet eller utreda brott får det svenska kontaktstället i enskilda fall genom direktåtkomst söka uppgifter i Förenta staternas fingeravtrycksregister. Sökning får bara ske om det för brottet enligt svensk rätt är föreskrivet mer än ett års fängelse. Uppgifter får behandlas endast i den utsträckning behand-lingen i motsvarande fall hade varit tillåten i svenska fingerav-trycksregister som förs med stöd av polisdatalagen (2010:361).

Det svenska kontaktstället ansvarar för att kontrollera om det mottagna fingeravtrycket stämmer överens med det fingeravtryck sökningen avsåg.

I paragrafen, som är ny, regleras villkoren för när det svenska kontaktstället får utföra sökningar i Förenta staternas finger-avtrycksregister i enlighet med artiklarna 3 och 4 i avtalet. Para-grafen har behandlats i avsnitt 7.8.3.

Enligt *första stycket* får sökningar endast göras i enskilda fall och i syfte att förebygga brottslig verksamhet eller utreda brott

inom avtalets tillämpningsområde, dvs. brott som enligt svensk rätt har fängelse i mer än ett år i straffskalan.

I linje med utformningen av ändamålen i 2 kap. 7 § 1 polisdatalagen används uttrycket ”förebygga brottslig verksamhet” i stället för ”förebygga brott”. Uttrycket avser situationer där det ännu inte finns konkreta misstankar om att ett visst brott har begåtts. När det gäller begreppet ”utreda brott” avses den situationen att det finns misstankar om redan begångna brott. Det kan vara fråga om såväl fall där ett brott har konstaterats som fall där det misstänks att ett brott har begåtts. En sökning för att utreda brott måste ha en koppling till en viss utredning.

Av bestämmelsen framgår vidare att sökningar endast får göras för de ändamål och med de begränsningar som anges i polisdatalagen för motsvarande sökningar i svenska register.

Enligt avtalet är det endast det svenska kontaktstället som får utföra sökningar genom direktåtkomst. Rikspolisstyrelsen föreslås bli svenskt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt avtalet (se avsnitt 7.12). Rikspolisstyrelsen kommer därför att utföra sökningar på begäran av den egna myndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter här i landet. I förordningen om internationellt polisiärt samarbete anges vilka myndigheter som är behöriga att begära sådana sökningar.

I *andra stycket* anges att det är det svenska kontaktstället som vid en träff i Förenta staternas fingeravtrycksregister ansvarar för att kontrollera att det fingeravtryck som sökningen har träffat mot i Förenta staternas register överensstämmer med det fingeravtryck som sökningen avsåg.

Gemensamma bestämmelser för Prümrådsbeslutet och Avtalet med Förenta staterna

Rättelse och skadestånd

24 § *Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt*

denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Paragrafen motsvarar i sak nuvarande 22 §. Bestämmelsen infördes vid genomförandet av Prömrådsbeslutet (se prop. 2010/11:129 s. 91 och s. 111.). Genom den nya rubrik som paragrafen placeras under görs den tillämplig även vid personuppgiftsbehandling som sker vid samarbete enligt avtalet med Förenta staterna. Ändringen har behandlats i avsnitt 7.13.9.

25 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om

1. samarbete enligt Prömrådsbeslutet när det gäller behandling av personuppgifter samt bistånd vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor, och

2. *samarbete enligt Avtalet med Förenta staterna.*

Paragrafen innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har kompetens att meddela ytterligare föreskrifter angående personuppgiftsbehandling vid samarbetet enligt Prömrådsbeslutet. Ändringen, som har behandlats i avsnitt 7.5, innebär en upplysning om att sådan kompetens föreligger även när det gäller samarbete enligt avtalet. Att det i första punkten anges att kompetensen såvitt avser Prömrådsbeslutet är begränsad till personuppgiftsbehandling, beror på att rådsbeslutet innehåller bestämmelser om annat samarbete än informationsutbyte. Eftersom samarbetet enligt avtalet endast handlar om utbyte av uppgifter, behövs inte motsvarande förtydligande när det gäller avtalet. Vissa redaktionella ändringar i bestämmelsen har också gjorts.

Uppdraget

	Promemoria	§ 307
Justitiedepartementet	2012-06-21	Ju2012/4645/P

Genomförande av samarbetsavtal mellan Sverige och USA om informationsutbyte i syfte att förebygga och bekämpa brott

Bakgrund

Sverige är en av 36 stater som deltar i ett samarbete med USA benämnt Visa Waiver Program. För svensk del innebär det bl.a. att svenska medborgare under vissa förutsättningar kan resa in i USA utan att ansöka om visum. Länderna som deltar i programmet utvärderas kontinuerligt, vilket leder fram till förnyade beslut om vilka länder som får delta. Avtal om informationsutbyte i brottsbekämpningssyfte ingår numera som en del i programmet. I februari 2010 inledde USA förhandlingar med Sverige om ett samarbetsavtal med syftet att förbättra förutsättningarna att utbyta information för att förebygga och bekämpa grov brottslighet. Avtalet undertecknades den 16 december 2011 och kommer att underställas riksdagen för godkännande. USA har slutit liknande bilaterala avtal med ett tjugotal av de länder som ingår i Visa Waiver Program.

Enligt avtalet ska parterna ges tillgång till referensuppgifter i varandras fingeravtrycksregister. För att förebygga och utreda brott ska staterna genom nationella kontaktställen få söka i varandras

fingeravtrycksregister och automatiskt få uppgift om huruvida ett fingeravtryck förekommer i registret eller inte. För det fall sökningen leder till en träff får kontaktstället begära ut personuppgifter och ytterligare information med anknytning till fingeravtrycket. Avtalet innehåller även en möjlighet för parterna att senare komma överens om att på motsvarande sätt tillåta sökningar i varandras DNA-register. Enligt avtalet har parterna även möjlighet att på eget initiativ via kontaktställen översända andra uppgifter i syfte att förebygga och utreda brottslighet. Avtalet omfattar endast uppgiftsutbyte avseende sådana brott som har mer än ett års fängelse i straffskalan.

Samarbetsavtalet mellan Sverige och USA motsvarar i stor utsträckning rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (det s.k. Prümrådsbeslutet). Rådsbeslutets bestämmelser om automatiserat utbyte av fingeravtryck och DNA-profiler har i huvudsak genomförts i lagen (2000:343) och förordningen (2010:705) om internationellt polisärt samarbete. En viktig skillnad i förhållande till avtalet med USA är att det uppgiftsutbyte som följer efter en träff i den andra statens databas inte omfattas av rådsbeslutets bestämmelser.

En utredare bör få i uppdrag att biträda departementet med att överväga hur samarbetsavtalet med USA om informationsutbyte i brottsbekämpningssyfte ska genomföras i svensk rätt.

Uppdraget

Utredaren ska överväga hur samarbetsavtalet mellan Sverige och USA om informationsutbyte i brottsbekämpningssyfte bör genomföras i svensk rätt. Utredaren ska lämna förslag till de författningsändringar, både i lag och i förordning, som bedöms nödvändiga och lämpliga. En utgångspunkt bör vara att dessa bestämmelser och bestämmelserna om uppgiftsutbyte enligt Prümrådsbeslutet om

möjligt ska ha en likartad utformning. Vid utformningen av regleringen ska skyddet för enskildas integritet särskilt beaktas.

Internationellt polisiärt samarbete regleras i lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete, som gäller utöver polisdatalagen (2010:361), lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och kustbevakningsdatalagen (2012:145). Dessa registerförfattningar gäller i stället för personuppgiftslagen (1998:204) men innehåller hänvisningar till vissa av den lagens bestämmelser. I samband med genomförandet av Prömrådsbeslutets bestämmelser om automatiserat uppgiftsutbyte infördes bestämmelser som tydliggör förhållandet mellan registerförfattningarna och lagen och förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Utredaren bör analysera hur avtalets bestämmelser förhåller sig till den befintliga regleringen och föreslå en reglering som passar in i denna struktur.

Avtalet innehåller bestämmelser om automatiserat uppgiftsutbyte. Vid genomförandet av Prömrådsbeslutet gjordes bedömningen att de grundläggande bestämmelserna om direktåtkomst skulle ges lagform. Motsvarande bör gälla bestämmelserna om direktåtkomst i detta avtal. Utredaren bör överväga om samtliga de myndigheter som kan begära sökningar enligt Prömrådsbeslutet också bör kunna begära sökningar enligt avtalet med USA.

Avtalet innehåller vidare en bestämmelse som reglerar möjligheten att på eget initiativ översända uppgifter i syfte att förebygga och utreda brottslighet. I utredarens uppdrag ingår att utreda vilka myndigheter med polisiära befogenheter som bör kunna översända uppgifter med stöd av denna bestämmelse i avtalet.

Utredaren ska analysera och redovisa vilka ekonomiska konsekvenser förslagen kan komma att medföra och föreslå hur kostnaderna ska finansieras.

Utredaren ska under arbetet samråda med berörda myndigheter, i första hand Rikspolisstyrelsen.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2013.

**Avtal mellan
Konungariket Sveriges regering
och
Amerikas förenta staters regering
om ett förstärkt samarbete
för att förebygga och bekämpa brottslighet**

Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering (nedan kallade *parterna*),

som önskar göra samarbetet för att förebygga och bekämpa brottslighet, särskilt terrorism, mer effektivt,

som anser att utbytet av information är ett viktigt led i bekämpningen av brottslighet, särskilt terrorism,

som konstaterar att det är viktigt att förebygga och bekämpa brottslighet, särskilt terrorism, samtidigt som de grundläggande fri- och rättigheterna respekteras, i synnerhet den personliga integriteten,

som konstaterar att parterna har för avsikt att samarbeta och följa exemplet i fördraget om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration, som ingicks i Prüm den 27 maj 2005 samt de därmed förbundna besluten av Europeiska unionens råd av den 23 juni 2008 och

som strävar efter att förstärka och uppmuntra till samarbete mellan parterna i en anda av partnerskap,

har kommit överens om följande.

Artikel 1

Avtalets syfte och tillämpningsområde

1. Syftet med detta avtal är att förstärka samarbetet mellan Konungariket Sverige och Amerikas förenta stater för att förebygga och bekämpa brottslighet genom ett utbyte av relevant information, med fullständig respekt för integriteten, skyddet av personuppgifter och andra villkor som anges i detta avtal.
2. De befogenheter som avses i detta avtal ska endast användas för att förebygga, upptäcka och utreda brottslighet, då det på grundval av särskilda omständigheter finns skäl att utreda om den berörda personen/de berörda personerna kommer att begå eller har begått brott som avses i punkt 3.

3. Detta avtal ska tillämpas på brott som är straffbelagda enligt parternas nationella lagstiftning med ett maximistraff som är högre än ett års fängelse eller en allvarigare påföljd.
4. Detta avtal påverkar inte parternas tillämpning av sina respektive grundlagsbestämmelser, inbegripet dem som avser rätten att ta del av allmänna handlingar.

Artikel 2 **Definitioner**

I detta avtal gäller följande definitioner:

1. *DNA-profil* (DNA-uppgifter): en bokstavs- eller sifferkod som representerar ett antal identifikationsuppgifter i den icke-kodifierande delen av ett analyserat mänskligt DNA-prov, dvs. den särskilda kemiska formen vid de olika DNA-locusen.
2. *Personuppgifter*: all information som hänför sig till en identifierad eller identifierbar fysisk person ("den berörda personen").
3. *Behandling av personuppgifter*: all behandling av personuppgifter eller en räkna behandlingar, vare sig det sker genom databehandling eller inte, såsom insamling, registrering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, urval, sökning, förfrågning, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande, sammanställning eller samkörning samt spärrning, avlägsnande eller utplånande.
4. *Referensuppgifter*: en DNA-profil och därmed förbunden referens (DNA-referensuppgifter) eller fingeravtrycksuppgifter och därmed förbunden referens (referensuppgifter för fingeravtryck). Referensuppgifterna får inte innehålla uppgifter som möjliggör en omedelbar identifiering av den berörda personen. Referensuppgifter som inte är kopplade till en viss person (oidentifierade) ska kunna identifieras som sådana.

Artikel 3 **Fingeravtrycksuppgifter**

För genomförandet av detta avtal ska parterna se till att referensuppgifterna i de nationella systemen för automatisk identifiering av fingeravtryck, som har inrättats för att förebygga och utreda brott, hålls tillgängliga.

Artikel 4 **Automatisk sökning av fingeravtrycksuppgifter**

1. För att förebygga och utreda brott som är straffbelagda enligt parternas nationella lagstiftning med ett maximistraff som är högre än ett års fängelse eller en allvarigare påföljd, ska vardera parten ge den andra partens nationella kontaktställen enligt artikel 6 tillgång till referensuppgifterna i de system för automatisk identifiering av fingeravtryck som har inrättats i detta syfte och ge dem rätt att göra automatiska

sökningar i dem genom jämförelse av fingeravtrycksuppgifter. Sökningarna får endast göras i enskilda fall och i enlighet med den sökande partens nationella lagstiftning.

2. Bekräftelse av fingeravtrycksuppgifters överensstämmelse med referensuppgifterna hos den part som ansvarar för databasen ska utföras av de sökande nationella kontaktställen genom att de referensuppgifter som krävs för att säkerställa en entydig överensstämmelse översänds automatiskt.

Artikel 5

Översändande av övriga personuppgifter och ytterligare information

Om en överensstämmelse mellan fingeravtrycksuppgifter konstateras vid ett förfarande enligt artikel 4 ska översändandet av övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till referensuppgifterna regleras av den anmodade partens nationella lagstiftning och kan översändas i enlighet med artikel 6 i detta avtal eller vid behov i enlighet med andra överenskommelser, inbegripet bestämmelserna om rättslig hjälp.

Artikel 6

Nationella kontaktställen och genomförandeavtal

1. Vardera parten ska utse ett eller flera nationella kontaktställen för översändandet av de uppgifter som avses i artikel 4 och för det efterföljande översändandet av de övriga personuppgifter som avses i artikel 5 när dessa uppgifter översänds i enlighet med detta avtal. Kontaktstället ska översända uppgifterna i enlighet med den nationella lagstiftningen i den part som utsåg kontaktstället. Andra tillgängliga kanaler för rättslig hjälp ska inte användas om det inte är nödvändigt, inbegripet för att verifiera uppgifterna så att de kan användas vid rättsliga förfaranden i den begärande parten.
2. De tekniska detaljerna och förfarandet, inbegripet frågor om standard och kvalitet, för sökningar som görs enligt artikel 4 ska fastställas i ett eller flera genomförandeavtal eller -överenskommelser.

Artikel 7

Automatisk sökning av DNA-profiler

1. Om det är tillåtet enligt båda parter nationella lagstiftning ska parterna på grundval av reciprocitet ge varandras nationella kontaktställe enligt artikel 9 tillgång till referensuppgifterna i sina databaser med DNA-profiler med rätt att göra automatiska sökningar i dem genom jämförelse av DNA-profiler för att utreda brott som är straffbelagda enligt parternas nationella lagstiftning med ett maximistraff som är högre än ett års fängelse eller en allvarligare påföljd. Sökningarna får endast göras i enskilda fall och i enlighet med den sökande partens nationella lagstiftning.
2. Om det i samband med en automatisk sökning konstateras att en översänd DNA-profil motsvarar en DNA-profil i den andra partens databas ska det sökande nationella kontaktstället automatiskt ta emot de referensuppgifter för vilka överensstämmelse har konstaterats. Om ingen överensstämmelse konstateras ska detta meddelas automatiskt.

Artikel 8

Översändande av övriga personuppgifter och ytterligare information

Om en överensstämmelse mellan DNA-profiler konstateras vid ett förfarande enligt artikel 7 ska översändandet av övriga tillgängliga personuppgifter och ytterligare information med anknytning till referensuppgifterna regleras av den anmodade partens nationella lagstiftning och kan översändas i enlighet med artikel 9 i detta avtal eller vid behov i enlighet med andra överenskommelser, inbegripet bestämmelserna om rättslig hjälp.

Artikel 9

Nationellt kontaktställe och genomförandeavtal

1. Vardera parten ska utse ett nationellt kontaktställe för översändande av de uppgifter som avses i artikel 7 och för det efterföljande översändandet av de övriga personuppgifter som avses i artikel 8 när dessa uppgifter översänds i enlighet med detta avtal. Kontaktstället ska översända uppgifterna i enlighet med den nationella lagstiftningen i den part som utser kontaktstället. Andra tillgängliga kanaler för rättslig hjälp ska inte användas om det inte är nödvändigt, inbegripet för att verifiera uppgifterna så att de kan användas vid rättsliga förfaranden i den begärande parten.
2. De tekniska detaljerna och förfarandet, inbegripet frågor om standard och kvalitet, för sökningar som görs enligt artikel 7 ska fastställas i ett eller flera genomförandeavtal eller -överenskommelser.

Artikel 10

Översändande av personuppgifter och andra uppgifter för att förebygga och utreda brottslighet, inbegripet terroristbrott

1. Parterna får i enlighet med nationell lagstiftning och i enskilda fall, även utan föregående förfrågan, för att förebygga och utreda brottslighet inom detta avtals tillämpningsområde översända personuppgifter, vilka ges exempel på i punkt 3, till den andra partens berörda nationella kontaktställe enligt punkt 5, därför att särskilda omständigheter ger anledning att anta att personen i fråga kommer att begå eller har begått sådana brott som omfattas av detta avtal.
2. De brottsliga gärningar som omfattas av detta avtals tillämpningsområde innefattar aktivt deltagande i en organiserad brottslig sammanslutning eller i terroristverksamhet eller i verksamhet med anknytning till terrorism och att genomgå eller ha genomgått utbildning för att begå terroristbrott i enlighet med hur dessa brott definieras i den översändande partens nationella lagstiftning.
3. Om personuppgifter översänds får dessa, om de finns tillgängliga, innefatta efternamn, förnamn, tidigare namn, andra namn, antaget namn, alternativa stavningar av namn, kön, födelseår och födelseort, nuvarande och tidigare medborgarskap, passnummer, nummer från övriga identitetshandlingar och fingeravtrycksuppgifter samt en beskrivning av de domar eller de omständigheter som ligger till grund för det antagande som avses i punkt 1.
4. Parterna får till varandra översända icke personrelaterade uppgifter som hänför sig till de brott som avses i punkterna 1 och 2.

5. Vardera parten ska utse ett eller flera nationella kontaktställen för utbyte av personuppgifter och andra uppgifter enligt denna artikel med den andra partens kontaktställen. De nationella kontaktstälLENas befogenheter regleras av den tillämpliga nationella lagstiftningen.

Artikel 11

Integritet och dataskydd

1. För att bevara förtroendet för avtalets tillämpning är det av avgörande betydelse hur parterna behandlar de personuppgifter som de får från varandra.
2. Parterna åtar sig att behandla personuppgifter korrekt och i enlighet med sina respektive lagar och
 - a. att säkerställa att de personuppgifter som tillhandahålls är adekvata och relevanta i förhållande till det särskilda ändamålet med överföringen,
 - b. att bevara personuppgifterna endast så länge det är nödvändigt för det särskilda ändamål som uppgifterna översändes eller vidarebehandlas för i enlighet med detta avtal och
 - c. att säkerställa att den mottagande parten får kännedom om eventuella felaktiga personuppgifter snarast möjligt så att lämpliga åtgärder kan vidtas.
3. För uppgifter som översänds enligt detta avtal:
 - a. Den översändande parten får i enlighet med nationell lagstiftning uppställa villkor för hur dessa uppgifter får användas av den mottagande parten. Om den mottagande parten accepterar uppgifterna ska den vara bunden av dessa villkor.
 - b. Den översändande parten får emellertid inte införa generella begränsningar beträffande den mottagande partens rättsliga standarder för behandling av personuppgifter som ett villkor enligt punkt 3 a i denna artikel.

Artikel 12

Icke-avvikelse

Detta avtal inverkar inte på privatpersoners rättigheter som tillkommer dem oberoende av detta avtal. Det ger inte heller privatpersoner rätt att till exempel erhålla, hemlighålla eller utelämnas bevis eller förhindra utbytet av personuppgifter.

Artikel 13

Ytterligare skydd för överföring av särskilda kategorier av personuppgifter

1. Personuppgifter som innehåller information om ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter eller religiös eller annan övertygelse, medlemskap i fackförening eller hälsa och sexualliv får endast lämnas ut om de är av särskild betydelse för syftet med detta avtal.

2. Parterna konstaterar att ovanstående kategorier av personuppgifter är särskilt känsliga och ska vidta passande skyddsåtgärder, särskilt lämpliga säkerhetsåtgärder, för att skydda uppgifterna.

Artikel 14

Begränsningar när det gäller behandlingen för att skydda personuppgifter och andra uppgifter

1. Vardera parten får göra en automatisk sökning i den andra partens fingeravtrycks- eller DNA-databas enligt artikel 4 eller 7 och behandla de uppgifter som kommer fram vid en sådan sökning, inbegripet informationen om huruvida en träff kan konstateras eller inte, endast i syfte att
 - a. fastställa om jämförda DNA-profiler eller fingeravtrycksuppgifter överensstämmer,
 - b. utarbeta och lämna in en efterföljande förfrågan i enlighet med nationell lagstiftning, inbegripet bestämmelser om rättslig hjälp, om dessa uppgifter överensstämmer eller
 - c. föra register i enlighet med artikel 16.
2. Den part som administrerar datafilen får behandla uppgifter som har översänts till den i samband med den automatiska sökningen i enlighet med artiklarna 4 och 7 av den part som har utfört sökningen endast om det är nödvändigt för att göra en jämförelse, svara på en automatisk sökning eller göra en registrering enligt artikel 16. När jämförelsen av uppgifterna har avslutats eller den automatiska sökningen besvarats ska de uppgifter som har översänts för jämförelsen omedelbart utplånas, om det inte är nödvändigt med ytterligare behandling för de syften som anges i punkt 1 c i denna artikel.
3. Vardera parten får utan att begränsa tillämpningen av artikel 11.3 vidarebehandla uppgifter som har mottagits med stöd av detta avtal
 - a. i brottsutredningar,
 - b. för att förhindra ett allvarligt hot mot den allmänna säkerheten,
 - c. i rättsliga förfaranden, som inte är straffrättsliga, och i administrativa förfaranden som har direkt samband med de utredningar som avses i a eller
 - d. för andra ändamål endast om den part som översände uppgifterna på förhand har samtyckt till det.
4. Parterna får inte avslöja de uppgifter som har lämnats ut med stöd av detta avtal till tredje land, ett internationellt organ eller privata aktörer utan den översändande partens samtycke och utan lämpliga skyddsåtgärder.

Artikel 15

Korrigerig, spärrning och gallring av uppgifter

1. På begäran av den översändande parten ska den mottagande parten i enlighet med nationell lagstiftning vara skyldig att korrigera, spärra eller gallra uppgifter som har tagits emot enligt detta avtal och som är felaktiga eller ofullständiga eller om dess insamling eller vidarebehandling strider mot detta avtal eller mot gällande bestämmelser för den översändande parten.
2. Om det kommer till en parts kännedom att de uppgifter den fått från den andra parten i enlighet med detta avtal är felaktiga ska den vidta alla lämpliga åtgärder för att undvika att man felaktigt förlitar sig på uppgifterna, inbegripet särskilt att komplettera, gallra eller korrigera uppgifterna.
3. Vardera parten ska meddela den andra parten om det kommer till dess kännedom att någon väsentlig uppgift som den har översänt till den andra parten eller fått av denne enligt detta avtal är felaktig eller otillförlitlig.

Artikel 16

Dokumentation

1. Vardera parten ska föra ett register över överförda och mottagna uppgifter som har kommunicerats med den andra parten enligt detta avtal. Syftet med denna registrering är
 - a. att säkerställa en effektiv tillsyn över dataskyddet enligt respektive parts nationella lagstiftning.
 - b. att ge parterna möjlighet att effektivt fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 14 och 18 och
 - c. att garantera datasäkerheten.
2. Registret ska innehålla
 - a. information om de översända uppgifterna,
 - b. datum för översändandet och
 - c. information om vilka som har mottagit uppgifterna om de översänds till andra myndigheter.
3. De registrerade uppgifterna ska med hjälp av lämpliga åtgärder skyddas mot obehörig användning och andra former av missbruk och lagras i två år. När lagringstiden har löpt ut ska de registrerade uppgifterna omedelbart gallras såvida detta inte är oförenligt med nationell lagstiftning, inbegripet tillämpliga bestämmelser om dataskydd och lagring.

Artikel 17 **Datasäkerhet**

1. Parterna ska säkerställa att nödvändiga tekniska och organisatoriska åtgärder genomförs för att skydda personuppgifter mot oavsiktligt eller otillåtet utplånande, oavsiktlig förlust eller otillåtet offentliggörande, ändring, tillgång samt mot all annan otillåten behandling. Parterna ska särskilt vidta skäliga åtgärder för att säkerställa att endast behöriga personer får tillgång till personuppgifterna.
2. I genomförandeaftalen eller -överenskommelserna som reglerar förfarandet för automatiska sökningar i fingeravtrycks- och DNA-databaser enligt artiklarna 4 och 7 ska föreskrivas
 - a. att modern teknik används på lämpligt sätt för att säkerställa dataskydd, säkerhet, sekretess, tillgänglighet, spårbarhet och integritet,
 - b. att krypterings- och auktoriseringsförfaranden som godkänts av behöriga myndigheter används för de allmänt tillgängliga nätverken,
 - c. att ett system finns för att säkerställa att endast tillåtna sökningar görs,
 - d. att överföringen av uppgifterna är skyddad med effektiv kryptering och att lagrade uppgifter är tillräckligt skyddade,
 - e. att alla aktiviteter kring och tillgång till uppgifterna registreras,
 - f. att tekniska åtgärder vidtas för att säkerställa att uppgifter som har gallrats inte kan återskapas och
 - g. att nätverk som används för behandling, lagring och/eller överföring av uppgifterna är skyddade med tekniska åtgärder som brandväggar och verktyg för att upptäcka intrång.

Artikel 18 **Öppenhet – information till de registrerade personerna**

1. Ingenting i detta avtal ska tolkas så att det påverkar parternas rättsliga skyldigheter enligt deras respektive lagstiftning att informera registrerade personer om ändamålen med behandlingen och vem som är personuppgiftsansvarig, mottagare eller mottagargrupper, information om huruvida personen i fråga har rätt att få uppgifter om sig själv och rätt att korrigera dem samt eventuell ytterligare information, såsom den rättsliga grunden för behandlingen, för vilken uppgifterna är avsedda, hur länge uppgifterna lagras samt rätten att söka ändring i den utsträckning som denna ytterligare information är nödvändig för personen i fråga för att säkerställa en korrekt behandling av uppgifterna med beaktande av ändamålen med och de specifika omständigheterna vid behandlingen av uppgifterna.
2. Parterna får neka till att lämna ut informationen enligt respektive parts lagstiftning, inbegripet om ett utlämnande av informationen kan äventyra
 - a. ändamålen med behandlingen,
 - b. utredningar av eller åtal väckta av behöriga myndigheter i Konungariket Sverige eller Amerikas förenta stater eller

- c. tredje mans fri- och rättigheter.

Artikel 19 **Information**

Den mottagande parten ska på begäran ge den översändande parten information om behandlingen av de översända uppgifterna och resultatet av den. Den mottagande parten ska se till att den svarar den översändande parten snarast möjligt.

Artikel 20 **Förhållande till andra avtal**

Ingenting i detta avtal ska tolkas så att det påverkar eller hindrar tillämpningen av andra bestämmelser i fördrag, andra avtal, samarbeten i brottsbekämpningssyfte eller den nationella lagstiftning som medger ett informationsutbyte mellan Konungariket Sverige och Amerikas förenta stater.

Artikel 21 **Samråd**

1. Parterna ska regelbundet samråda med varandra om genomförandet av bestämmelserna i detta avtal. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid bestämmelserna om dataskydd.
2. Om det uppstår meningsskiljaktigheter beträffande tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska parterna samråda med varandra för att nå en lösning.
3. Parterna ska vidta åtgärder för att undvika att den andra parten betungas för mycket genom tillämpningen av detta avtal. Om uppgifterna trots allt blir för betungande ska parterna omedelbart samråda i syfte att underlätta tillämpningen av avtalet, inbegripet att vidta sådana åtgärder som kan krävas för att pågående och framtida uppgifter ska bli mindre betungande.

Artikel 22 **Kostnader**

Vardera parten ska stå för de kostnader som genomförandet av detta avtal medför för partens myndigheter. I särskilda fall kan parterna komma överens om annat.

Artikel 23 **Ändringar**

1. Parterna ska samråda med varandra om ändringar i detta avtal på begäran av någon av parterna.
2. Detta avtal kan när som helst ändras genom en skriftlig överenskommelse mellan parterna.

Artikel 24**Uppsägning av avtalet**

Parterna får säga upp avtalet genom att skriftligen meddela den andra parten tre månader i förväg. Bestämmelserna i detta avtal ska fortsätta att gälla för de uppgifter som har översänts före uppsägningen.

Artikel 25**Ikraftträdande**

1. Detta avtal träder, med undantag av artiklarna 7–9, i kraft den dag då den sista noten av de diplomatiska noterna mellan parterna har mottagits, i vilken det meddelas att alla nödvändiga åtgärder har vidtagits för att avtalet ska kunna träda i kraft.
2. Artiklarna 7–9 i detta avtal träder i kraft när det eller de genomförandeavtal eller den eller de genomförandeöverenskommelser som avses i artikel 9 har ingåtts och den dag då den sista noten av de diplomatiska noterna mellan parterna har mottagits, i vilken meddelas att parterna kan genomföra dessa artiklar på grundval av reciprocitet. Detta ska ske om lagarna i båda parter medger sådana DNA-sökningar som avses i artikel 7–9.

Upprättat i Washington den december 2011, i två exemplar, på svenska och engelska, vilka båda texter är lika giltiga.

FÖR KONUNGARIKET SVERIGES
REGERING:

FÖR AMERIKAS FÖRENTA STATERS
REGERING:

Departementsserien 2013

Kronologisk förteckning

1. På vägen till en grönare framtid – utmaningar och möjligheter.
Delutredning från Framtidskommissionen. SB.
2. Delaktighet i framtiden – utmaningar för jämställdhet, demokrati och integration.
Delutredning från Framtidskommissionen. SB.
3. Framtida utmaningar för sammanhållning och rättvisa.
Delutredning från Framtidskommissionen. SB.
4. Fysioterapeut
– ny skyddad yrkestitel för sjukgymnaster. S.
5. Permanent utvidgad målgrupp för etableringslagen. A.
6. Utbildningar för nyanlända elever. Mottagande och skolgång. U.
7. Om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands m.m. S.
8. Framtidens välfärd och den åldrande befolkningen.
Delutredning från Framtidskommissionen. SB.
9. Lätt byte. Enklare att välja ny leverantör av elektroniska kommunikationstjänster. N.
10. Domstolsdatalog. Ju.
11. Ändringar i bestämmelser om straff och administrativa sanktioner vid fiske. L.
12. Marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn. UD.
13. Regionalt utvecklingsansvar i Västernorrlands län och Norrbottens län. S.
14. Regionalt utvecklingsansvar i Örebro län och Gävleborgs län. S.
15. Gemensamt konsumentskydd i EU. Ju.
16. Prospektansvar. Fi.
17. Straffavgift vid bristande kreditprövning. Ju.
18. Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden. Ju.
19. Svenska framtidsutmaningar
slutrapport från regeringens Framtidskommission. SB.
20. Vissa lagförslag med anledning av treparts-samtalen. A.
21. Lagvalsregler på obligationsrättens område
– Rom I- och Rom II-förordningarna. Ju.
22. Behandlingen av personuppgifter vid Statens kriminaltekniska laboratorium. Ju.
23. Tid för undervisning
– lärares arbete med skriftliga individuella utvecklingsplaner. U.
24. Ersättning för polisbevakning. Ju.
25. Skriftlig bekräftelse av vissa telefonavtal. Ju.
26. Viss kreditgivning till konsumenter. Fi.
27. Ett teknikerberoende skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. Ju.
28. Straffansvar för eftersupning
– om användning av alkohol och andra berusande medel efter färd. Ju.
29. Märkning av textilprodukter. Ju.
30. Skyndsambetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande. Ju.
31. Allmänhetens insyn i partiers och valkandidaters finansiering. Ju.
32. Genomförande av det ändrade direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Ju.
33. Vägval i en globaliserad värld. Fö.
34. Den nya polisorganisationen – kompletterande författningsändringar. Ju.
35. Vägval för premiepensionen. Fi.
36. Förändrade åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen. S.
37. Ett uppföljningssystem för jämställdhetspolitiken. U.
38. Ränteskillnadsersättning m.m. vid bolån. Ju.
39. Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om sprängämnesprekursorer. Fö.
40. En samlad organisation på det funktionshinderspolitiska området. + Lättläst + Daisy. S.
41. Mellanchefsstrukturen i domstol och nya befordrade domaranställningar utan chefskap m.m. Ju.
42. Utbetalning av barnbidrag och flerbarnstillägg. S.
43. Olovlig hantering av avkodningsutrustning. Ku.
44. Lag om resenärers rättigheter
– kompletterande bestämmelser. Ju.
45. Finansiell stabilitetspolitik
– ett nytt politikområde under utveckling. Fi.

46. Förslag på förändringar inom det statliga bilstödet. S.
47. Skydd av personuppgifter för hotade och förföljda personer. Ju.
48. Informationsutbyte för bekämpning av allvarlig brottslighet
– genomförande av samarbetsavtal med Förenta staterna. Ju.

Departementsserien 2013

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

- På vägen till en grönare framtid – utmaningar och möjligheter.
Delutredning från Framtidskommissionen. [1]
- Delaktighet i framtiden – utmaningar för jämställdhet, demokrati och integration.
Delutredning från Framtidskommissionen. [2]
- Framtida utmaningar för sammanhållning och rättvisa.
Delutredning från Framtidskommissionen. [3]
- Framtidens välfärd och den åldrande befolkningen.
Delutredning från Framtidskommissionen. [8]
- Svenska framtidsutmaningar
slutrapport från regeringens Framtidskommission. [19]

Justitiedepartementet

- Domstolsdatalog. [10]
- Gemensamt konsumentskydd i EU. [15]
- Straffavgift vid bristande kreditprövning. [17]
- Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden. [18]
- Lagvalsregler på obligationsrättens område – Rom I- och Rom II-förordningarna. [21]
- Behandlingen av personuppgifter vid Statens kriminaltekniska laboratorium. [22]
- Ersättning för polisbevakning. [24]
- Skriftlig bekräftelse av vissa telefonavtal. [25]
- Ett teknikberoende skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. [27]
- Straffansvar för eftersupning – om användning av alkohol och andra berusande medel efter färd. [28]
- Märkning av textilprodukter. [29]
- Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande. [30]
- Allmänhetens insyn i partiers och valkandidaters finansiering. [31]

- Genomförande av det ändrade direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. [32]
- Den nya polisorganisationen – kompletterande författningsändringar. [34]
- Ränteskilnadsersättning m.m. vid bolån. [38]
- Mellancheffsstrukturen i domstol och nya befordrade domaranställningar utan chefskap m.m. [41]
- Lag om resenärers rättigheter – kompletterande bestämmelser. [44]
- Skydd av personuppgifter för hotade och förföljda personer. [47]
- Informationsutbyte för bekämpning av allvarlig brottslighet – genomförande av samarbetsavtal med Förenta staterna. [48]

Utrikesdepartementet

- Marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn. [12]

Försvarsdepartementet

- Vägval i en globaliserad värld. [33]
- Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om sprängämnesprekursorer. [39]

Socialdepartementet

- Fysioterapeut – ny skyddad yrkestitel för sjukgymnaster. [4]
- Om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands m.m. [7]
- Regionalt utvecklingsansvar i Västernorrlands län och Norrbottens län. [13]
- Regionalt utvecklingsansvar i Örebro län och Gävleborgs län. [14]
- Förändrade åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen. [36]
- En samlad organisation på det funktionshinderspolitiska området. [40]
- Utbetalning av barnbidrag och flerbarnstillägg. [42]

Förslag på förändringar inom det statliga
bilstödet. [46]

Finansdepartementet

Prospektansvar. [16]

Viss kreditgivning till konsumenter. [26]

Vägval för premiepensionen. [35]

Finansiell stabilitetspolitik

– ett nytt politikområde under utveckling. [45]

Utbildningsdepartementet

Utbildningar för nyanlända elever. Mottagande
och skolgång. [6]

Tid för undervisning

– lärares arbete med skriftliga individuella
utvecklingsplaner. [23]

Ett uppföljningssystem för jämställdhets-
politiken. [37]

Landsbygdsdepartementet

Ändringar i bestämmelser om straff och
administrativa sanktioner vid fiske. [11]

Näringsdepartementet

Lätt byte. Enklare att välja ny leverantör av
elektroniska kommunikationstjänster. [9]

Kulturdepartementet

Olovlig hantering av avkodningsutrustning. [43]

Arbetsmarknadsdepartementet

Permanent utvidgad målgrupp för etablerings-
lagen. [5]

Vissa lagförslag med anledning av treparts-
samtalen. [20]